

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ღუთუ

№ 1 იანვარი 1969

საქართველო
საგარეო ურთიერთობების
მინისტრის
სამსახური

წითელ მოედანზე.

ფოტო თ. სარგვანიძისა.

ზოგი რამ

ილიას უსრუცავილს

ვლადიმერ ილიას-ქე ლენინის შრომებიდან ყველაზე ადრინდელად ითვლება სტატია „ახალი სამეურნეო მოძრაობა გლეხთა ცხოვრებაში“, ხოლო პირველ ლეგალურ გამოცემად — „ეკონომიური ეტუდები და სტატეები“, რომელიც 1898 წელს გამოვიდა. წინაზე ავტორის ვინაობა ასე იყო აღნიშნული: ვლადიმერ ილინი.

ნ. ლენინის ფსევდონიმით ვლადიმერ ილიას-ქემ პირველად 1901 წლის დეკემბერში ეყრნალ „ზარიამში“ გამოაქვეყნა თავისი შრომა „აგრარული საკითხი და მარქსის კრიტიკისებში“. ამჟამად ფსევდონიმით გამოვიდა მისი ნაწარმოები არა ეკონომიური (მარტო, 1920 წ.). ამის შემდეგ ფსევდონიმით „ლენინი“ ვლადიმერ ილიას-ქის მეორე ვეარად იქცა.

ბევრს აინტერესებს ამ ფსევდონიმის წარმოშობის ისტორია. ეს ინტერესი დიდ ხანია აღუძრათ ადამიანებს. ჯერ კიდევ 1924 წელს, პარტიის მოსკოვის კომიტეტის ვაზუთის რედაქციამ სთხოვა ნ. კ. კრუსკისთვის ეპასუხა ამ შეკითხვაზე. ნაღველად კონსტანტინეს ასული მაშინ წერდა: „პატრიცეშული ამხანაგებო!

არ ციცი, რატომ აიღო ვლადიმერ ილიას-ქემ ფსევდონიმად „ლენინი“, ამის შესახებ მისთვის არასოდეს არ მივითხვას, ფლადამისს ეძახდნენ მარია ალექსანდრეს ასულს, მის გარდაცვლილ დას ერქვა ილია. ლენინს ამბებს ადგილი ჰქონდა მას შემდეგ, რაც მან გამოიყენა ეს ფსევდონიმი. ლენინზე გადასახლებაში არ ყოფილა. ალბათ, ფსევდონიმი შეარჩია შემთხვე-

ვით, იმის მსგავსად, როგორც პლენხანოვი წერდა ერთხანს „ვოლგინის“ ფსევდონიმით.

არა მგონია, რომ ვლადიმერ ილიას-ქეს განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიეცა ფსევდონიმისათვის. აქ წერდა კიდევ ადრე „რულის“ ფსევდონიმით, გამოდიოდა „კარპოვი“ ფსევდონიმითაც.

კომუნისტური საღამით.
ნ. კრუსკისათა.
ვლადიმერ ილიას-ქის ქმა — დიმიტრი ილიას-ქე ულიანოვი ამის შესახებ ამბობდა:

— მოხდა ისე, რომ პლენხანოვმა გეარად აირჩია ვოლგინი, ალბათ, ვლადიმერ ილიას-ქე ლენინი დაიჩქვა ციმბირის მდინარის სახელის მიხედვით.

ვ. ი. ლენინი განსაკვირვებელი შრომისუნარიანობით გამოიჩინოდა. იმისათვის, რომ დაეწერა ცნობილი ნაშრომი: „კაპიტალიზმის განვითარება რუსეთში“, მან გამოიყენა 500 წიგნი და სტატია რუსულ და უცხოურ ენებზე. „მატერიალიზმსა და ემპირიოკრიტიციზმზე“ მუშაობის დროს კი შეისწავლა 200 უცხოური ნაწარმოები: ჯერმანულ ენაზე — 135, ინგლისურ ენაზე — 39, ფრანგულ ენაზე — 26. აგრეთვე მრავალი რუსოვანი სტატეები ფიზიკის, ბუნებისმეტყველების, ფლოსოფიის ისტორიის შესახებ.

მხატვრული ლიტერატურა რომ იღვერი ბრძოლის უმძლავრესი იარაღი, ამის ლენინი მუდამ ვეასწავლიდა, და ეს, პირველ რიგში, ნათლად ჩანს ლენინის გენიალურ ნაშრომებში. ლენინი ძლიერ სწორად მიმართავდა და იხსენებდა რუსული და უცხოური მხატვრული ლიტერატურის სახეებს. მის წინაგზებში უამრავზე უამრავი ლიტერატურული ციტატაა სალტიკოვ-შჩედრინის, ტურგენევის, გოგოლის, გრიბოედოვის, კროლვის, ჩეხოვის, ჩერნიშევსკის, ნეკრასოვის, უსპენსკის, უცხოელი მწერლების — გოეთეს, ჰაინეს, სერვანტესის, შექსპირის და სხვათა ნაწარმოებებიდან. ლიტერატურული სახეები ამ გამოყენებაში უხაზოდ სიზუსტითა და გონებამახვილობით.

საერთოდ, ვლადიმერ ილიას-ქე ყველა

ანცივიტებდა თავისი ერულიცითა და უსახლგრო ინტელექტუალური პოზიციონით. მშობლიური ენის გარდა, ის სრულყოფილად ფლობდა გერმანულ, ფრანგულ და ინგლისურ ენებს, წერდა და კითხულობდა იტალიურად და პოლონურად, სწავლობდა შვედურ, ბულგარულ, ჩეხურ და უცქველ — ლათინურ და ბერძნულ ენებს. მისი ბიბლიოთეკა კრემლში ითვლიდა 20 ათას ტომს.

ვ. ი. ლენინი მის თანამედროვეთა მეხსიერებაში დარჩა, როგორც არაჩვეულებრივად თავდაბალი ადამიანი, ძველი ბოლშევიკი ვ. ა. კარპინსკი იფიქრებდა, რომ კრემლში ვლადიმერ ილინი თვითონ ცხოვრობდა სრულიად ჩვეულებრივ ბინაში, რომელიც შედგებოდა უბრალო გვერით გაწყობილ პატარა ოთახებისაგან.

ამ ბინის ერთადერთი უპირატესობას ის წარმოადგენდა, რომ იგი მდებარეობდა სახალხო კომისარია საბჭოს სტოლობა და რუბინის გვერდით: საჭირო იყო მხოლოდ კორიდორის გავლა. ვლადიმერ ილიას-ქე აღშფოთდა, როცა შეიტყო, რომ მის ბინას სახელმწიფო ხარჯზე მიამაგვრეს და მალაგებელი და კატეგორიულად მოთხოვნიდა, რომ და მალაგებლის შესანახად თანამისი ხელფასით გამოეყოფათ.

ერთხელ საბჭოთაბჭოს თანამშრომლებს დაუტრეგეს თითო ფუთი კარტფილი. სიამო პირველი იყო ლენინი. მისი ვაგისს ვასწერებ ეწერა „2 ფუთი“, შემდეგ კრუსკისათა — „1 ფუთი“ და ა. შ. ვლადიმერ ილიას-ქემ წამალა „2 ფუთი“, დაწერა „1 ფუთი“. კრუსკისათა სულ წამალა და შენიშნა: „სახტომსაბჭოში არ მუშაობს“.

როცა კი ვიკონებ ვლადიმერ ილიას-ქეს, — წერდა ვ. ა. კარპინსკი, — ყოველთვის ვერძნობ და ვფიქრობ, რომ იგი იყო კომუნისტი არა მარტო თავისი იდეებით, არამედ მიეღო ცხოვრებით, მიეღო სულითა და გულით. იგი ჩვენს დროში გვიჩვენებდა იმ სრულყოფილი ადამიანების სახეს, რომლებიც იცხოვრებენ მომავალში, კომუნისტის დროს.

ამხვევებ მერყვევებს ის ორიოდ დეტალი ამ დიდი ადამიანის ცხოვრებიდან. რომლებიც ჩვენ ზემოთ ვავისსენეთ.

პროლეტარებო ყველა ქვეყანას, შეერთდით!

№ 1 (386) იანვარი, 1969 წ.
გამოცემის წელი 47-ე.

ყოველთვიური სასაბჭოეო პერიოდიკი და საინფორმაციო-სამხანაპრო შინაწერი

საქ. სსრ კ. მარქსის
სახ. ხახ. რესპუბ.
ბიბლიოთეკა

▲ ახალი დაზვევის დამონტაჟება.

შარან ვახუშტულე თბილისში ქალთა საერთაშორისო საქმედაკო ტურნირი გაიჭრა. თამაშისაგან თავისუფალ დღეს მოკლდრაკე ქალებს თბილისის მაუღ-კაშვლის კომბინატს ეტყურნენ. ესაუბრენ ფიქარ ქალებს, რომელთა შორის ბევრა ჭადრაკის მოტრფილად. ამ შეხვედრის დროს კომბინატის დირექტორმა ნანა აღქანაძისა უთხრა:

— ნანა, თუ ვახუშტულე, ერთი ყველაზე კარგი ახალი ქსოვილს შენს სახელს დაეჭარქვეთ!

ნანამ არაფერი უთხრა, მაგრამ კოლექტივის მიედი გაუზაროლა. და ახე დაიხადა ახალი შექნეირი ქსოვილი „ნანა“. და რომელმაც რომელს გაუთქვა სახელი — ეს კიდევ საკითხავია!

იმ ქსოვილისაგან შეყერილი პირველი პალტი ნანამ ჩაიკვა.

ველი საწარმოს — ფაბრიკას თუ მანქანას აქვს თავისი ისტორია. თავისი ისტორია აქვს მაუღ-კაშვლის კომბინატსაც. ბევრი სუფარული სახელია და-კავშირებული ამ საწარმოს ისტორიასთან. მთა შორის პირველი რიგში უნდა დავახსენოთ მამაკე ქარაველი ქალღმუხლი თინა თიხტიძე, რომელიც ამ სა-ამქრობიდან წავიდა ბრიკოლის ევლზე. ვინ მოსვლის რამდენ საბჭოთა ქარის-

ა კ ს მ ფ (ა) ი მ
 (ს) უ ე ნ ლ ე ზ უ ე ბ ი ს
 ზ მ ნ ე ე ზ ე

კაცს და ოფიცერს შეუზარუნა მან სიცოცხლე; თავისი ხანტარული ჩანოთი მან ვაიარა ომის მიედი ჭა კაცისის მისადგომებთან ოფიცრის ხანსაროე-ბამდე; აქ დაეცა იგი ვიბრული სიყვალისით.

1989 წელი სათბილერი წელია კომბინატისათვის. მამდინარე წელს თბილისის მაუღ-კაშვლის კომბინატს „საბჭოთა საქართველოს“ თავისი პირველი პროდუქტის გამოშვებიდან ორმოცი წლისთავი უბრუნდებდა. ეს დრო მტკიცე მონაკვეთი როდია იმისათვის, რომ ფაბრიკის კოლექტივმა თავი მოუყაროს, შექაშოს და მის მიერ მოპოვებული შრომითი მიღწევები უბატკოს საშუალო-ს.

თავისი არსებობის პირველ წელს კომბინატმა 460 ათასი მეტრი ქსოვილი გამოუშვა. მასობს ეს საწარმო წელიწადში მხოლოდ 365 ტონა შალის ნედლეულს ამუშავებდა და 8 სახეობის ქსოვილს აწვდიდა მიმხმარებლებს.

მაუღ-კაშვლის კომბინატში ახლა სამი ათასზე მეტი კაცი და ქალი მუშაობს. ეს აღმინახე უკველწლიურად 3510 ტონა ნედლეულს ამუშავებენ და 21 სახეობის საბატლო და საკოსტუმე ქსოვილებს უშვებენ.

შარან კომბინატმა 3 მილიონ 420 ათასი მეტრი ქსოვილი გამოუშვა. გამოშვებული ქსოვილების მეტრები წელს 3 მილიონ 900 ათას მეტრს მიიღწევს. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ აქ მოქსოვილი მეტრითი დახსოვებით მილიონ-ნახევარმა აღმინახე შეიძლება შეყეროს პალტი და კოსტუმი.

თავისი არსებობის ორმოცი წლის მანძილზე „საბჭოთა საქართველომ“ 80 მილიონ მეტრზე მეტი ქსოვილი მოქსოვა. ამ ქსოვილით 28 მილიონ 871 ათას-მა აღმინახე შეყერა პალტი და კოსტუმი.

კომბინატის მუშაკთა ბრწყინვალე გამარჯვება იყო ამას წინათ შექმნილი სახაინა ქსოვილი „ნონა“, რომელიც ჭადრაკში მხოლოდო ჩემპიონის წინა გაფრინდამუხლის პატივსაცემად დაიხადა. „ნონა“ კომბინატში დამუშავებული ახალი ტექნოლოგიის ფასიურია წართისაგან შეიქმნა. ამ ფასიურება წარმოა თავისი სილამაზითა და პრაქტიკულობით ისეთი დიდი მოწონება დაიმსახერა, რომ მატლის საყვარელი ცენტრალურმა სამეცნიერო-საკვლეუბმა ინსტიტუტმა თბილისის მაუღ-კაშვლის კომბინატთან საგანგებოდ გამოითხოვა მისი გაწყობის პარამეტრები და მოედ რაც ფაბრიკებს წინადადება მისცა, ფართოდ და-წერგოს წარმოებაში ამ წართისაგან დამუშავებული ქსოვილები.

უკანასკნელ წელიწად-ნახევარში კომბინატის მუშაკებმა საყვარელი ასობრი-ტიწერგის ინსტიტუტს მთი მიერ შექმნილი ახალი ქსოვილის 11 სახეობა წარუდგინეს. ინსტიტუტმა უკველი წინუში მოიწონა წარმოებაში დასანერგად. საყვარელი საბატლო-ტექნოლოგიურმა საბჭომ საქართველოდან წარდგენილი 11 ნიმუშიდან 8 ნიმუში მხოლოდო ტენდარტებზე მიიწინა. კომბინატის მუშაკები საბაროლმან ამკურნეს იმითაც, რომ მთი მიერ შექმნილი დარბას სა-ბატლო „თბილისს“ ახლა დიდი რაოდენობით უშვებს მოსკოვის საყვარელი

კომბინატის მოწინავე მუშები.

უბრალო და რომ ეს საბალოტე პოპულარობით სარგებლობს არა მარტო საბჭოთა კავშირში: ბლადივოსტო, მონტრეალში, ოზბარში ჩვენებურმა მოდურმა საბალოტე და საკონტრუტე ქაივალეგმა უსციოელი დამოვალეიტებლების სავტოი მოწინაე დაიხასურებ.

• • •

...1986 წლის 7 ნოემბერს ამერიკეკაიის ცენტრალური დამასრულებელი კომბინატის ოავქლომარტე მხის ცხაკაიამ პირველი აგური ჩისდო მომავალი კომბინატის სავტრეკელში; ხალხმრავალ მითინვე გამოსული მუშები და ინვენტრები ერისხმად აღნიშნავდნენ, რომ ეს კომბინატი მათი შვლებისა და შვალეშვლების ბედნიერების წყარო გახდება. ამ აღმანიენს სვტრიდოაო, რომ ისინი საშვალეშვლო სავქმეს აკეთებდნენ.

გამართლდა მათი იმედი. კომბინატის მრავალთხასანი კოლექტივი ალა

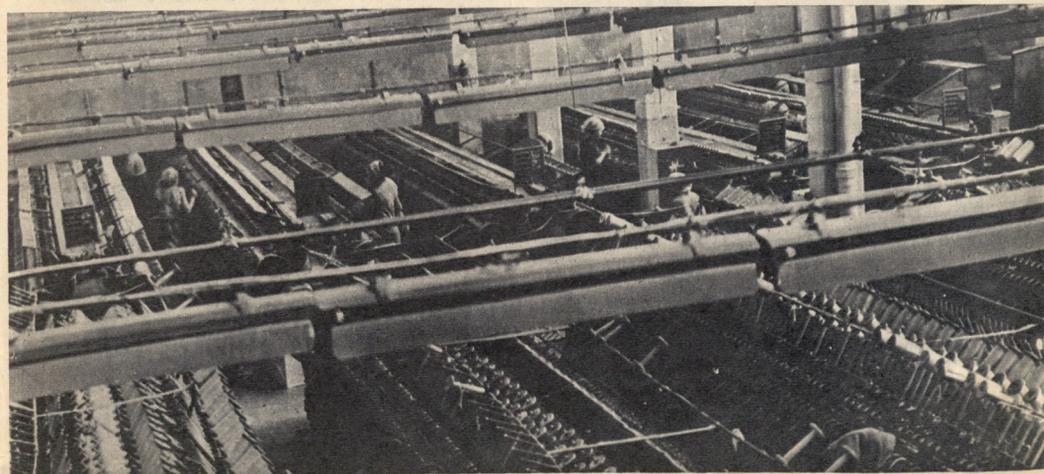
ფოტო მ. ბრანჰაძის.

გმარული შრომის შვლედს იმკის. შარწან სავტარში რამდენიმე ახული თიხისი მანეთი მომხარდა მუშა-მოსამსხურებების პრემიებსა და ერთდროულ დახმარებებს. ვაიწარდა მათი რეალური ჯედლუხისი, თიხისი მუშა-მოსამსხურებებისათვის კომბინატი ახალ 14-სართულან საცხოვრებელ ხსდს აშენებს. შეხამე ცვლას მუშა-მოსამსხურებებისათვის აქ შვტირდებულა უფასო ვახშამი, შვლავთი ცქლევაო მოწარედებს და მარტოსხლა დედებს, რომლებიც მერიე ცვლაში მუშაობენ.

ბევრი, კიდე ბევრი რამ კეთდება კომბინატის მუშა-მოსამსხურებების საკეთილდროოდ. პარტიისა და შოავტრობის ამ შრუნებს კი ოხხლისის მადეკამევილს კომბინატის „სახბოთა სავტრევილო“ კოლექტივი ახალი შრომითი გმირობით უბსუბებს.

ბ. წახეიაშვილი

ძალსართავი სამაქრო.

კვირის გაზეთი

გაზეთი

პირველი გვერდი

კონსტანტინე გამსახურდია და რექტორი პანც ზენცე.

29 ნოემბერი

მივყვითა ჰუმბოლტის სახელობის ბერლინურ უნივერსიტეტის რექტორმა, აკადემიკოსმა პანც ზენცემ.

ვალტერ შოლცი მოხარადა თავის მანქანით, მას თან ახლდნენ გამოცემლობა „ფოლკ უნდ ველტის“ თანაშრომლები.

ზუსტად 12 საათზე შედგით რექტორის კაბინეტში.

შესივსე შემიგვება რექტორი. რექტორის კაბინეტში დავიხსენებ პარიეტორი და პროფესორები. მათ შორის, ერთადერთი

*დისკუსიული ცხ. „დროში“, № 11.

კარგიველოლოგი ჰუმბოლტის სახელობის უნივერსიტეტის, ვიკარე მაიერი.

პირველად მოვესალმა რექტორი. მან ჩამეცნა ჩემვე დიპლომი, დაიწინურა და დახედილი და წარსისიკვა შემდეგი ხატვა:

„ბატონო ლექტორი! თქვენ დღეს ჩვენი სახალხო სტუმარი ხარ. თქვენ ბატონო აკადემიკოსი იხილეთ თქვენს თქვენ ჩვენი სტუმარი იხილეთ. ამ ნახვარი საუცუნი წინადა თქვენ ივითი სახალხო სტუმარი ჩვენი უნივერსიტეტის; მათნ, როგორც მოვესენებათ, ამ უნივერსიტეტის რექტორი იგი დიდი მენიერი, აკადემიკოსი იღუარა მაიერი და ფილოსოფიური ფაქტობების დეკანი პარიეტორი, ლექტორი ბენი ერდამანი“.

ბატონა რექტორმა, აკადემიკოსმა პანც ზენცემ გვიხურვა ხანგრძლივი სიოცხულ და ნაყოფიერი მიღწევები. დასასრულ მან გაღმოგვა ჰუმბოლტის სახელობის უნივერსიტეტის ბრანჯის კუბა, თანაც დასძინა 1969 წელს, საიუბილეო თარიღითა თქვენი საღმრთო პარიეტორისა და გაცემის ნებათა იქრის დიპლომი თქვენი მშენიერი საქართველოს დიდებულში, ტილოსში.

გაღმოგვა აგრეთვე წინა „ჰუმბოლტის სახელობის ბერლინური უნივერსიტეტის რექტორები“. ამ წყნს ამუშევრებთ ივითი ჰუმბოლტის, ჰეიდელს, ვლამბოგა უონ მიდენდორფის, აკადემიკოსის პარნაიხის და აკად. დიუარა მაიერის მსოფლიოში განთქმული სახელები. შეკრების დასასრულს ქვე წარმოდგინდა სიტყვით მივამარე ბატონ რექტორს.

სიტყვა წარმოთქმული ბერლინური უნივერსიტეტის რექტორის, პანც ზენცეს კაბინეტში, პარიეტორისა და პროფესორების თანდასწრებით.

დიდად პატივცემული მაგნიფიცენცე, პატივცემული ბატონო პარიეტორები, პატივცემული მანდილოსნები, ძვირფასო ამანაგებში!

ფრიადა მოხარული ვარ იმ გარემოებით, რომ ჩემი ალმა მატერის, ბერლინურ უნივერსიტეტის რექტორმა ერგონ პატივისცემით მიმიღო დღეს.

პირველი მსოფლიო იმის წინა წლებში მე დღეს ვინც ვინც დღესვეს კენახებრების, დიპლომის, მაღმენის უნივერსიტეტებში, ბოლოს ბერლინში ჩავბრუნე გამოცემები 1919 წლის მაისის 15-ს, ამ დღესვე მივიღე ფილოსოფიის დოქტორის, ხელდასმუბათა მათების ხარისხი.

ფილოსოფიური დოქტობების დეკანი, პარიეტორის ბენი ერდამანი გადამოვა წილეთ ტიკა და გაღმოგვა დაიწინურა დაწინაობა დიპლომი და ბრძანა:

„ფოცი დადგეთ, რომ თქვენ მუდამ ამბობდებით კეშორიტებისათვის და იმ პატივის, რომელიც წილად გქმდით დღეს, მუდამ ზალა დაგერიო“.

როცა იგი დაპარაკობდა, მე მის წინაშე დამოქალი ვიყავი. ბოლოს წამოვიღე და ვუთხარე:

„ფოცი ვლდ თქვენი ნახარები შეგასრულო“. მივიღე მათთან და მტერის მარტინი მარტინ ვეზონი, როგორც ეს წინადა გვქონდა ძველ საქართველოში. დღეს ამას ვამბობ: რაც წინადა წინადათ მიმანია ამ ქვეყნად, ამ ფილისათვის არასოდეს მიღატანია.

* პარიეტორი: საღმრთო გამოდის ჩაბარება.

შეხვედრა რექტორთან ჰუმბოლტის სახ. უნივერსიტეტი.

ჩემი ვანსკვალისა და შავკობაზა წლებში ჩემი მასწავლებლის თევზი: აკადემიკოსი, პროფესორი დევიდო მთერ, რომელიც ახალგაზრდა პეტროს ბერიდუროს უნივერსიტეტში, პროფესორი იმპროვირებული ტრენინგის, პროფესორი ადვოკატი, პროფესორი ვალენტინ ვინტო, ფსიქოლოგი უბრეტი, ისტორიკოსი პროფ. შიშინა და ტრულ უბრეტი პროფ. კასინერ და ირინე-ტალიტი ფრე მომუშავე.

ველიშ მათ შუამდ დიდი პატივისცემით ვაგვიწერ.

65 წლის მანძილზე გეზუაზობა რომელიც, ნოვოტსტი, ესტეტი, ხანაც მთავრდებოდა ვეწევი.

ჩემი რომანები, ნოველები და ესეები არა ერთხელ გამოცემულა ტფილისში (ქართულად და რუსულად). მისკლი რუსულად და ინგლისურად, პარიზში გამოვეყვანა ფრანგულად ჩემი რომანი „დიდოსტაის კონსტანტინე მარკევი“, მისი ადაპტაცია ბარტო არ წელს ქვეუნივერსიტეტი პარიზულ ვაგეში „ლამპინე დამანა“ მხატვრის ვან დორკისი ილდრადსტრაციებით. იგივე რომანი გამოვეყვანა სომხურად, ლეტურად, რუმინულად, ისურად.

შეადგება გვიანული იარგანი პროფ. პეტრის მიერ (გამოსული გამოცემლობა „ფლაც უნივერსიტი“), ჩემი რომანი „დიდოსტაის მარკევი“ იარგანი შეადგება უკრაინულ, აფხაზურ და ჩეხურ ენებზე.

საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიამ გამოსცა ჩემი კრიტიკული წერილები ირ ტომად. მათში მოთხრობებულია დანტე:

რუსთველი, დანტე, გოტე, ლორე მაირი, ვოკოლი, ანტონოვსკი, იოსორ დე ხალაპე, ტომას მან, სტეფან გერსე, რანერს მარია რილკე, ვაუა ფრედო, ლეა პეკეტი, კიბა ახაშიტი, ვალენტინე ვანტი, არალე ახაშიტი.

ჩემს მიერ იარგნულია დანტე ლეოტიტრე კო-

მეღია („კოპოტის“) ერთი ნაწილი ვთარგმანენ ჩემს ვანსკვულ მეგობარს პეტრე კ. ბეგინსკი, ხოლო „ახალბედილო“ და „სამოთხის“ იარგანი 65 მეცნიერს.

სხვადასხვა დროს ვთარგმნე გოტეს ვერტერი და რადენეზე ლეკია გოტესი და რილკე.

მრავალჯერ ითარგმნა სხვადასხვა ენებზე ჩემი ნოველები, შუადგება მათი გერმანული იარგანი, „სიკასი მინდრა“ გამოცემა ინგლისურად.

ქართულად და რუსულად მრავალჯერს გამოცემა ჩემი ტეტრალიკა „დავი აღმავსებელი“, 65 საავტორო ფორმა. მოკლე თქვას, რიცხვრეკული რომაელები ტეტრალიკი: Feci quod potui (ვაკეთებ, რაც შეუძლია).

ამ უკანასკნელ წლებში მრავალჯერს მეწვიენ ტფილისში გერმანელი ჩემი მეგობრები: პროფ. ალფრედ კერელია, ვალტერ შოლცი, ლიონე კოშტი, და გამოცემლობა „ფლაც უნივერსიტი“ სახელით ვთხოვეს მე და ჩემს მეუღლეს მინდრას ბერლინში გვეწვიეთ.

ჩამოვიტო ბერლინს, გახიზარე და დავრწმუნე, რომ ამ უკოვლევ წესრიგზეა ვიმოწეურე ბერლინში, პიტსბურგში, დრუდენში და ვამიზარე, გულდამით დავთავალიტრე მეწეულები, სამხატვრო აკადემიები.

დასასრულ მინდა მივსაღოთ ვეწვას — ვაუ-მარკის გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკისა და სასკოლური ხალხების მეგობრობას, ვეწვას ერს, ვინც პროგრესისა და მშვიდობისათვის იბრძვის.

ჩემს მიაზით, მეცნიერეც, მალეობა ვიქვანე ვაგზო ვულტრული მიუხისასავს.

ნოემბრის 20-ს, საღამოს 6 საათზე რეკორმა და პროგრესორმა სავანებო ნაწიცი მოვეყვას. იმავე საღამოს ვალტერ შოლცი და სხვა გერმანული წყობებიც კვლავ ვავეწვიენ საბურთაში და ვახშამდ მივიწვიენ რესტორანს ჩამიწეში.

ბერის ტფილი ნებუდა ითქვა ჩემს მიწით. მეორე დღის საღამოს ჩვენი ვანსკვალის ბერლინში მეგობრებმა, მლერ სრხბენდენ უფრო დიდხანს რომ არ დარჩებოთ მათთან.

მინდა ის იყო „სტალინისტი“ კალმუხევილის სახეობრივად დაწესებულებით ნებუა უფროსი მეგობრები და ახლ გავეყვანე ესტეტი: პარიზი-მოსკოვი.

მარია ბერლინელე ქართველები — თენგიზ და სანდრო წულუკეები (იხ. „დროშა“ № 7, 1968 წ.)

უკვანასკნელი ბრძანება

გარდაცვლილ მამაც ქართველი შტრასნი, თადარიგის პოლკოვნიკი გრიგოლ ჩიკაშვილია. იგი შუამდ მონიშნება სახელმწიფო სახელმწიფო სურის, მათ შორის, ვინც არწივებიცოცხა სადრინად იყვნენ დაბედებულნი. გამოხედვამ მას არწიული ქმინდა, თუმცე ძალიან გულდია და მზიარული კაცე იყო. ის იყო შორისმომედელ ხომალდმწენი ავიაციის ცენტრის

ბუხის და მერე არიის ფლავ-შტრასნი და ცენტრ იხვე 1941 წელს, მიიხედა ვანსკვლიან წელს, რაცე ჩვენი ქარები უკან იხედენ, ის ხომავად კრივსტერტას და ბერლინს.

კვირავი ჩიკაშვილი მე იმის სხმედ ვაციენი თბილისში, მისი ხომალდი — ბენია მებარაშვილის იჯავში, რომელიც ჩემი მეტოხილი იყო. გრანოს უფარად იყო ვიწინე. ჩამოვიღოდა ბენია დანსხმედიან, ჩამოიტანდა პურ-მარბოს, მოიარბინენ თავს გრუნდები და იყო ვაუთავებელი სურბობა და სივლ-ხარხარი. ვის ვის, და გრანოსა ჰქონდა მოსაკოვლელი და მოსაბრძობელი, მაგრამ ვარდაბილი იმზე საუბარი მას არ უფარდა, არ უფარდა საუბარი იმაზე, თუ როგორ იქნებოდა მარწევი ციდან წამოსილი ბომბები... ამიტომ იგი შუამდ ბავშვისის დროინდელ სასკეპლო ამებს ისინედელ.

სეშვიარბი, ის იყო ჩინელი, და მას ჰქონდა რომანტიკული სული, რაცე კარგად ჩანს თუნდც იმ ამბავში, რომელიც მოიარბილი აქვს თადარიგის ვენერტელ დამიტარი შან-შაშლოს თაგის ნოწმში ასევე სახელმწიფო შტრასნი დავით ქაბიშვი.

პოლონეთში, პოზნან-ვარშავის გეატაციის მამოხილი, აეროდრომიზე, მიიხე მიხმადმწენი ეწევა. ეს ე. წ. თბილისითი დანუგება: თბილისშინანეს ბერლინი დანუგებანს და დანუგებულა, ამიტომ თავის აეროდრომზე ვეღარ შეუღწევა. ეს გრ. ჩიკაშვილის თბილისშინანეა. ქაბიშვილი ვადგება ტუნოს შტრასნი, და ტან-მალე, ჰქონდა-თავილებანი პოლკოვნიკს რომ შეუღწევის, ისეგი შიამებ-დღებუბა რინეა თბილი სადღეც ენახოს იგი. „ამხანაგი პოლკოვნიკი, ქართველი ხომ არ ბრძანდები?“ — ქართველი ეთიხება დავითი. „ქართველი ვარ, მაშ უბოლახში ხომ არ ვარწმუნე?“ ასუქობს ვროსა ჩიკაშვილი და შეუღწევა ახლად ვაცნობილი ქაბიშვი ქტიკობინებს საშუალო ცნობას ბეტიკო ბენდლიანის დაუტყვევებ: ეს ნამდვილად საოცარი ამბავია — გრ. ჩიკაშვილი ვეწვას, რომ თურქე ბენდლიანის თაგის ვანსკვლებული მავრეში ამბავი რომ ამბავებოდა, იმავე წელს, ქართულ, რუსულ და გერმანულ ენებზე რადიოთი ვადასტურებდა — „ფრეციბო, თავს ვაუტრისობლით, ბენდლიანი მავრეში“ ხედავს, თბილი ტიხდა, თბილი ტიხდა ვანსკვლეს, სიკვამის, რადიოთი ტიხდა სიკვდილს, მდილი, რომ შეუღწევდა და ეცნობა მისთვის, ას სწორედ ეს არის ის ვინძობა, რა-

საც ვაკვამ უწოდა ვაუაუსტო ვრახრის ვაუაუსტო ვრახრის: თურქე სიკვდილ შეიძლება სიბრძნე იყოს. სიკვდილ შორის, ვაკვამ უწოდა აგრე ეს უბრა ვაწილშეულია ძველ ქართულ ხალხურ ხალხში ვიწვას და მუშევი — „არც ვიწვები იყო ჩახანი, არც ჩემი შვილი შამადე ჭყინა“, ე. ი. ჩემი შვილი მამაცი იყო, მოსიქვას დედა.

ას სხივედ მამაცი იყო ჩვენი გრიგოლ ჩიკაშვილი. უკანასკნელი წლების ვინ ვანსკვლიანდ ერთი იყო ჩემი ადრე სიკვდილის სახეობრივი სიბრძნე. ის ებრძოდა სიკვდილს, და ცენტრ არ ჩამკობოდა არწიული ცხეული თაგებში... შერავხედა და ირინეა ჩიკაშვილი ულვაშებში თაგის კეთილად დამოხილი. დამაკვირე ას დარკეული. ხელით რაცე ანუწა სკვლეს, მან დღისი ვაგზილი კარადიან. რა დავაღწევიებოდა, ცრემლი ვაგზირობდა მავრეში არი, თბილი მინე ვერ ვაგება ტიხდა სიკვდილს. ანდრისი, რომ დარკისი, ფლავ-შტრასნიის თბილის ვანცა უკანასკნელი ბრძანება. თუ ვინ უნდა ყოვლილოთი თამად მის ქველშე... ასე წარსმეუბრებოდა წყავა ცხოვრებიდან ეს მამაცი ქართველი ვაკვამ, დაბადებულა არწიული!

ნ. ნანტრეშელი

ქვეყნის რეალობა

კონსტანტინე პავსკოვისი

გორაკზე იმდენი დაწერილია, ბუმბერაზი რომ არ იყო, ადვილი შეხაზულ-ბელია შევხებუნებოდავით და ხელში ჩამეჭია — რაღა დაწერილი-მეთქი. გორაკის შტაბი დიდი ადგილი უჭირავს ყველა ჩვენივეს ცხოვრებაში. მე იმასაც კი ვიცი, რომ არსებობს „გრანოზა გორაკისა“ — ის მუდმივად ზევს ვერძელი დაბა.

ჩემს თავში გორაკი მთელი რუსეთია. როგორც ვიღვამ, გორაკზე განუყოფელი რუსეთისაგან.

იგი სრულყოფილია წარმომადგენელი იყო უხარბულოდ ნიჭიერი რუსი ხალხისა. შუე რუსეთზე ამოხდილია და, როგორც იტვიან, მთელი სიგრძე-სიგანე იცნობდა თავის ხაშობილი კვეყანას, ხადე არაფერი არ იყო ისეთი, რისთვისაც ვერც იაველი და თავისებურად, გორაკისებურად არ დავანას.

ცოქის განსაზღვრელი კაციაო, სწორედ გორაკზეა ნაიჭვამი, ისეთი ადა-მაინები, როგორც გორაკია, წელთაღრიცხვა შეიძლება დაიჭვიო.

მირავდელ არ გაიყვანი, უწინარეს უკოლსა, მიხს უღვევით მოხდენი-ლობამ მომიხილა, თუცა მტრებში ცოცა მოხრილი იყო და არც ხშით ლაპა-კობდა. მაშინ გორაკი სულთერად უჯე იმ სიმაღლეზე იდგა, როცა შინაგანი სრულყოფილია წარუშედილ ბეჭებს ახვამ ვარეგობას, ხელღების მოძრაო-ბას, ლაპარაკის თავისებურებას, განსაცემელს — შილიანად აღმაინის შეხ-ხედაობას.

ამ გარეგნულ სიყოფიერებას, სულის ძალასთან შეერთებულს, უმაღ შეატკობ-დე ხელის ფარობი მტვერებზე, ყურადღებამ გამოიჭედა, სიარულზე და კონტრუსტში, რჩეული თავისებურება, თითქმის უწინ იდგა, მაგრამ თან უხ-დებოდა.

გორაკის წმინდა გონების თვალის სწორედ ისეთს ვხედავ, როგორცაღა ერთი ნაცნობი მწერალი მიხატავდა (ის და გორაკი თურმე გვერდგვერდ ცხოვ-რობდნენ უარში).

ამ მწერალმა ერთხელ დილით ადრე გაიღვიძა და ფანქარასთან მივიდა. ზღაპრე მარშალი მწვინარება. სამართიდან ავად უღარავდა ქარაილი, განასა დაქმინდა პაუზაში და აქირადელად ლტენებზე მიხატებულ თხელ ფირ-ფიტებს, ავიტის რომ იქაბიან.

იქვე იმ სახლის მალბობილი, ხადე მწერალი ცხოვრობდა, ერთი უმჯე-ღმდელი თეთრი ხვალა იდგა. ცადავუხელ ხვალის ხეი, იცოდა, ალბათ, გო-გოლო. და აი მწერალმა დაინახა, რომ ხვალის შორიანლი დგას გორაკი, რიბი-ტვი ხელით კობს დამკედნილია და თავ-წვეული შეუტურებს ღონიერად დეხე-გადგმულ ხეს.

ძალს ქარაილი იყო, ძალს — ხვალა. ცახსახებდნენ, შრიალებდნენ ქარს აყოლილი ვერცხლოსფერუჭვიანი ფოთლები და ცადავწვინილი ზე ვივია ორდანიხავით გავგუნებდა.

გორაკი ძალიან დიდხანს იდგა ქვემოთილი და თავის არ ამორენდა სე-ლოს. მერე რაღაც ჩაიღამარაკა და ბაღის ველს მიაშურა, მაგრამ გონდნ ვი-დვე ჩამდენკერტი მიხებდა ხსიკუნ.

ვახშმად არ დხდნდნ, მწერალმა გაიგა და ჰკითხა, რა თქვითი მაშინ, იმ თეთრ ხვალისთინი. გორაკის არ ვაქციარეკება დე უკანაში — რაკი მიითავითავადმდით, რა გავწუობა, უწნე ქამტუტეცურ რა დავცი — ძღვედამიხილებდა ამას მჭია-მეოქი.

ქალაქგარეთ, გორაკის რომ ავარია ჰქონდა, ცოცხლით შე ვეძებდნენ გორ-აკის. ზავხელის საშირ დღე ვადა, ერთიანად ოქულ, სუტემა ღრუბლებში გზ-ვეული. ამ დრუტელისა მოკაცკემე ჩრდილი ზოლ-ზოლად აღმწვირდა ავადი-ბუღლ მწვენი გორაკებს მდინარე მოსკოვის ვადა. ოთახებში თბილი ქაირ უმე-რავდა.

გორაკი იგი შეღავარებოდა ჩემს ბოლო მოხობაზე — აქობიღვანე, თითქმის სუბტიმიკული ბუნების დიდი მოვლენე ვეროცილოდავი. ამის გამო იყავდა ძალზე უხერხული ვარჩობილი. მაგრამ მაშინ შევეცამითე, რაკი არ ოთხებოდა, რომ ციხეთი ძალდებულ ხდენიან ავად. ბოლოს დამეოთხმე, კე-თილად გაიღვიდა და ერთი შეხებზევაც ვანხნდა თავისი ცხოვრებინა — ფო-თის მალბობიდა ჩემს თვალთი ვნახე, რა სიცადედავ უხვედრეფერე ციხე-სიარულად ქაიბითი.

ლაპარაკი რომ წულარ იტვითი ისეთინარია ლაპარაკობდა, როგორც ახლა უჯვე მაშინის არ შეგვიძლია ლაპარაკი, — ძარბინა, მუხლმწაფირი ერთი. მაგრამ ხელ ახლი წაითხული მქონდა ერთი ჩვენებითი მუდგარები, კე-პიტა ვერნეტის მებტად აწვიითი წინი, რომელსაც „კინელის მღვირი“ ერ-ქობა.

ვერნეტი ერთი ხანობას ხალგობა წარმომადგენელი იყო იაბონიში, ეს წი-ენი იქ დაწერა, აწვიითაც თეთორვე აწვიუ სტამბაში, ვინადან იაბონელთა ცოლის ვერავინ იპოვა რუსული ენის მცოდნე საბიამწვიობი, და ხელ სუთა-სი სავი დადებდა თხელ იაბონურ ქალაღვზე.

თავისი წინის ფურცლებზე კაბიტანმა ვერნეტმა ჩამოაჯალიბა ევროპაში მიოცურეთი სუბტიმიკული ჰაის დაბრუნების მახვილიწინარული თეთრია. მიოცენის ხანაში დიწვის უფრის ნაპირებზე და შვიცედიწვეუცი კი მაგნი-ლისებრება და კვიანარისებრება ტყუები შვიალდნენ.

მე არ შემიძლია აქ დაწერილითი მოვითხრო ვერნეტის თეთრიაზე — ამას შეტყობდა დიდი ადვილი დასწრებობდა. მაგრამ ერთი კა — ვერნე-ტი უცლოზობდა დატკობა, რომ გარეწინების ენოლოგიათი ქვეწინი ვადნი-ბა თუ მოხატებდნო, ევროპას მიოცენი დაბრუნდებოდა და ბუნებში უქრის ხანა დადებობდა.

ამ თეთრის ერთადერთი სუტე მხარე იყო გრუნდინდორი ყუნულის ვადნიბის სრული შეუძლებლობა. ამქამად, როცა აღმაინს უჯვე ხელთა აქვს ატოზური ენერჯია, შეიწი, უფიგარ როცა ამხე უტყირ.

ვერნეტის თეთრიაში რომ დავეწუე ლაპარაკი, გორაკი ვერ ჩუნდა იქდა, მერე მაგადანს თიბიბი დაქრა, და მომეცინა — ალბათ, თავსაზნობის გუ-ლისათვის თუ მისწენ-მეთქი. მაგრამ თურმე გაცუებთი მისწენდა — ერთი-ანად შეეწერი, მოიხიბდა ამ თეთრის მწვიობი სიმტკიცეს და ერთვავარ სი-ხარაულის მომგვერდ ხაბიასი.

მან კარგა ხანს უტრიალი კაბიტან ვერნეტის თეთრიათ, ხან რა თქვა, ხან რა, თანდათან განახლდა და ბოლოს მოხივია, გამოიწვივებე ეგ წინი, ხელ-ახლა გამოვიცი რუსეთში დიდი ტრავიტილი. სიხარულს ვეღარ მაღავდა — აი ხედავ, რამდენ კარგ და გონივრულ რაბეს შეიძლება წააწვიდეს კაცი.

მაგრამ როცა ვეღარ მოსწირ ვერნეტის წინის ვამოცუბა — მთლი გარ-დიოცალა.

თარგმანი დ. გომიანის მიხედვით.

რამდენი გვეყვარები

კუთაილში

გუსკეთისთან

აქ რიონიანი ჩქარია სული, ვეღულო რომ სწვდება უფრო და უფრო, ხელდა ოცნების ფეხებზე ამოსულნი, მონის მეფურ შუას გვეყვარებო...

მინდა ვუქვირო თვალღებს შვინებს, ისე ვაივდე ქუჩის მოლომდებ, თუ ლოდინებ დავაგვიანებ, ვადავავარებ ვეღლა მოლოდინს

გული საყვამა ამ ოცნებებით, გული თბობდა, როგორც მათი. არ ვიცი, ნეტავ როგორ მიამიღებს შენი რიონი და ქუთაისი.

რამ დაამწვიდა არავი ასე? ნაწრობი, ნაწარბილი ღორღინან გზაზე, ვიცი და ამაყი. შეთითი და დრტივინა? რამ ვააუზმა არავი ასე?

...და თურმე ნუ იტვითი. და თურმე ნუ იტვითი, ტალღებს მშლავის, მშფოთავებს, რომ სულდი მწვიდი აქვს, არავი ქელს უტრის მტეხობათან მალულ ვეარს და სეტიცხოვლის უსაზღვირო რიდი აქვს.

მე სიყვარულით ვნა ვვიძლი...
გრ. ანაშიძე — ზარბზის ხმებზეა.

ჯავახი მშავარებელი. მეცხვასა და რეს-
დას შუა ვაღაპიშობი თბილისი ცენტრი იყო აბი-
ხეივანი შუეს მყარსდ უფცებდა. პრლოგიტი სუ-
თა, ვამჭირვიალი დღე დამდგარიყო. გულის ვამა-
სნევაზლად ვაგუზუნება ახალად ვაღვიბებუმი ქა-
ლი. დღის ჭერ არც ისე მოვიგაინებდი. მისა-
საზრებუმი კიდევ მოიჭაროდენე თავიანი ვაღი-
პულტებისაკენ. ცტარს რამდენიმე წუთი აუღა-
სწარიად ამ დროს, რუსთაველის ვაგონისა და იპე-
რის თეატრის უკან მზრის ქუჩაზე, სახლად ვან-
თაილის ბინადურდნი ვარიე ვაპარულად ახალგა-
და კაცი ვამდგარდა. ფეხვარებით შევიდა შინ. წა-
თულ ვაღივადვარულ, სიციველისაგან ქაობიბე-
თული სავარცდილმი ვაუთარუნებულად ჩაქდა. უმაღლე
სავიგნებლს მივიდა.

შინ ფეხვარებით შეპარულ ახალგაზრდა კაცს
ჯავახი კარგავრითელს, ის ვველი ჩაჩრთობდა სულ-
წინ, რამდენიმე მის ახლობლებიან აღარ ახლობნი-
და და ვერც უთავისინებლად წარმოვიგინა არსებ-
ობა თუნდაც ერთი დღით.

ახალგაზრდა კაცი ბინაშიც ვერ ვაგახარა. ირგ-
ვლე დიდი არევადაც ვაგრძობოდა. იატაკზე მო-
რიალუბებუმი იყო ნახატები. ცალი ფეხსაცმელი,
ძირითი მაღალი, სპარჩხისანი იდუ მთავარზე, შვირე
სულაც არასდ ჩანდა. კართან, შემოსასვლელში ფე-
ხის ვაჭყუნებელ ვაგონს ტოპარსავით ევიდა ახალ-
გაზრდა მთავარი, ვაღაცა მთავრების წარსლებდაც,
მოდიოდა. ჩაჩრთი ათეულები, სავიარი იყო სულ
მაღლ იქნებობის დღეაგება. წყნობის ადენენე,
თორბე სხვაც არის, ვაგონსამაგად მანდლობინი,
ღოლა ქოშაძე, მეტესტებად დამაბი ქალი, კაცს
შემვიხებდა. რაბან ახლა, აი, როგორ დამწეებს
ჯავახი ამ წყნობის დამაზრებას. პირველად, შორის
სამწავარად უკუნთ შექნებულ რუსთავეს, შუა ჩა-
სხვად რაღაც მთავრებით, აიფინდა ცოლში ახგ-
რის. მანშინ არავინც და არავინ მოავიგინებ ქალ-
ქიანად წახალისა. შვირეაღ... შვირეაღ... ვიღაც აუღა
შვირეც, არის თამაშ...

რძით სახეც მოაღლებით დავტივითლმა დღედა
ციფრამ ვაივავაფობი ამოღაა ძველი სახლის ვიწ-
რო, აუფლებული კიბე, ის არის შინ დამარცხებულ
დასწულს, მხატვარი, რომელიც დღის წინაა
დაწყებულ ღოლა ქოშაძის პორტრეტს დამთავრე-
ბას ვერ უხერხებდა, ვადეილია მხოლო უფინა:
— შენი ადრე ზინიდან ვასხლა მანივე შევიწინე-
ვალბაი, ისევ ქვეითი ჩახატედი, ატკობაფობის მო-
ულდან სუფირს მაინც შევიპირებდიო ამ მოჩვენე-
ბას ვიცი! შეხვედრის სურვალი ისევ და ისევ
მეტყობს ვინ არის შესარჩევად ვეწევა?

თამბაშობის ნიწხლა, სწორედ ისევე, იმ ვიგონს
საქმიანად ატკობაფობურ ვიფიარი, ახალგაზრდა
კაცის მხოლო ფეხებს თავი დავუქინა და სანამ სო-
ქიელს რასმე მოიფურცებდა, ვცვლა მოსიხა:

— დაწყებულბობიდან მოვაყოთის?

— რთ, რა ვაგედავ?

— ივეითი ვინ არის, რაჯ აუღებს თავს ბერძნული
ციხის ჩანახატი დღობრის ცილის მხატვას, რა თა-
ვლა იხილის, ზოი არ ზვიინა, აქო და ქოშაძის ცო-
ლია, სურათის მანივე ვამოვიწინე ვაგაქმენე-
როდეს ვასწავს მდიდრებისათვის. დასახატება ქალ-
ბურ, სწორედ იმ ქოშაძისთან ღოლაზე ვეხვები, —
მთხოვე ამ სიტყვებს სიბრათი კბილებში ქლავს
სკრიდა, — კარგა ხანს ვიცავდა.

— დღედა, ზეწ მაინც დამწავი! — შეპარდა
თავი მხატვარს მთხოვეს.

— იმება, რა იწვიო, რად მამჭარებენ? მამ,
მალოცი ვინ ახლა თბილისიდან ჩემი ხალხი
წახალა შესასვლელბოა? — იქ ქოშაძის კართან
გულს მოვივლა, თუქა სხამალა ერთი
სიტყვაც არ თუქავინა. — იმს ქოშაძის ქალი-
ბობის არის საკონებულად ვადაშეძენა. ვერ მი-
ვსადავარ, ვერ ვანახაწვარებს, ქოშაძისთვის
პატივან ღამაზ მანდლობისან მართლად მონაწილე
ჩემი უფენით თავისი პერსონა უცდავდობს, თუ მა-

შრომის მხეიძა

ნაქიქარი

უფროსი

ამომსხობა

ნახატები რ. პლანდინოსისა.

ქანელის როლი უფრო სწავას. ჩამციხიბა: სამუშაო-
დ შორს ვაღაჯარვული ჩემი დღი შვირითი. არა,
ვინ შვირითი, რიცა ქალი თვალთაც არ მინახავს.
უკუვლევე ამის ვადაქიდე მხატვარ ჯავახი კარ-
გავრითელ ადამიანის ვაგინა-დარჩენულ საუბარს
ჩემ ჩამოუღებელი. ახა, რად ვინცაი ეს, დავი-
ენეს: ქუდბდითი არ დავბადებულვარი, უფებობის
კარის.

ქოშაძის ქალს ვინ ჩვიც, უფრო ადრინდელი
მისი ნახატი, სახელად „გონიერი ვიწხლა“, ვიწ-
რად ვამოვიწინებ ვაგინის დარჩენ და სწენი არც
ცტობრებულს აქვს ხელ-იბაზლი.
დაბა, ღოლა ქოშაძე მოსვენების არ აძლევს: ვინ-
და, არ ვინდა, ჩემი და შვირითი, იმდრო, რომ
შვირითის ვანგინალა და მეცა აღუქსანარბე ვა-
წავრდობი.

ჯავახი შემოძლებული „იქალბორის“ ოღნავა არ
იხილავს. იმ ვახუბლს მესამე წელნორი ვაღის
მას აქიცი, სულ სხვა, ერთხელ ვაღუვებასავით
თავმობორულ ვაგონის ადვიტებს. ადვიტებს და ვერ
უპოვინა. მერე არ აკითხავთ, ვინ არის, სად შე-
ვლა? ვამბეულც უქირის.

ვერის ბილდან, ატკობაფობურს მივამოხი ვადა-
აქულა. ატკობისსაკენ მიიჭარადა სულ უფრო,
ახალგაზრდა ვიგინა. ბელში სამწავარი უკუი იქე-
რა. მანქანად მისასვლელი ვაგონს შესასვლელი
ცხელი, იმხვეარინა, ის იყო, ახლად დავგულ-
ვანსორებულს ახადავდი ვაგონისა. ვაგონარბულ
ნაიაზედა რა ვეწავ ვიწევაო, შეტევის შუად
ვაგონარბულს მუშებმა, რიცა ვიგინამ დღესავალი
ვაგონად უნა მოხიდა და შეამწინა, იბილი ბუ-
ტუნისი და ბერძნის ნარავეზე რა ღრბა ცვლს ტო-
ციებად ღორსმანს სუსხობიანი ფეხსაცმელი — შე-
ვლებითი დღობრის. იქ მოუღონებლად იმდობრის
სივებაც მიხვალა. ვაიბორბიკა, ვიწხლად სულ, შუა
ჭერ ვაუგარებულ მოიდინებინა ვასავალზე წა-
იქია.

ჯავახი დრითი მოუსწრო. უცხო ვიგინის ხელი
სტყავა წინში ვაგინარი. წინ ვაღმადვარებელი,
უქირაიანი შავი თბის ნაწინეა ვცვლა ზურგისაკენ
მთხოვეს. მერე იფირად პრიალა ლითონისმალ-
ოციანი მის სამწავარო უფის დასწავა. ტოლის
ხალა-პერსონაზე წაიღელი ვაგინი რაჯ ასო იყო —
ამოქაჯილბო. უფრო იფივდასავალი შეტევილ-
ბულ ვაგონის უკუი თვალმის სწრაფად მიჩარჩა.
— ვაწეწეწე ატკობის კიდევ დამარა, დღდის
მიწვებრებისკენ ვანიწა ახალი სამაგარიითი.
— ატკობაფობურ დამჩინებობა ვინა მანივე სა-
მეგარბე იგინი ვინებში შობაბედელი, წაიღელი

ძაიცი უფის ხალაზე ამოწაქარიც იქ და იქა! —
უფოდ უფის პატარს ვიგონის იბინაობის-
მოვიგინებთ შენიწა როგორცაღ ხელმედი შვი-
რითი ბავისი თფირი სტყავდა. ამის ჩამკაულს
ვაჯავებულს ნაწი უკავისი სურს ახლოდა. მხატ-
ვარმა საცხარის ბუტკობარე ჩჩილი იმ უფის წინ-
ვაწი, მოუღონებლად სამა მემობივად წახალა-
რად მოვიარებულ შეწარა.

ამის შუადე მთავარე წყნობებულ ვაგონ და
ცტობელი ატკობი თვალთ ადენენე ატკობის
რეზის თვლებს. შავი პირბილად ვაღადავ სწრა-
ვლებენ. უცნოს ვიგონს ციკოს შენიწისკენ
მამქანებდენ. ერთი წამად და ატკობის მთლად
მოიფარა აწვენებულ ვარა-ბივინა.

მშობლე, მწარედ ამოსულვარა ჯავახი. ამას რას
ვადავარა იმ დღეს? შენიწისკენ წახალე ვერ მოი-
სახარა. ხალხითა და მამქანებით ავსილი მოიღონა
აბიროდა. ვის მეტრითი დავახა, ვის ფეხზე
ფეხი დაავა. ათიოდე წუთის ირჩევად შენიწისკენ
წახახლელ ვახს, თუქა არაბით არავითარი ბიფა-
ვი არ ელოდა. რიცა უწერვრად მეტყარს ვახლდა,
ვერის მანდობრის, მოაჭარის ვანგინეც, ვაღო-
სახატავი ვაღივლებლის, ღოლას ქმარი აღუქსანარბე
ქოშაძე შენიწა. სწორედ, წარმავადარავებულ
დღობრის, ცილის და თბი შვილის და, ირთ-
ვლ ნახარის დამოჭირი მობატკება.

— ამო შესაძლია ატკობისი წახალე ვიგინა მა-
იო ნათივაც იყოს და ვადაუღოსი! — ვაგინა ვი-
წენბო ახალგაზრდა კაცს, ვაგინა და უმაღლე ცე-
ნული შეწინებო. დღობრის არგავასარჩინი ცი-
ლას სხის ანის ფეხით ზედაც და არც ზედაც ვი-
ცის არის ატკობისი ვაღაჯარვულ ქალებს. ეს
კიდევ არავინც ისიც არ იცის, უფროა შეტევი-
ლი ვიგინა ვინ არის, საით, რაზე, რიბისის ვან-
წა და ცემა. ადვილად შესაძლია, სამდობრად
დავქარა.

ჯავახიწაწინა, თავლუფუნა ვიგინის ვიცი
ვეწარი ჭიკია, ვერც სახელი. ვერც ის ვაგონ, ვინ
მიღივდა, რიბის ვაღაჯარვებულა ვცვლა თბილის-
ის, ამ დღემ სთავა ვინ ჯავახი კარგავრითის მოუს-
ვენობის. ფუნქციონალ ვაგინა. უქირად სავ-
ბავებისკენ ვახლდა. ჯავახიწაწინა, თავლუფუნა
ვეწარის ასე მოუღონებლად თავისი რომ
ჩაუღელ ვიგინა და ვაგულში, ცტახს — მთხოვე
მაიწენი ჯავახი იმეოვინა და ჯავახიწაწინა, ვამ-
ქალი ქალშეობისკენ ახალგაზრდა დამჩინულ ნა-
კვლავს ადვიტებს. ვერა, ვიწხლად ვადავარა ვერც
მას, ვეწავს მიხერს ბილბილან.

არც შინ არის დღედა ვაგონარბული, მის ამხანა-
გებს, წახლობის დღე-მარა, დღობ, მქიბი შევთი.
ჯავახი — არავინ. მინახავან მიკობივებუმი შეწოლა.
ჯავახი ვერც მიღებულა ცტახის. დღედა ცეცხლია
ერთდობრითი მისი მშველელი. დამოჭირებო, ერთ-
ხელა კიდევ ის, ჯავახიწაწინა, თავლუფუნა
ვიგინა იწენებო... მაგინამ ატკობისმა ვაიჯავა,
დავქარა.

უფლებული ვაგონ და ის დღობაც ერთხელ კიდევ ვა-
მინდა. რიცა მანდღობარე ირცენებოთი მეტრად
შეწევიდა. ცნობლად მხატვარისა ერთად დღობა-
წა, ახალი სწრაფობის შესასწავნელად მიგზავლო
ვეწლას არჩევიდას ობიექტები. ის სი, როგორც
წახლავდა ცნობლად და ახალგაზრდა ხელგონად
დავქარეს, არა სკიბის რა.

— თქვენ დასავალითის რაიონებში ვაგინალი —
მოვიღებს სიტყვა. — იქ მებრ ინფურსია და ვე-
წახა, ლითონი და მეტალი დღედა ხანა შეტევილ-
არსილი რომელს ტენებავარი. შეწელებობის დღე
სამწავარებელ კარგავდა. მანივე სულ სამი თუ-
და წარჩინელი. არა, შეწეწე იციო. თანადროული რამე
იბივი, დახატედი, მოვიგინებო.

არა, არ შეტევა ჯავახი თბილისის დღობრებს
თორცს კიდევ სწოთი. იქნება აქ იმ თავლუფუნა
ვიგინის ვცვლა სულე ვადაქმენა. მინახავს სულ
ავტობივებუმი უწედა იარსი, ციციც იყო, რამდენ
ის სხვა რაჯ სწევე აქვს და რა ამინდობა ვიცი იმ

ენბა, ამ დროს თბილისს მოსცილდნენ. თუმცა... თუმცა... ლისბონითა მხარე, სულე ზეობდნენა... წახლა ურჩობე, ხადეფ ვარჯელ დროს. ზა-ზას კი, თუ ერისხელ უბნით ვაძვარვინებს არ ჩაი-ვალის, რაჟა მხატვარ-პროფესორს გაუკლეს, სო-ფიელ იუპია და ქანის სვილის ქვედა მხარის ვარ-და, სხვადა შენი არ დაუგებს.

მიწვეას მოთავსებს მაღლობს არ გადასახდა. ვარჯი კი არ გამოვიდა, გამოვარდა. ვერის ხილთან ავტოსადგომს მიაშურა. ვუდღამსითი ათასწერე ვი-დეფ დამქნის შავომანწავანი, თავალუფუნა გო-გონას, ვინა უფროა შეხვედრონი, ერთი შეხედვით დაუბრუნევა ვინება, მოხიზლა, შის მეტი არავარან

წვიმიანი ვაჯუფული თბილისის ქუჩებს გამოშვი-ღობებოდა. სავეჯილუფო ვიდარ იშოვდითა ნან-დას. ახარე წითლად ბედგარდა უჩინარა და ჩან-და სხადე.

ლაიქობილეს ლიბელის წელის ფარდულენში მიწარებულთა რიგება იფცა. ვაგანი ზაფხული მოკრძალებული დიდ ქალაქს.

დილით, ხუბ-ექვს საათზე იაღლის ქედს ვადე-მდენ ამოქოვნი გამდნარი ლითონითი ვაგარა მნათობი ცუტხის უთეფხად დედამქალქს. თბილი-სლები წიოდნენ ვარჯი, შუბუე ოცდაგრა ვინ-ადეს, ჩრდობა და დახურულში ოცდაობის უჩ-ვერებს ვერსილსწულის სვიტი თემომეტრონი.

წინა დიდი მხატვარი ზაზა კარგავდებოდა ვარ-ჯიში შეხვედრული ცილადლოვით დიდგარდა. ძილი იცოდა და როგორა, ნულარ ვითხაობი. ყინულის ნაწნობი წყალი ტლილით პირსახეზე შეგებნათ, ერთს არ შეუშუშებებოდა.

აგრე რბამ მის-მომხვედნებში ვაინაგებოდა, — ხუბრობდა მილ-მარდელი დიდი, ოთხობი ყლის მოხუცი ეფეშია თანადელ ქალბენი. შერე ყლის დანქნულის მრავალ სხვა ნაყოფივანასაჲ მი-აყოლებდა.

იმ დღითი ზაზამ თვალთ მართოდ ვერ მოა-

ტუყო. თუმცა მანამდე, სანამ ტბუოდნენ — ლისბ-ონითა მხარეს წარჩინდითო, და მას შემდეგვე, და-ღებმანდე ვარჯილდე წყოთ არ დაჯარვას.

საბოლოო და უწყვეტი შეიარაღებულ მოღ-ვებობას ერკლეს მემოჩა ზეკუსურებით იბრძო-და. მავრამ მან ვერავერი უფედო. სამიფლინით ბარათი, ერთი ცოცხა ქალელი, ვულის ქობის პირადარ კანს წყავდა. დაწოლის უმაღ ვერ იმ დაჯარულ ქალიშვილზე ოცენება მოიგრა, შერე ქომობის ქალი შიდალდა, უტვორად ხან წინ ედ-გა, ხან ბინის ცოტეში მიმამებობდა, ხან ისევ გა-მონჩდებოდა. მამონ ეკიდულ ატბუებობდა და დიდხანს ატბუებდა იქიდან ახლავარდა კაცის წარმოადგენებს და თან აძლივდა: ახა, რას შერე-ბი, ირთავ თუ არა ჩემ დასო. მოდა, ლავინში მო-უსვენრად გვიგას, წყადლებას, ოთხ საათზე, ვანი-ადამდე, აღრე ადგომე არჩია. იქნება, იმ დანდა-დე ადევნებოდა ლოსას პორტრეტი ვამწავარებამდე და-ვაბოლო, სადარებელ-საგონებლიდან მივიშო-რაო სამ წელიწადზე მეტს ვაგარქილბული შეკე-თაო.

უქანსკელად რა ადგილზე, რომელ ნაკეთონ შეტარდა მამასთანა ვერ იქნა, ხილბუდე თითხი ვერ ვამოკლავ იხე. როგორც სურდა, ტილზე გენარქვად საღებავს წაღეს-წაწავი სანთლად უტე-ში და შეუნწარებელი ეჩვენებოდა. ქომობის ცო-ლი იქ იფდა სახატად შენადლებსაჲ და ფუნჯი მა-ინს არ დაემორჩილა. ვერ უსულდა იმანად, რომ ქალს თავისი ადლით, თითხსტარა ხელ-თითხი იშვიათი სანთლი და ვულზე მიწუბობდა და თანაც სულცერული, თამაშობის ბოტეტიც ვა-რინდელიყო. მამ ახე, გუწინ, წესულ თვითონ „ნადუბან“ ჩაქერი შემოქმედების აღი. ამ დი-ლით ხომ იმ იქ აღარ არის ახლა იხილბობს დროს მარა. საშუალო პორტრეტი თითქმის შიდა არის. მამარი წარგლბინება აკლია. მთავე სულ მალე მი-თავებეს. სანთლებითი ჩამოქნის მარჯობათ თითხის. ახე პორტრეტი მთლად დასრულებდა და რაგად ლისბონითა ქვეყანაჲ კარგია, ხედალ შუგლდე ვან-ქვდე იქით, სათავე უბრძანეს. სურათი კი წახსლად-დე მოწარებს, დამთავრებს, რადა დარჩაჲ მარტო თითხი — იხე წარჩარად რომ მიწეყვად ქალს მეცხედრე. მოიხათია, მოივითა ლოწასე კი ამ და-ჯარულ ვარჯივანას სახეზე თვითი კანა ექვს-ციცელ ეფიდა მისი წინათი შეწინა მხატვარმა, მა-გრამ ამას რა კავშირი ექვს ვამწავარებლასაჲ ვულ-ში იხე ჩავარდნილ ვიგონას ძებნასთანაჲ არავით, არავითობი.

თავაგობითი ისევ ცვეთა მოღვებრტ. საქმე არა ვაქვით, ტილზე ფუნჯის მარჯობა ვერ უძელი. უ-თოვანინა წაწავი ვერსად ვერ შეუფერა შთანაფიქრის. ერთი წახსა არ გამოვიდა მოხდენილად. როგორც ასწესე ფუნჯს, ნახატზე მანინე მამულ კომპონის ქალის ფეფარე იქნეს ამოლანდეს. ამოიღებოდა და უმაღე თუწარქვებს შემოქმედის იქნს. შერე და რა მოხდებოდა!

თავის იმობავდა წლის სიციცლებს მამსილზე ზა-ზა ორგარ ვადაწედა ასეთ მშენებრტებს. ერთი იფა ატბუებისსაგან ვატყუებული შავომანწავანი, თავალუფუნა ვაგონა, შერევა — ქომობის ქა-ლი, რთულებად დაჯარულ ვაგონისაგან ვანსკა-ვეთი ქრთა მთა აქვს, ქმარი და ერთიერთმანე-ვი უცუტისი ოთხი შვილი ჰყავს.

პირდაპირ სამთხებშია ლოსას პარკირი, ძველ ფლობანტების მოციკიტე, ბერძნული ენის მამწე-ღობელი. დოქტორი ალექსანდრე ქოშეჲ ასე ქა-ლაქსე უცუტის ობის ბედი ეჩარებოდა და ასე, იმ თავისი სილასის უცვადანაყოფად ვარჯილმა ვიქიმანა მკობა, ქომობის ცოლმა და დაჯარულმა გოგონამ უკლმა დაუტრიალეს ჩარბი.

წახსლდობა მივლინებში, თბილისი უნდა და-ტოვოს.

იქნება, იმ დღეებში, რაჟა კარცივითია წახ-ლდის ნაცვლად შინ იქნება, დაჯარული თავალუ-ფუნა ვაგონა, ახლა უკვე, აღბობი, ვასახთობარა, ცვლავ დაბრუნდეს ვიქვაო, ზაზა არანად წყადი,

დაჯარულს შემოსევით მავრამ შინ რომ ჩარ-ბი ისევ წახლა დაუტრიალდებოდა. ლოსას პორტრე-ტს მორჩება, ბევრ ახალსე წამოიჭრება. მავრამ სდ არის შავომანწავანი, თავალუფუნა ქალ-შვილი არც სახელი იცის იმისი, არც ვჯარი, ცო-ლი დიდა ეფეშია რატეს წაღეს-წაწავი სანთ-ღებობას, ჩახსობის არცხვენას.

— ახი, შე უტვორი, ქალე ვაწევა ვეწინაჲ დეხსენი ქომონს ვატყუებოდა ვამწავარებოდა, დანაი მგლის თვლით წუ მარტრების იმ ქალს. არ ვაგვიფა ვაწავიბობდე, თორბ... ჩემი ხე-ლილი მოვიდებ ბილოს. როგორც ვაწახლდე, ისე მიგახსობ!

— ახა, თუ არ შეხვდებ, როგორ დავხტარი? — იმართლებს თავს მხატვარი.

ახე, დაჯარული თავალუფუნა ქალიშვილის ძებ-ნაჲ, სიცხებ, ლოწას ლანდმა, საშიფლინით ბარათ-მა, დიდა ეფეშიამ ხელი მოუკარგეს, ვინება აუ-წე-დაუწეწეს. თითხი ქომობის ქალის პორტრე-ტზე დაუშთავრებული რჩება. რა ქნას, ბოი, როგორ დაიბრუნის შემოქმედების ენი? არა, არა ჩანს საშვილი. იქნება, ლოსას ისევ და ისევ ნახდა, მა-სთან გასაზრებამ ცვლად დაუტრიალ იხილ ნამ დაჯარული თავალუფუნა ქალიშვილი არ არის, არ არეუ მიავანს?

ზემოთ, ბღონისის ქუჩის თავში ცხოვრობენ ქომამებო.

უსაუხუდელ ვაბურჯა კარი. ობერის თვებრის უნაჲ ქუჩიდან მეტრის სადგურისკენ ვაგებოდა. მალე რაჲ მათი შეტრულდებოდა. ფოლიანტების მო-ციკიტე, სელოტი დოქტორის მარჯობაც ცოლი, ამ დროს ჩამოდის უდევადანად ვერის ბაზარი. ზაზა ქუჩის კემოდან ვახსლდელ ვაგონაში უყე-ლებს, დანახავს, ვაიცვლებს სადზე.

აი, კითხები ქვესწენისებზე. მხატვარი სკდებს ეცუდებს, ამ ადგილს ვერსათი ასცდება ქომობის ქალი.

უსურად გული ეფიდა: „პირი ლოწას, თვა დაანებე მამ, შენი მხოლოდ შავომანწავანი, თვალუფუნა ქალიშვილიაო“.

ზეწილისა და სინდისის რე უცნარე მოზოგის რადაჲ წეულ წერის ბრძანა დიდა ეფეშიამ, ე მავს ხატობა შეწე უფროსი ქალი არ შეუცავდებოდა, ოთხი შვილის დედსახლად ტრიფული კაცის მო-კლეტი ტილი დედსახლათა. ის კი არ იცის დიდიმ, რომ ვეფოლფერი ქალის მრავალი. ათას ქმას, დეს, წათხავს ურჩენია ლოწა ქომობს ვინების დეს-წეულთა — ზაზასნე შეხვედროს. დანახავს თუ არა მხატვარს, მამონე კიბილების თვით რატუ-რულს მინათობს, თანაც ჩახსიჩინებს: აუცილებ-ლად შერიგებ ხელი დამო. მავრამ დამბე იღბალს საათი ცხრას ურჩენებს, ლოწა არანად ხანს. მამ ასე ეცვდა და ეცვლავებოდა ზაზას ხენიერების ხე-ლის შემწეულთა. ადამიანების ზეწოვას, შეხებუ-ვებით და კანონზომიერებაც — ერთად მიწეწე-ნეს ივრისუბი.

— ქომობის ცოლი არ ვინახებო? — ეთხობა ნაყინამ ნადილობას.

— ქმრია და შევიდეთი სადავარად წყადი. სად? არ ეცილი შემოვლიდამდე რე ცლითი — არის ახახუბი.

მამ წყადი, არ უფენებს სათო? რაზან ასეა, ზა-ზაჲ იცის ვაჲ. იმას წყა. ვეფობს და ვეფოლფერს დაჯარვებს. ცხსეჲა წალოს დაჯარვული ქალი-შვილი და კანის ფეფირი ქალის მსახვი თრფული და-სახატავი, ქომოშვილიანი ქალბენი. დიდა ეფე-შია ხომ იქნებოდა და მერისებუ დაუტრიალდებ-წეულთს და ერკლეს, ბებე ვადამირიბობს.

ამირიდან ზაზა იწრამებს მხოლოდ: ხელი რომ სახილოდ ვადგუწე? იმ ქალბენის ვაგონილდე უე-ღარეფი შეგმანს შერე რა? დიდა ეფეშიამ არა იქნება, თუ თბილისელი მხატვრების სის ერთი უტვინი ვინმეს ვჯარი და სახელი არ მიგებდა. ზაზამ თბილისის სანაბრარი აუფენია დამაჲ-რა. უჩა ჩავდირბე, ამიღონ ქეთთაოლაჲ, ედმეჲ-

კალანდატ, კორნელი სანაძე ასწავლიდნენ შრომის სიყვარულს, პუნქტუალობას, წარჩვეულ საქმის დიდხანს ჩაულის ნიჭს უჩვენდნენ. ზაჯა აკადემიის დამაფრთხილებელ შეიქცა ჩაროულიყო სამხატვრო მუშაობაში.

შეზღუდულ მუშაობა ფურცლები დაუბანა. ვიწარვიციკლებს მუცლის ტრავმების გამოგარა. დიუსევი უკანონო რომ იყო, შესასლელი შემოქმედებითი ანაწარმის სახლს. ერთხელ ბრძოლაში ხელი ზღვრეს და პროფესორის უხისი გაიკლავს, ამ საფარის ფრესკებთან ახლოს დაიკლავს მჭიდროდ. ძირითადს ჩამოიკრან, სადა უხის ხელშეზღუბულად დგას, მამაკაცის ხეობაში აკადემიურ კარკის ტანის დასაფარვის კედელდნენ ნაჩუქრითვე ვაჩირ, რომელიც, ტრექტული გამოიწერეს, ამ ნაშრომის ერთი საუკეთესო ნაწილი სადღესობაში წარმოადგინა ჩაუთავალს ზაჯას. იქვე, მამაკაცის ხეობაში სცადა ირგინალო შეეცა. ერთიერთი საფარის მუშაობაზე ამოხრდილოდ აკაცის ხე მოიხილა. ვაჩირა მოღებური, აკაცის ხე და ნაწილები დაბანა. ამ სურათით, ცოცხა ამ იყოს, სახელო ვითაც. სხვაფრთხი ხელებისთვის მღებრი დიდად არ წყულობდა. თუქცა დიდად თითქმის განსაზღვრა სანაქრე ბუნება, კატაქუმები, თეთრის რანგებში არ ატლდა. აი, რომ მიადრე ბევრს მასან ერთად უკრანდათარებულად შედარების სახარად დღემობისა.

ჩამდინებო მუცა წინაში მოხდა ეს შემთხვევა. ქმრის შრომული ნათესავი, ჩრომულიც სასიყვარულო ფარკის თანაშრომელი, დღესათუ, მავარს ვინაოდ მოსაბუდე ქალს ცხატებრა იტყვას. სწორედ ის, რომელიც მუცასხეულად გინორე განჩრედს იტანდა მოხუცი.

ამაღსარულ მხატვარი მამან იმში დაღუპულთა ითავის დედობი დეიდამუცის ცალკეაქმე პორტრეტს ნაკადე ფერგანადილი ბოტარდა. დეიდა იტყვია აქსრანდა მალე, მალე დაამთავრე. მომანწერი. მოწინას წახატა თუ როგორ იყო. გინორებ ვინაწალა ნახატა დაუბოქო, მეც დამბედა. დ ძირით მშვენიერიც გამოიხატენა. ზაჯა დედათანმა. ერთი კვირის თავზე შეეცავეთა ნახატა. გინორებ ვინაწალა მასან მინეიი ჩაუღო ქაბეში.

აქედან დაიწყო. აქედან უწყის, საიდან ვითაც ქალბემა. პორტრეტე ვამაფრთხე არსად ვუტყვანია. თვისი ბოლოდა შეეცავეთი. სასყიდლზეც ვინორე ვინაწალა არაინ ჩრბობდა უკან. სამი წლის თავზე ბოლოსათუ არაინი განახობარს, ვანახობულს, შეახინს ქალსა და დიდებრსეც ვინაწალა მალა მხატვარი ზაჯას ნაწესმარი. ერთი ვარკობი, იმ დაჯარული ვინაწალა ვინაწალა თურქარა, მავარს ქერა, ქმარ-შრომითი ლოჯა ქომეცხე იმ ერთიერთიანების ვინაწალა ქალბების ქარბად გახლდა.

დიდადნენ უკვლად დასახატე ქალბებისან თავი ცოვად და შრომის ექირა მხატვარს. ლოჯას ვერ გაუღო მოხლოდ. მან დაღუბა, თავიერ დასახია. მავარს, ამა, ჩას მიწარწარს, რომ მიწის პორტრეტებ ვინაწალა ვინაწალა დაამთავრა. იმ ამაღად შეუბარებულმა მიღწეობამაც მოუწერო. უღებრებმა უბედურებმა ზღე მოწინა და აკიდა.

დიდად ეტყვის ბოლოსად დაისწავლის წასვლა არ სწვიან. კანცლა-მამაკითი, ვანახობარს ქალის მშობიანი წყევლა თურქული, საშუშრა და როგორც მოხუცი ეძიბის, სავიზიტო, ვანახობინ, სასტიკინ ტანსაცმელი.

— კარგა, კარგა — იმპორტის მხარად მოხუცია. — როგორც თვლი შორის, ისე ვულს ცხარა მათს იქითი.

— ვე ჩადა არავით — ეკთობის დასწავლა. — თუ ვინორე ვეცხეხის ლაწკე ვეცხეხის. და-ცხეხის სხვისი ვეცხეხის ლობესთან ბეჭვას. ქალი ჩინალო მუცისისა. თუ ვაგაცა შეუწინა, როცა იწებდა, ვახატებდა. მანერბა, მენარბა აღუქმადრე ქომეც. მერე არ პატარადმოდ სწავლულა.

— დიდად, შენ თავს ვეცხეხები. ვახატე, მერე არავიცი.

— ვინორე იწებდა ცოდოს გზა, — არ ნებდებდა ეტყვის.

— ვითაც, შემოღობილი კიდევ ვადაცხეხე. ამით რა? ქვეყანა დაიქცა? — ჩაუბტვრა ზაჯას.

— სხვის შემოღობილი ჩაუბტვრა ნებდა.

— რომ ვადაცხეხე, მაინც რა მოხდება?

— ეყვალარას ამოადგენ. ვარდებს ვაბრეკვ. წუმბებს დააფრენ. სხვა ამა, არ შენ აჯღე ღობის, იმ ქვეყანა იობებებს — მწერალად თვე იტყვი და დაღამე: — თუ ნაშადლი ვაჯიკე იარა, ცოლა შეივით. შენს ხელოვნებას ცოვად ვარ, ერთ ვაბრეკვს ქალბე დადგა ქვეყანა, აქო და მოიკვდინავეთი ვაწახელ ვაგოს ემსაცხებას!

მხატვარს კანი აქვდა მთელ სხეულზე. აბრე მი-ცნობო მოსაწრებს. იცარცა წლის კანი, აკადემია დამაფრთხელს, ქალბელ მის ტრექტული თავ-მოწინებს, ღობისა შესწავლა. მანასადრე, საქმე შორის წასულა. თუთორე წერიობის სიკადეს ზაჯა. ცოლათ? არა! ვერ შეივითის, როცა იმ დაჯარულად, კალაფურეა მწერალივით ვარდა, არაინ უნდა, არაინ მოწინებს სახელოდ, თუცხე ვაწახელ ლამაზი მთელ რისა და ქალბეში. მის ცოდვა. ქვეყანა-ცხეხის სხვისი ღობა ქომეცა, ისე ძლიერი იომ ქალბე-შეხის კანი ერთი ვაბრეხუთი დაჯარული ვინა-შეხის. მავარს ლოჯა ქმრისა, დაიხებ, ვეჯო, მუხას!

— მერე და აკ ვინა? როგორ ვითყვი? — ეკვლავ იტყვება ზაჯა დიდად ეტყვის.

— მოიკვდინა, ლოჯახეულ ქალს. ერთი ბებერი ვინეც მხატვარი მოინახი და მან ხატის ჩამდინებო უნდა. მოიხლოდა კი არ ქვეთა მანდი-ლოხის. სხვა არა იყოს რა, არა შენი ხისი სარ-ლოხის. თუცხე ვაგის საწავლოდ პორტრეტის და-ღუბად დაწახებ — დაიხებინი აჯარ ბოლო არე. — დიდად სასძებე მიაწოდ — დალოდ და ვარსი, სა-დიდად ვაგვანებს. თვალს სხვაზე ვარკობო. ტიხებ და იბოინი შენ საფარს.

ვინაწალადე ვაწარული რუკეცა, ვეჯო. მოღებური, პალატრა, სახატავ რუკეუბი, სიუი-ოდ მებრე ტილო, ფანტრების ხორა მავკეს მხატ-ვარს და მიეწვავრება. ნეტავი არ იქნება, რა ვინი წყევას ცხატრება მინიდან და ქალბიდან ხელ-აქნეულ კაცებს!

კონდექტორმა ვამოიღებო. სურწიკავს ურკავს ამა დაწარადნენ ვაჯოში შემოღობული ვინორის სურნი. თავიღებს წყავს მწარე ბოლი. აი თურმე როგორ ეყოფოდა ლობიქითა ქვეყანა და უცდარას იხვებ ქომისის ქალ... მუცხე მინეიბის, სადაც იყოს, სიხეხე ჩამოიკვებო. ზაჯას ქარბის, რომ ირცე-ვაფრეხებო ლანია. ხელებს მაინც უღის, აბრ-ბრებებს, იქნება ნაწავლოლო, არა, პორტრეტე არ არის რა. თუცხე დღეს არა, ხეცა აღორ იქნება თუ ვინა, ჩამოხის ქალი თვისონ მოიკვება. მამ ახლა ვერას ზაჯას რა უნებს, შეუღობოსამ. და მოიკლეს, მანში, ამა, ხელს რაღა შეუღობის. ამის ბრებებს უნერგავს ქალის ბოლი არსება. ვანა ის, ლოჯა არ არის, შეუცდერისას ისე აკაცებს მხატ-ვარს სახეში თავის ბრიალო, აბლომდებო მთავ-ლებს, ისე უბლომდებო ბოლმე. რომ მათ ვინა-ცხეხის შუა ქალბლის ფურცელი ლოჯას ვეცხეხის იმ ახლა. კი, მან წან ერთხელ უფარა და დაფრე-

და დიდად ვერცხეხე, მიკო, მე შენ ნათესავად მინ-დებარ, ერთი უტყობის დიო მუცას, ისე უნდა შეე-ვაჯერდო, თუ მოიწინებებო ერთიანეიყო, კიდევაც შეგარავო, მოვიწინაო, ქალბერი ფენია, მერე არავიცი. არა, არა! ძლიერი ვანახობის დიდობის, სხვისთვის არ სცხელა. არც და მუცეს, არც მამა-და, არც დიდად იყნობს, ვაუცა ქალბის მიბანად-დებო. ამას ვეცხეხებთან, იმას უღობისმობად. მხატვარებდა ვარდა. ვარე მოიწინებოდა. მხატვარს ლობსითა საქართველოს იმეოთად უღ-რებო. კრიალო დიდად შეეცება პერსონე ქალბს

ნანდობი მადის ცაქლე დაწყოლოდა. ხანდაზა ამ ცაქლად ნაკავი ზემოთ, ხეობისადრე ერთხელ მანამ სასწავლოდ უხის მალბობიდან, სადაც ვაბრე ნაწელ ვარდა ზაჯა, მოინახი სიბის, კუბისის, ცხატ-რისადრე სხვა ქარბისი ვინორისთვის, მათ იქით, წინ-გო, ლეჯა ვინაებენ, ვადად მტრულ მდინარე, მინდის ნათესებად და შერას, ძლიერი შერას დას-ტეხილ საქართველოს დას ქალბის მასსატყებო.

მღებლისთვის მხატვარი სამპრადილოს დღემ-ტობის მანქანა მხატვარს ნათესავს, სიგნასთან.

როგორც ზაჯა მანერე ვარდა, იქ, ნათესავს ვახის ვებრეკვებად მანერე, ხეობისადრე უფ-რად დიდად მერეხინა ვაბრეხებთან. იქვე იყო უცდევარე ზერბი, სახელოდ ნათესავობის, სიამ-დები.

მანში, რომელიც მხატვარს უჩვენეს, ეტყობოდა. სოლის მებრეხარის საქმეზე იბოლოსდებო, ან სხვა ავადმდებო მხოლოდმოდ მოსუცხეხი ათავ-დნენ შინაქრებო დამბეს. იქიდან დაიღებდნენ სამსატრებოცა მოვალეობის შესასრულებლად მთელი იმ მხარეში. ოდესაც მინა ერთ ხანში შე-სულ ქვერე ქალი ვეყოფოდა და ახლაც მავკეს ვინა, არ ქვერისთვის მუცხელ სტუმრებდა, შეივარობდალად მოსწავლებებს, ზემებტ სახე-ლოდ სხვა დატყვებო.

მინორი ქალი კიდევაც მავად უმადლეს მათე-მატიკოში უნახავდ სამხარ ამ ბტრქულ ასის. პორ-ტრეტის დრისი ტიხებ უნარ ჩინობდა, თვასა და მხატვარს ზედიზედ მავკად, სხეულის შუა წინ-ელი წინ წარწულად ვაწარებო.

სხვამდ მებრეხარი ერთ ვებრეკვებო თათბი შე-იყვანა. იქ, ზღობებდა აკცინა: როცა ჩემი მო-ღებო ჩემთან ცხატრებოდა (ნათესავი, რომელი ქალი სხვა ვაბრეხობდა, რომელი ვეცხე და მუხა-ლია, ქმარი და ერთი ნათესავი ვეცხე კარცელ-ვალა). ეკვლავ მტრად ეს თათბი ვებრეკვარო. მერე უღერა იწინა, დაქმარა საწარს ვაგებარ-თავ. ლოჯანაც ვაგებოდა. დაბლოს, სიგნამ ე-ცხეხა ახლ მდებრეს: მუცხელმოდ დღისის ხელ-მეხადე მტრებოდა (სიტყვა უბლომდებორო! სიტყვამ არ იყო!) ამასებტ, ერთი თობილოდ ვა-სახობარს ქალი ვეჯარდა მამამ, შრომული მე-პურულ ლობობი ცოლათორე და აუტყვებინსან იქ. ნათესავს ვანახობარს ვეყოფებინის რ-სულ რაბლო თამო ვეყოფებინი.

ასე, რაბლობის დაწმარებით, იმ დღესაც და-ღამებამდე ეკვლავთი ჩინებულად მოიწერო. მხატ-ვარს დარც დაჯარობის ქმინდა.

ნათესავს ჩასახლის უმად ლოჯა ქომისის ლანდაც დაესხას საშუადობ, თუცხე არ დაფრეხე-ბია; იმის ნაცვლად ახლა შეფინასწავიდა, თვალ-უფურეა ვაგობის მოგონება დასწავლად. ამ გმინ-ბას უცხო ვაბრეხე, უტყობ ავანაბრეში მოხვე-დრო ქალი ვანახობა. აბრე იყო, რა იყო მარ-ტობმა. და პირისა დღემდ თავის თავს, დაჯარულ ვაგობის ასე მაცუსტებოდა სანე მესხობე-ბი იღებდნენ, ფერბი, ტილოც ვაგებინა. იქ-ვე ვაჯეწვეთა: კანის ფერით ლოჯას მსავსის ვამ-ქალბი ქალბეხლოს ნახატა ქომეხებინისის ე-ტყვებთან, მამ არ იცნოდნენ ახლ ვინებს.

ვაგებრებუმა იქნება

ნოღარ ნანსია

გათუკი

ბათუმი...

ზღვა და ზღერ მუშტარია
და თეთრი ქალის ხელონი ნივარი,
ვიჯავს გულს გადავუხადე,
ვიჯავს გულს გადავუხადე.

ბათუმი...
ზევრი კარგი ნაყობი,
თითქოს ცხელი ძმა საყუთარი,
ბათუმი... ჩემი უნაქრედაცობის
და სიყვარულის ნახეაუდარი.

დაიხს...
მთების ფერი მიმკრალი,
შორისი დაღლილ მწის ჩახუნება,
ზოგის გაფრენილი ჩემი ფიქრები,
სხვა დღის, სხვა დროის, სხვის გახსენება,
მეტი ზღერია, გაფიქრებული,
და ჩემი ზღერია, გაფიქრებული.
გემბანზე ქალი თეთრი არმითი,
თეთრი ღიმილი გასცხვრებული.
სადამის ბინდი, ზღვა და კატარა
და ლურჯ თავსებით ნილი ჩაღვრული.
ეს უკვლავი დამარჩა ვადაღმა
და ჩემი გულის მესმის ძახილი.
ბათუმი...

ზღვა და ქალი-შორსანი
და ფიქრები ოქრის თავითა...
ეს უკვლავი ახლა შორს არის
და შიგრი,
ბათუმი რომ არ გათავიდა.
ბათუმი...

ბათუმი...
ტრეფილი, ზღვა და ნივარი
და შუ — და ზღვაში ოქრის ბეჭდი,
ვიჯავს გულს მიხვდა იმამად
და წამოველ და...
ვეღარ შევჩერდი.

წაქმლი...

მდინარეთა ხმამ გამომაღვიძა,
ხელი დაღვიძე ფუქსი და აკვარელს...
ახლა მიიხსიკენ უნდა დაიძვრა,
თან წაყვითლებ ჩემს და საყვარელს.
იქ მივარე მთების თავზე დაღვიძარს,
და სხვაგვარია მივარის რომანი,
გვიმოს ფორთოხა ნაკაცუნზე,
უკვე ნამდვილია ნაქმლის დრო არი.
ქღვინზე სარბინდ მუხის გაკვირვებ,
და დათვიდება ღუმე ლეკბუნებს...
და დაკავდება ნილი ზაგურე,
შუგანით თეთრი და აბრეშუმე.
...როგორც ყოფიან ადამიანმა,
ფრანის ცოცხლი ღუმე გათობის...
წამიღ...

...ორემ დათავადანა,
...ის მწერიალოთ მალე დათავებ.

ჩვენი პრეზონალი მემორიალი

რუსეთისა და საქართველოს მოწინავე ადამიანების თანამეგობრობის ხანგრძლივი ტრადიცია აქვს ეს მეგობრობა ჩვენი ხალხების განსაზღვრულწესულზელი პრინციპის ისტორიის შესანიშნავ ფურცლებს წარმოადგენს.

ქართველი მწერლები, იმევე დროს, მჭიდროდ იყვნენ დაკავშირებული მოწინავე პოეტურ სკოლებთან, რომლებიც ნიუ-იორკში პირველმა საქართველოში ვაჭარობისა და პოეტურების პოლიტიკისა და ლიტერის მოწინავე ადამიანებს ეცნობოდნენ მათსავე საშუალოშიც.

1832 წლის შუათმულებს დამარცხების შემდეგ კ. ერისთავი, როგორც ფარული საზოგადოების აქტიური წევრი, გასაპაროლეს, შოთხე კატეგორიის დამანაწილად მიიჩნეს და გაგზავნეს სამხედრო ნაწილში, რომელიც მაშინ დაპატიმრებული იყო პოლიტიკისა და ლიტერის სხვადასხვა ქალაქებში. შედარებით ხანგრძლივად მოუხდა ყოფნა კ. ერისთავს ქ. ელნორში (ახლანდელი ვილნოში).

კ. ერისთავი პოლიტიკურად არცევე, საქართველოში ყოფნის დროს იცნობდა მაშინ საქართველოში დახლებით ხელისაშედი პოლიტიკური ვადებისსაშედი.

პოლიტიკური ვადებისსაშედი შესახებ საინტერესო ცნობები შემოვიხატავს საქართველოს ცენტრალური არქივის საისტორიო განყოფილებაში. აქ დაცულია დოკუმენტები, საიდანაც ვგებულობთ, რომ კავკასიის მეცნიერებათა აკადემიის განყოფილებაში მდებარე საისტორიო მუზეუმში, რათა მას განსწავლეთი მკაცრად ედევნებინათ თვალს 1835-1840 წლებში ვილნის სამედიცინო აკადემიის კურსდამთავრებული, ისე, რომ მათ არ მიეცემოდათ საშუალება ქართველ მოსახლეობაში გავრცელების ხელსუფლებისადმი სიძულვილი. აღსანიშნავია, რომ კ. ერისთავი ვადასახლებულნი ასეთსავე ხელმძღვანელების ქვეშ იყო, მაგრამ იგი, ისე როგორც პოლიტიკური, ახერხებდა იქნარ მოწინავე ოჯახითან დახლებებს.

კ. ერისთავმა ვადასახლებულნი შეისწავლა პოლიტიკური და მწერლობა მან ქართულ ენაზე თარგმნა იმევე მიტყვევის ლექსები. ვადასახლებულნი მეორე დროს ერისთავს პოლიტიკური და ლიტერული მოწინავე ოჯახები დიდი პატივისცემით ეპოიობოდნენ, რაკვეთა რომ ლიტერა კ. ერისთავი მოწინავეობდა ოჯახებში გამართულ შეკრებებზე, ამ მხრივ საინტერესოა ვილნისის მუზეუმში დაცული ცნობები. აქ აღნიშნულია: „დამსწერი, რომელიც ავიწერეს 1835 წელს ვილნისში გამართულ ბალს, მონაწილეთა შორის სახლებზე ასხლავარდა ქართველ თავდასც“. ცხადია, ეს ქართველი მათვე, ოჯახებში გამართულ შეკრებებში მონაწილე, ვითარც ერისთავია.

კ. ერისთავის ლექსები, რომლებიც მას დღევანდელი პოლიტიკური (მათორ ანტონ მიტყვევის, პოეტის, „ახლავა ანტიმთავრის ქალს“, „როზალია ბიშნინის ქალს“, „თოდოსია მიტყვევის“, „წიგნი მოწინავე მეგობრობათან“, „ი. კასიანის, ვაშა ვაშაშვილისა“ და სხვ.), მიძღვნილი უნდა იყოს სწორედ იმ პირებსადმი, რომლებიც იგი ხედავდა და ზემოთხსენებულ საღამო-შეკრებებზე. თუ როგორც დიდი პატივს სცემდნენ პოლიტიკური მეგობრები ქართველ თანამომესს, ეს ნათლად ჩანს კ. ერისთავის ლექსიდან — „უცხო კაცს“.

სირიითა ვული გრძობილით ვარ
მალთებლი
ჩემის ცსრეთის აღრისითა მიღებისათვის,
მაგრამ არ ძალბის დავიფიქურ მხარე შრობილი
და სხარულად მიმანია ვიტრო მისთვის.

კ. ერისთავის ვანაკეთებელი ახლი მეგობრობა ქვინდა კამიბრ დაქმნისთან. ლაშინსკიმ, კ. ერისთავთან ერთად, პოლიტიკური ენაზე თარგმნა „ვეფხისტყაოსანი“ პროზად.

ლაშინსკი პოლიტიკური საზოგადო მოღვაწე და მეცნიერი იყო. მის მამას თვითმკვრებლობის წინააღმდეგე პოლიტიკური აქციებში მუდმივ მონაწილეობა და დაცულია ციფრე ბრძოლაში. საქართველოს ცენტრალური საისტორიო არქივში დაცულია „იმ პირთა სია, რომლებიც, როგორც პოლიტიკური დამანაწილნი, ვადასახლებული იყვნენ კავკასიაში, ჯარის წაწილებში“. პოლიტიკური დამანაწილნი ეს სია შედგენილია 1851 წელს, და პოლიტიკური დამანაწილნი სიაში იყვნენ კ. ერისთავის პოლიტიკური მეგობრები კ. ლაშინსკი.

კ. ლაშინსკი თბილისში ცხოვრობდა 1847 წლიდან 1856 წლის მთამდე. აღსანიშნავია, რომ ლაშინსკი ერთ ჩანარში ვითარც ერისთავის ასახელებს არა პირდაპირ, არამედ ზოგადდ მოთხოვნილი იყო. „საიღ ქართველ პირთგანაზე“, რომელსაც მისთვის უთხოვია, არ დაასახელის მისი ვინაობა, გვარია.

რატომ არ სურდა კ. ერისთავს თავისი ვინაობის გამოქვეყნება? ამას თავისი ღრმა მიზეზები ჰქონდა. ამის თანახმად მკვლევარი აბრამოვიჩილი, რომელიც შეისწავლა კ. ერისთავის შესახებ ვილნისში დაცული ცნობები, შენიშნავს: „კ. ლაშინსკის სახელები შეგნებულად არ უნდადა თავისი მეგობრობის — კ. ერისთავის დასახლებულნი როგორც ბეჭურე შრომებში, ისე ვითარც პოლიტიკური მეგობრობის გამოხატვის სახით“. პოლიტიკური მეგობრობის თვისი კაზის თავისუფლებისათვის მებრძოლი პირთგანის სურვილი — დარჩენილი უნებობა, რომ არ მიეცა ექვემდებარების სახით. ვასეგნა, რომ კ. ლაშინსკი და კ. ერისთავი მეგობრობის თანახმად თავიანთ ურთიერთობას.

აქვე უნდა მოგვხსენიოთ პოლიტიკური მწერალი ფადეი ლიდ-ზაბლოკი, რომელიც ისე როგორც კ. ლაშინსკი, ცარბრძის წინააღმდეგე გამოსვლისათვის ვადასახლებული იყო საქართველოში. ზაბლოკის ახლი მეგობრობა ქვინდა ქართველ მოღვაწეებთან — ნ. ბარათაშვილთან, მ. თუმანაშვილთან, კ. ერისთავთან და სხვ. იგი იმდენად დასახლებულია ქართულ ელტრატის, რომ დაწამებულია ქვინდა დაწერა ნარკვევი ქართულ მწერლობაზე და საქართველოს ისტორიაზე. იგი მასხვებშიც აგროვებდა, მაგრამ აღარ დასცალდა სრულიად ახალგაზრდა, 1847 წელს ვარდაცივლი.

ზაბლოკი პოლიტიკური ენაზე თარგმნა მ. თუმანაშვილის სატრფილო ლექსი „ფილა“. ამ ლექსის პოლიტიკური თარგმანი ზაბლოკიმ შეიტანა თავისი ლექსების ლიტერატურულ გამოცემაში.

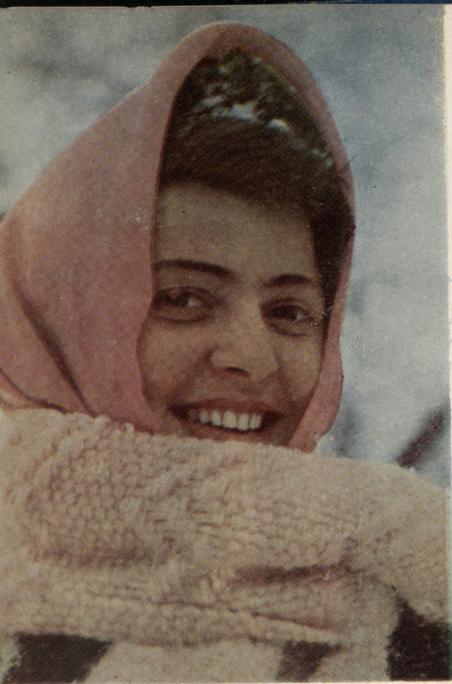

საპროექტო
სამსახური

ბიჭვინთაუმი

ფოტო თარხან არჩვაძისა

ბაკურიაწი

ფოტო ნორა ანთიძისა.

იკულბიით გენეარგებე

პოლემიკა არ მიყვარს. არ მიყვარს იმიტომ, რომ მის შეიძლება ვადაკოდე-
ბა მოწყვეტს. პოლემიკის დროს თვეებოდ მზარე ცდომილს, თავი იმართლოს
და მოწინააღმდეგე თუ გამაბტურნოს და თუ შეტარდებულა, ტალახშიც ამოს-
ვალოს და შეარტყვიოს. რა მოუვა ამით სარგავოდ საქმეს, ამზე არავინ
ფიქრობს და ეს არის ის დიდი ჭირი, რომელზედაც აღენსნადრე ცაგარდო
ერთ დროს ველის ტავალით წერდა: „რადაც უცნაური ცნობანების ჭაზი-
ბა და დავსერბოვდა თუელი მუხავადა წარსულს საქართველოს და თუ
სხე ვახტანგ, ისევე მოუღებს ბოლოს მომავალადაც. სხვა ჭირი და ტვირი სს-
ქართველოს არ უნდა“ („ივერია“ 10.2. 1898, № 31).

ამ სიტყვებით გამოსატულ კემზობრებებს ბუნებრივად ვგრძობობ, მაი
წუტოთავადაც, სხვისგანაც რომ არ გამოვიწინა, და უკველთის ვერადებოდი
შესლა-შემიხილას და ვადაკოდეობს. მაგრამ ისიც მოგვსენებიათ, რომ როცა
უსამართლოდ ვტყუნენ, მხო თუ არ ამიოდ, მტყუანი მტყინბართ: სახასუბო არა
ქმინია რაი. ამიტომ იძულებული ხარ, პასუხი ვასცე და სიმართლე აღვადგინო.
ეს ჩემი იძულებითი ვანმარტება იმით არის გამოწვეული, რომ ერთ ამ-
ლოდ გამოხულ წიწწში შემიდეც ამოვიკითხე: „ანტონის გრამატიკა გამოიყენ-
ბული აქვს მარი ბროსიც, საინალოდ ნახსენებელ აქვს. წმინს ვანსილისას
წ. მართან არც მ. ბროსე ჩანს, არც ბ. შუბარტიანი არც და უფიანი. ა. შანი-
ძის წამოწმებშიც მ. ბროსეც, ბ. შუბარტიც, და უფიანიც უკარგებლის ვარ-
გარეუ რჩება“ (ს. ჩიქოვაძე, ქართ. წმინს ვულგარების საკითხები: იმერ.-კავკ-
კასპისკოვნიც, XVII, 1908; ავ. 6). ვაჯერებდი, დიდად ვაჯერებდი, ვოჭერე,
უფოლო, ა ჩიქოვაძის წინაწერებში არ იხდებოდა და მოუვინა სიტყვებს
შეპირდა წერდა იმ ვართლოდ, რომ მე ამას არ გამოკეთებოდი, არც სხვები
შეპირებდნენ, ვახსენებ თუ არა, თორემ როგორ ვაჯერებო, რომ ამას
წარა-შევიტ!

ვნახით რამდენად შევიფრება მოვანალი სიტყვები სიმართლეს. დაიწყო
იმით, რომ და უფიანი დარჩენილა ჩემი უკარგებლის ვარტყ. ის დიმიტრი
უფიანი, რომელიც სკამოდ მსხუდოდ დიფერა ქართველი ერის მე-19 საუ-
კუნის ისტორიაში; კარავდ მასსაც, რა აღვრთავებდას წიწწადა ახლავარ-
დებში არცაო ჩიქოვაძის დიდი გრძნობითი გამოსარი ელექტრონიკა, რომელიც
ის ლოგინად ჩაივარდნილი წერდა და და უფიანის მოღუქვინის ანუტება
(„სახალხო საქმე“, 1918). ახლაც ჩაჩენილა მაქვს მდებარეობა მის ვულგარ-
რავილო რჩება, რომლითაც გამაბტებული უფიანი და უფიანი, როგორც
თავიშეპრობილობისგან საპართილიანის მიელიდაც და ისიც, თუ როგორ
გამაბტებული ამ თავისი მედიარი წარმოადგენს.

როცა აღვროგ ვარდაცვლილი პროფ. სიმონ ხუნდაძე წერდა თავის მო-
წინააღმდეგე ამ დიდი ქართველი პატრიოტის შესახებ, მითხვა, მომიცე ცნო-
ვები და უფიანის გრამატიკის შრომის შესახებ. მეც დაწერე ვიწარე წი-
რული, რომელიც მას თავის მოწინააღმდეგე ვამოწმებდა. ს. ხუნდაძე წერს:
„...საკამათა პირველი მნიშვნელოვანი პოლემიკა პროფ. და ლუბინსკისა
და დიდი უფიანის შრომის სი-ას წიწწში ქართული გრამატიკის შესახებ, ამ
პოლემიკის შესახებ მე სი-ას წიწწში დავუბოძე ქართულ ენის მეცნიერების პროფ.
ა. შანიძის: „იული ეს მახალა...“ წიწ ა. შანიძე. — ძალიან დამახარებ-
ებელი იმდროინდელი ქართ. გრამატიკული პროგრესისათვის და აშკარადაც
და უფიანის ხალე გრამატიკულ ადლოს ბევრს საკითხობს. და უფიანს ნაოლად
აქვს წარმოდგენილი გრამატიკის დანაწევლება. მისი აზრი, ცოცხალი ენას
თავზე კი არ ახვევენ კანონებს, არამედ თუ ითვი იძულება კანონებს. მკვლევ-
რის საქმე, გამოარტყოს ეს კანონები და არ უარსოვს იგი. რაიცა შეუძლია
გრამატიკის სხვაგვარად საკითხს, უნდა აღვნიშნო, რომ და უფიანი კარავდ
ტრეკავა მზარებლად გამოხოს ამობის გამოქმენში, უარსოვს ვანსნაგებენ
არსებით სხვაგვარად და შედსარავებდ შრომის შესახებაც, როგორც ვანს-
სოლომონილი წინადა მტყუანებისა, მისი აზრი, ქართული ენა არ არსებობს.
ქართულ „იანდებში“ რუსულად უფიარი „პრილოგი“ იქნება, ვიდრე
„პრედლოგი“. ვანსსოლომონილი შეუდარებელი და უფიანი, როგორც მოსარჩელი
შოთარბობით ბრუნებს, რომელიც ძველი ქართული — 825 წანაწილით იყო
წანაწილი (მაკ, კაც-მან, დიდა-მან და მისი), ახლ ქართული სი მან და მ
წანაწილი (მაკ, კაც-მან, დიდა-მან და მისი). ქართული გრამატიკის ადგორების

მიერ ეს ფორმები ბრუნვის ფორმებად იყო და ახლაც არის მიწინაული. მაგრამ
და ჩვენსაწინადა ამ ბრუნვის უარსოვდა და არ შეტყვნდა თავის გრამატიკა-
ში. ამ ბრუნვის უარსოვდა მომდინარეობს ვენის პროფესორის Alter-ისგან,
რომელმაც ქერ კიდევ 1798 წელს გამოიკო წიწი და სათაურით: «Über Ge-
orgianische Literature (ქართული ლიტერატურის შესახებ)», სადაც იგი
ხიბობს ქართ. ვერხის ენას ტყება და კაც-მანს ფორმას ისე აქვს ვაგაბული,
როგორც ვერძინად მი ანარიბოს, ე. ი. 825 დაბოლოება წანაწილი (ე. ი.
არტკლად) აქვს მიწინაული. შემდეგ ეს არა ბროსეც ნიჭია სახსრად ვაბ-
რებელი მის გრამატიკაში. ბროსეც ვაფილით იყო და ლუბინსკილიც არ სცნო-
და მას როგორც ბრუნვის. და უფიანი საპართილიანი აღვნიშნებ, რომ ეწ-
ბრუნვა რომ არა, ბევრ შემთხვევაში არც ვაფიანი იქნებოდა. აქვე ეწ-
და აღვნიშნო, რომ პროფ. და ლუბინსკილითა დიდი წანული და უფიანის მო-
სარტყებისა და კრიტიკული შენიშვნებისა ვაიწარა და თავის ახლ გრამა-
ტიკაში (ს. «Краткая грузинская грамматика», 1855) ამის მიხედვით
შეიტანა შესწორებანიც“ (ავ. 187-188).

შემდეგ ს. ხუნდაძე ტყება საკითხს, თუ რამ აძილდა და უფიანი, დიფერა
„ახალი ქართული გრამატიკა“ და ამბობს: „როგორც მეცნიერული შრომა, ეს
წიწი არ არის ინტერესი მოკლებული. მაგრამ და უფიანის გრამატიკული პრო-
გრესების შესახების საქმეში სიტყვა დავუბოძო იმზევე ა. შანიძის. უკვე და-
სახსრებული წანაწილი პროფ. ა. შანიძე წერს: „გრამატიკა და უფიანის
აზრი, შემოდის არა მარტო მოკლებულია (და უფიანი იტყობოლია)“ და
სინაწილი, არამედ იროგრაფიაც, რაიცა ინფორმაციის ვაგება საოჯავლო
და აქ-აქ ახლაც იც ვაგება ზოლმე. ამ წანულიდან მას გამოკეთებულ
აქვს მარტო „იტმობოლია“. უნდა იქნება, რომ ადგორა ჩიქოვაძე ტრეკავდ
მითრელოგორ საკითხებში, ვანსსოლომონილი სახლად ბრუნვა აქვს კარავდ
დაშეპრებული. წმინა სიორული და სინაწილი, მართალია, მასაც ვერ დაწ-
ლებია სასუბითი, მაგრამ ბევრი დიდალ კარავდ აქვს ვაგებუბოლი. და უფი-
ანისათვის დამახასიათებელია, რომ იგი უოჭერე საკითხს ისტორიული არ-
ჩემს, მოკავდ სხვათა არც და თავის ვაგებას უარსობობს, ამისათვის ვერ
თავ იგი უოჭერე ქართული ენის გრამატიკული ფორმებს ადრებს ევროპული
ენების ფორმებთან (რუსულიან, ფრანკულიან, გერმანულიან, ინგლისულიან,
დაიანურიან). ამ ისტორიულ-შეადრებელი შრომის წულობით მისი გრამა-
ტიკა წინააღმდეგ გრამატიკებზე უფიარი მაღლა ვაგებ და, მაი შრომი, და ჩემი
წანაწილისაწინადა. წმინა ვანსსოლომონილი კარავდ აქვს დამშეპრებული სა-
კითხი ამბებების შესახებ, რაიცა წარმოადგენილა ვანსსოლომონის ბოლოს დრო-
სილის ტალხული... და უფიანი, როგორც ჩანს, ქართული ლექსიკონი ან-
ტეტურებდა. გრამატიკის ბოლოს (ავ. 197) მას დავრთავს „ლექსიკონი ისეთი
სიტყვებისა, რომლებიც ამ იშეთადა იმბარება ქართულ ენაში, ამ რომლებიც
უფიარი ენებთან არის შემოსული“ (ს. ხუნდაძე, და უფიანი, ავ. 180-189).

ამას ვაგება ჩემს სი-ას. გრამატიკის საუფლებში (1908) საყარავლო
შევიტედი და უფიანის მოღუქვინის ირ მონაწილე, ერთ ტყება მის ბროსე-
მის ბროსე-სინაწილის წინააღმდეგ მოთხოვნით ბრუნვის საკითხში. მე
წერდი: „ქართული ბრუნვა ფორმებს უკლებლის ცნობარად არ უნებრებ-
დენი იყენდო. არც მართობინის ფორმა ბრუნვა არ მიწინაული. ამ პრო-
ბლემის თვნიდ შეტავ ცნობილი პრეტიკა აქვს. ბ. ბროსე და პროფ. და ჩემი-
წანული, რომლებიც პრეტიკული მოღუქვინდნენ. მაგრამ ასეთი შეტავლუ-
ბის წინააღმდეგ ვაილოპონი ჩვენი 1858 წელს და უფიანის შეთარბობით
ამის შესახებ სანდებრის ცნობები მოიკავდ პროფ. ა. ცაგარდის თავის წიწწში
(Сведения о памятниках груз. письменности, вып. III, 63, 64 და
შეუტედი). აქვამდე ამის მოუვა ფიქრად, ამტყობს, რომ მოთხოვნის ფორმა
ბრუნვა არ არის“ (ქ. გრამ. სადურდელი, § 90). ამას მოხვდეს შედეგად: „ჩვენს
დროსაც ცეცა გამოქმენების ბრუნვის შესახებ. ა ჩიქოვაძემ და ე. თ. თოფთარია
ვაიწარაჩეს უოჭერე ცნობების მიერ გამოთქმული შეტავლუბა, თით-
ქი წიწები მისი ბრუნვის ფორმა არ იყოს. აქ არ გამოვადებო იმის

1 სიმონ ხუნდაძე. დიმიტრი უფიანი. მონიერაფია, სახელმწიფო
ენციკლოპედიის გამომცემლობა. ტფილისი, 1936.

2 პროფ. ა. შანიძე: „დიმიტრი უფიანი, როგორც გრამატიკოსი“ (ხელნა-
წერი). ეს პატარა წანაწილი ა. შანიძემ სტეკოლოვარ ჩემი თხოვნილი დაწერ-
ა, ჩიქოვასილი უტრებეს მაღლობის მოვასხენეს. (ს. ხ.)
3 ივე (ს. ხ.)
4 პროფ. ა. შანიძე: „დიმიტრი უფიანი, როგორც გრამატიკოსი“. (ს. ხ.)

შტკიცებას, რომ ასეთი შეხედულება სიმართლეს არ შეეფერება. მიუთითებ მხოლოდ ჩემს წერილზე, სადაც აუღიარებლად საქმის ნაშთად ვითარება (წინადადების ფორმის ადვოკატის ვინაობა): საქ. სს. მეც. აკადემიის მომ. № 11, № 5). მიხედვით ამისა, ა ჩიქოვას დღესაც ძველ პარს იცავს: მას უფლებით არ შეუძლია ბრუნვების (ქართ. ტონ ზოგად დახასიათება): ქართ. ტონ განმარტ. ლექსონი I. 150).

დამტკიცების დასასრულად ქართულ გრატიკის საკითხებს დამუშავებამ ანთ არ ამოიწურება. „საუფლებლო“ მე სასაქონლო მიძღველი მავს ქართ. პარაგრაფი (§ 342), სადაც შეუძლებელია, თუ როგორ ესმის ქართული წინის ასპექტი და უფროსი პარაგრაფის სათაურია „დამტკიცების ქართული ტონი“. აქ, აქვთ: „ასპექტის კატეგორია დავაწვდი ქართულში არსებული იმეც საუფლებლო ადვოკატი, რაზედაც სლოუ ენები, კომოდო რუსულში, სადაც ეს კატეგორია უფრო ნათელია, ვინ, ვიდრე ქართულში. რადგანაც ჩვენს სკოლებში მე-19 ს-ში რუსულ გრატიკაზე იბრუნებოდნენ, ხოლო ასპექტის კატეგორია რაგანაც იგი წარმოდგენილი რუსულ გრატიკულ ლიტერატურაში, მოხალდენული იყო, რომ ის სავანადო სიტყვად იქნებოდა გამოყენებული ქართულში, მაგრამ ამას საფუძელი ვერ ვხედავ. გრ-და-ერთი პარაგრაფისა და უფროსი მავს სტრუქტურული ტაბულა „წერა“ წინის უღლებსა, რომელიც სახეობადობს კომპლექს გრადეცა § 1.3. 1858 წელს, ამ ტაბულაში „წერა“ უღლებდა უსრული სახით ანთ მოყვანილი და ანთ წინაშე მავს გაცემული იყო: „თავი რომ დამტკიცების ერთ-ერთი პარაგრაფი, აქ, „ა“, უღლებ დროში წარმოდგება სრული ანთ დამოავ-ტრებული სახე ნაწილად. აქედან ვხედავ, რომ ასპექტის სახათი წმინდად არსა გამოიყენება“. ამას მოხდება შემდეგ, სადაც მოახრობდება, თუ რა იგი სახელმძღვანელოში შემდგენილი უფლებები, რომლის ქართ. ვანუყოფილია თავმჯობინებოდა და უფროსი, ვინ უფლებ წერებს, რის ვართ მოხდა და უფროსი შედეგი ტაბულისა, რომელიც ცოცხალიც ცვლილებით, მისი გრატიკის ტონის არს დარღვეული და უფროსი „სახელ ქართული გრატიკა“ კი, „სახარულად დანერგო მამასაც შეიღებისასი“, დაიბედა შე-ტრებოდა, მეც, აკადემიის ტაბულა, 1862 წ. სხვათა შორის, აღნიშნავს: რომ ამ გრატიკით მოავრული ასობება ნაშარი, როგორც ეს პირველად 1721 წ. დაიბედა პატავგის ნაარამზე „ქვეშეხლის ცოდნის“ წიგნში უმოხედ-ბული. ამ უფროსი მოავრულების შესახებ მე დავწერე ჩემი „დამტკიც-ებულში“, რომელიც დაიბედა 1862 წელს „სახათია ხელოვნების“ (№ 9). ზოგ უფროსი რუსული მოყვანე ამ გრატიკის პირველი ავტორება.

უღლებ ამი შედეგი უფრო მეტად მოხდება დღევანდელ და უფროსი ნიშნების უფრადების გარეშე, რაც მე ა ჩიქოვას მიმართება. ჩემი ნაწერებიც ზემოთ მოყვანილ ნაწერებებში ბოლოც არის ნახსენები და და უფროსი, განსაკუთრებით უნახსენებელი. არ ჩანს, მართალია, ა. შ. ხარმელი, მაგრამ არცაა ჩანს ა. შ. შარბინი, როგორც თვითონ წერდა გრადე-ცული ენაშეხეობის თავის ვერს ქართულად, ან ეს ქ. შ. შარბინი დამოწმებულია მუცის ჩემს „საუფლებლო“ საწიერ, გრადეცა მავს: 366 წარმოდგენილი ფე-ცა 30, სახელმძღვანელო და მოახრობობო ბრუნვის ნაშად წარმოდგენილი 8. როგორც პირველად ა. შ. შარბინი აღნიშნა, წარმოშობით მატკიცებლ მოახრო-ბილიანი და სახელმძღვანელო შედეგ არის ვანუყოფილი (§ 141, გვ. 102). იგივე ა. შ. შარბინი დამოწმებულია მუცის პარაგრაფში, სადაც ქვეყის კატეგორიის სა-ტორიალი სახარია: „ა. შ. შარბინი ფორმებს, რომ ქართული წინს აქვს ოსთი ძირითადი ფორმა: ერთი უნაშო (ც-წ-წ) და სხვა ნაწიანი: ა (ც-წ-წ), ო (ც-წ-წ), მ (ც-წ-წ-წ), უ კი (111 ობ. პარაში) საჩალღური ფორმა ინისალი. მათი ფუნქციის შესახებ ის არს ამბობს: „(საუფლებლო“, გვ. 419, გვ. 366). უნახსენებელი ა. შ. შარბინი უნახსენებელი მუცის „საუფლებლო“ 837 გვერდით, სადაც აღნიშნულია, რომ „მე ნაწილად გერს ა. შ. შარბინი ტებობა და შედეგი ა. ჩიქოვასია“.

ამიტომ, არ შეეფერება სიმართლეს, თითქმის ა. შ. შარბინი იგი უფრადე-ბის გარეშე უფოლოდის დატკიცებულ. მიუთქვამს ოსთ უნდა იცოდეს, რომ ა. ჩიქოვას რომ წერდა ვანუყოფილას მწ ნაწილად შესახებ უფრადედლობა, მე ვხედავ: მავ ნაწილის შესახებ ა. შ. შარბინი უფრადეცა აქვს დაიბედალი და დაიბედა-მეოც, მაგრამ იგი თბობლობა არ აღმოჩნდა. ფრადედლობის შე-საწარმადლე მე მიყვანება ა. ჩიქოვას მწ ფრადედლობა ქართულ სტრუქტურ-სან ოსთლობანა, რომელიც 1922 წელს ჩაიხატა სპარსეთში და რომლის-გან პირველად მე ჩავეწერე მცირე რა და მე ჩემი ჩანაწერი ვაუფლებს ა. ჩი-ქოვას და იგივე ფრადედლობა სიტყვად ოსთლობანის ტექსტის ნაწი-ლი ნაწილობა მათი დამუშავებული ამიტომ დღევანდელ ვანუყოფილას, რომ ა ჩიქო-ვას ჩანაწერილი სამი მეცნიერის უფრადედლობის გარეშე დატკიცებულია მწ წიგნი. ამ წიგნზე, უფოლ, მას იგივე ამბავი დაწვარია, რაც 1929 წელს, რიცა დაწერა, სპარსეთში მიგზავნა ა. შარბინი ა. გ. თომარის ცუცხრისო (სახელი სილოსიკენ 1929, № 9-10). რიცა აღნიშნულ მწ მეტყვების უსა-ფუძვლობა (ქართული წინის სპარსეთში გამოქ: „კულტურული აღმუ-ნებლობა“ 1980, № 9, გვ. 908-911), ძალიან იწინას და მებრძო, რიცა ამისთან დავაგვიტონო მას ა. ქანიშვილს რაცა დაუბედა ვანუყოფი, კაცე გამოიგ-ზავნა, მე ვაგვიც ა. ქანიშვილისთვის სახსო.

მე, ბევრი რამ ზღვანა ჯევაზაზე და განსაკუთრებით ჩვენი.

ა. შ. შარბინი მოუხსენებლობაზე ვამახსენებ ერთი ამბავი. ცნობილია სო-

მებას ენათმეცნიერება მართალია აქაიანა რომ ვანუყოფილა ფრადედლობა ოსთი ვანუყოფილა ქანერი (ანუ ლაშქარი) ენის შესახებ 1899 წ. გრადეცო-ში მოგვარე მოცუ. ა. შ. შარბინა, ქართული ტონის ცარცა მეცოდნე, გრადეცო კრე-ტია დაწერა ამ წიგნის გამო და სხვათა შორის, აღნიშნა, რომ ერთი ტონის მუცადის წარმოდგენა ქანერში (გვარამინე, გვარამინე) პირველად ვანუ-ყოფილი იქნებოდა. ამ ფორმების პირველი ნაწილი რუსულ ქვეშეხეობაში ამავე წინა ჩინი ვერ ამხსნია. უფრო ნაშად ზემო ბრძანობის ვანუყოფილი ქანერ-ფრადეცა და პლუსკარ-პირველად (A. Thumbar Handbuch der neugriechischen Lautlehre, 1906, § 16, 1902, გვ. 105).

ამასთან დავაგვიტონო ამ შემთხვევა, ან აღნიშნული უფრადეცა: ძველი ქარ-თის საიდურის წერება დღე. კ. კუმბოვიძის მიგზავნა ვანუყოფილი (1968 წ. ზაფხული) თავისი სალტორი წარმოდგენის ზღვანად ავტორი-რადი (ჩემს დენაზე ეს ავტორიგრატი უნდაც დაიბედა: ა. გ. ლაშქარი-ბაძე. წიგნი „წიგნი რუსულ და ქართულ საზოგადოებაში“ (1968) და, შოგ რომ წა-ვკითხო «მო მწიგნი A. С. Чикобава, указанный при будущем в чашком предмете калы новогреческого, приобретенного из греческого в XV—XV вв», ვერჩინე ჩახედა, რა დაწერა შარბინა აქა-რინას და, თუ სადმეხრატორი ნაწილობა ვერ მოახრობი, ავტორ-ფრადეცა მინც აღნიშნული ა. შ. შარბინის ფუნქცი და სავთხი, რაც-ცა მან ჩიქოვასზე დღე აღნიშნა ბერძენულს ვანუყოფილას ფრადეცა-მწ ნაწილის ერთი სახის მუცადის წარმოდგენა-მეოცე. კ. კუმბოვიძის ამას უფრადეცა ამბავი და ავტორიგრატი მართა ა. ჩიქოვას დღე-ცა (გვ. 27). თითქმის ჩიქოვასს კი თავისი კანუტის მატკიცებლ აღნიშნულ (1936), რომელიც მან ი. თომარის სხვის ფუნქცი, ძირითადი ლიტერატურა-ში დასახელებული აქვს აქაიანის ნაწილობა ლაშქარის შესახებ და ავტორი-ე. თომარის **Дополнительные сведения о чанском языке**, სადაც 16. მარა აღნიშნა (გვ. 11), რომ მას თავისი კანუტის გრატიკაში“ ვა-მართა, დასახელებული ა. შ. შარბინის სასუფლებლო (обстоятели) რე-ცენსია აქაიანის წიგნზე.

ა. ჩიქოვასმა სასუფლებლო წერილი უღწედა მუცადის წარმოდგენის საკითხს კანუტში (მაქ. სს. მეც. აკადემიის მოამბე, V, 1944, გვ. 112-119) და ზო-ფერი კოლს მუცადის ფორმების განცხადებით: როგორცა: ლეობა-მონი, კიობა-მონი, კიობა-მონი) ბერძენულს ვანუყოფილას მწიგნა, თან-მომი-საფუძვლები წიგნი (A. Thumbar Handbuch der neugriechischen Lautlehre, 1906) ამავე არცაფრია კანუტის შესახებ, და არა შარბინის ზემოთ და-სახელებული კრატია, სადაც ქანერი ლეობა-მონი-მონის მუცადი ფორმების წარმოშობა ბერძენულს ვანუყოფილას მწიგნზე. უფრადების გარეშე დატკი-ვა შარბინის ამას ქვეცა, მეტყვობულ.

ა. ჩიქოვას ზემოთ დასახელებულ წერილში ამას ამბობს (გვ. 10) ჩემი „საუფლებლო“ შესახებ: „საქონია აღნიშნული, რომ ა. შარბინის წინაშე-დომილი გრატიკული მოღონის სასუფლებლო ცუცხრ არის ნახსენალი, ამ მხრივ 1930 წ. ქართული მორალული თეორიულად უფრო მაღალ დონეზე დას-ვინებ „საუფლებლო“, ხოლო თავისებური რეალუბობა, რომელიც „საუფ-ლებლო“ ავტორი ხალხისთვის სავანად სხვაგვარი ვანუყოფილი (ფორ-მალუბის დასველებული), არა ერთ შემთხვევაში მართებულ სახეს იპოვს (მისებრ წინაშე დომილი 1930 წელს „მორალულობაში“, „წინის საქვეც-ობა“ 1927 და „საუფლებლო“ (1929)).“

ქერი თეორიული დონის შესახებ სრულიად შესაძლებელია, რომ რომელი-მე ავტორის ბერძენული ნაწილობა თეორიულად უფრო მაღლა იდგეს, ვიდრე ზოგა მწიგნებში, მაგრამ მგონია, ამ შემთხვევაში ა. ჩიქოვას შეფეც-ბაზე იქნა იმართა ვანუყოფილას, რომ 1938 წ. ვანუყოფილას ჩემს „საუფლებლო“ გრატიკულობა ა. ჩიქოვას ზოგი დამუშავდა: წმდობით ბრუნვის შესახებ, რომელიც 1900 წელს კატეგორიის (§ 243), და უფრადის კატეგორიის შესახებ, რომელიც მე დავაწერე, მაგრამ ა. ჩიქოვასმა სახელი უსუცულობა და „ვანუყო-ფილობა“ თავის აღნიშნა, რომ იგი გრატიკული კატეგორია არ არის (1936). ამას ვხედავ, მე არ ვაგვიჩინებ ა. ჩიქოვას თეორია, თითქმის ქარ-თული კლასის ნაწილობა ვანუყოფილად იმედულ და თითქმის, მავ, „ვანუყოფი-ლომონი“ სკლასის ნაწილობა მწიგნის ვანუყოფილი იყო, მე „საუფლებლო“ უფრადეცა აღნიშნული, რომ გამოიშუქა ა. ჩიქოვას მიერ ასეთი მოახრო-ბამეოც (გვ. 57). კრატია ა. ჩიქოვას საზოგადო რეალუბობის და აქედან წარმოდგენილი მოსა, სიტყვა-შეუბრუნებელი განსხვავდა „საუფლებლო“ უფ-რადეცა დასახელებული დონის შესახებ. რასაც იტყვის, იტყვის: მათი ნაწი-ლია მე ტებობა და უნახსენებელი სიტყვა შეცნიერების.

რაც შეეხება ჩემს ატყვებულს, რომელიც ხალხისთვის ვანუყოფილია „ფორმა-ლობის დასველებული“ და რომელიც სახეს კაცე წინაშე ნაწერებში იპოვის, უნდა ვთქვათ მგონებულს, რომ მე თვითონ აღნიშნულას, რომ ჩემს წინაშე დომილი წიგნებში აქამდე შედეგობა, მაგრამ ზოგს თავისებურად ხელს მოხდა, თავისი უსუფლებლო აღნიშნის და დაწვარის, რაც მეტად საზო-გადო შეცნიერებისთვის.

რაც შეეხება ფორმალუბის, უნდა ვთქვათ იგივეს, რომ მისი ვანუყოფი-ლია და ვანუყოფილას გრატიკასა და ლექსიკონულობა დიდი გნება მოუ-ცდა ქართულ ენათმეცნიერებას და ერთ დროს ქართული სკოლის საქმესაც.

5 ეს გამომკვლევა დაიბედა „ს. სანიათხელიწერიო საზოგადოების წელიწად-რეული“ 1-11, 1925 წ.

შეიი ალავრის ჩანბის

მარტოვილი
შეიილირისი

...ინფისი, გელთი, დავთი გარეჯის მონასტრის — ქართული ხე-როთომოდლები ამ დიდებულ ძეგლებთან, მათ საარყო ფრესკებთან შეხვედრით დამწერ შალვა არამიშვილის შემოქმედებით მუშაობა. ამ განახ იგი გამოიყენა ქართული ხელოვნების დიდმა მომავემ, ხელოვნების მუხუშუმის დამარსებელმა და პირველმა დირექტორმა დიმიტრი შვერინდამ, მან გავლიდა ჰუმბეს ინტერესის სასტუდენტო სამშრომელსაში.

თითქმის ოთხი ათეული წელი გავიდა მის შემდეგ, მაგრამ იმ დღეობის მოგონება უღდავდაც არ გავფიქრობდებოდა.

შალვა არამიშვილი თავდაპირველად პირების ვადილობით იყო გატაცებული. მაგრამ მართო ასეთი ვადილობა როდი იყო საკმარისი. მხატვრის იგრნობა, რომ დროთა განმავლობაში ფრესკებში მკერძის ხელი სკრებდებოდა. მისი გამოჩენა მარჯვენის წყალობით აღდგენ და სიხალდე დაბრუნდნთ იფარბის, ნაყოფარის, კვირკიე ვაღსისების, მარტვილის, ხობის, სამთავისის, მათავარის, მარტვილის, წყუფრების, აბენის, ნეფრისის, უბისის, ვარძიის, ყიფნისის ტაძრების მხატვრობით.

მეხუთე წელი, რაც ყიფნისში ხარბილი ვამთარია, მუხუშე წელია, თანდათან ჩნდებოდა და ხელახლა გამოიშობა მზის სინათლეზე მანამდე ვამთა სივლადე ჩამოშლილი და ფერისაგანი ფრესკები — ყოფილებითის წარტყვენება. „იტიხლსობის შესვლა“, „ხარბისა“, „ხარბისა“, „ხარბისა“, მთელი გემბაობის ყელი და ხეგმა დიდებულთ, კემშობირი ფერიკვლები.

ახლა შალვა არამიშვილი მართო აღარ არის. ის წულზე მებრია მისი უბრლის დნელი, მაგრამ სასიყიო შობმა ვარბიარა მოქნდაც კარლი ბაქურბაძე. კარლიმ შეიყვარა და ჩინებულადც შეთოფის მხატვრობმდეღველის იმითითი პირბისა.

იმ საშვილგილო საკმეოა შობის, რომებოდა ყელტურბის ძეგლობა სპეკულირის სამცხენირი სარესტარბაიოთი სამარბიო სახელისნი ეწევა, ერთ-ერთი უმთავრესი და ურთულესია ქართული მონუმენტური ფერწერის ვარბარბა.

რუსთაველის ოგბილსავისი მხანების დღეებში შ. არამიშვილი და კ. ბაქურბაძე ალავრის ტაძარში ვადიფარბეს საშუალება.

შეშინებულ მებრის არავრბის ვა-უარბატებოდა ალავრის ტაძარი. ამის ხელ დავირი მიწისმხარე. XV

საუკუნის მიწერულში ტაძარი ვანუ-ახლობით და ყველები მოხატე-ენებით კახეთის მუვე ალავრის რეს და დედაის რესტავრაციას.

XIX საუკუნის 30-იან წლებში, ნიკოლოზ პირველის ვაკეასიში ჩამოსვლის წინ, უმეკარბა მოხლებებმა გასცეს ვანუარბულმა თირღარ შეე-ღესათ სვეტცხოვლის და ალავრის ყელი.

ასე მიეფარა თვალს ალავრის მისეფირი მოხატელობა. შეღესეს ვადარბა მხოლოდ დასავლეთის შესასვლელის თავზე XVI საუკუნეში ჩახატული ფრესკა წილად ვიორბისა. აბათი, იმბოტო, რომ დიდებულე ტაძარი სწორედ მის სახელზე იყო ვაგებულა.

ამ ვარცხრობის დრო და მტვირი მარბივია, მობრბილი კომბოხიორღეს მარბო თავია ჩანდა.

მთელ ვამოთარბებულ ტაძარში ეს ერთადერთი ფრესკაა მებტყე-ულა.

მხატვრობმდეღველების წყალობით ამ მობატობებში მალე გამოი-ბოდა. ცხოველი სურბათი ვადამალა მუყერბების თვარბის ლურბა ცხენ-ზე ამხლებრებულ ჰუმბეს, სამთავარ ურბხელს დრო შემბრბობობა. მობიბო-ბული შესტყვიარბა ჰომბებთან კომბზე მდარბი ვადებული არბა. მარბ-ხელ წინისი კიბითი დიდებულე ვარბა ვამარბდა, მარბებზე — დღესდღეობ, ცოტა კემბით. ვამომქმელებული, მიღობდე ბუმბებში.

მხატვრები დიდად ვახარბა საქარ-ფელისავისი, ყვირბი, კახეთისავის ყის ცხოფენ დამბასათფებლი ეპი-ზოლის ხილვამ ოთხი საუკუნის წინანდელ ფრესკებზე.

მხატვრები მალე ყიფნისის ტრდა დამბრუნებობდნენ, მაგრამ ერთი სა-ფერბოლი არებუბდით.

— ნეთუ თეთი ტაძარში არსად იქნება ვადარბინილი რომელიმე ფრესკა?

შალვას თითქმის გული ეფარბობო-და, რომ აქ, თთირ ფენას იქით რა-ცდ იბალეობდა. მით უმეტეს, რომ ერთვან ფერბოლ ლამაქ შენიშნეს, აღმამინის ფენის ამბასათულებას მი-ამსავსეს.

დამწერ ვახსნიტა: სამუშაობეი. სამ-მეკარ, ზოვან კი ოთხმეკარ ფენა აღმობ-რდა ვასავაფი.

უკანასკნელად 1886 წელს მუთუთო-რბიბით ტაძარი. ვახსნა მქმნიერბად ხდებობდა, ანტიკური დროდანვე ნაყ-ნობი პრიმიტიული ხერბით — ხაჰის ხსნარით („კახეონი“).

წარწერბები, აღმამინა ვამოსახე-ლებმა — მეფეობი, აღბათ აღქნას-დრბიც, ალავრის ამბდეღველო, სამი მხედარბი — მათ შობის მუხუშუმისნი წილად ვიორბი.

— დავთ, რა ჩაღვნიტო უმეც-რბეს, რა ნახატები დავფარბო, — ბუმბებტუბად აღვარბინ დეველი ნი-ცა და სოფელი უველის უავებობა ამ ამბავს.

ადარ და აღარ ჩამობიოდნენ ხარ-ბიოდნან მხატვრობმდეღველები. ზოგი ნახატის კვეშ დროდ აღრბდე-ლი მხატვრობისა და წარწერბის ვა-ლი — ნიბიბ ამ ქარბავა აღმობრბე-ლი ხოლმე.

ციხლებდობდნენ ერთიმობეზე უკეთესი ფრესკები — ამბღლება. სელაწილის მოფენა, მიძინება, წი-ლად ლახარს აღდგინება, ღვთისშობი-ლის აღმბავა.

და რიყა მთელსა ყელვლა ვამო-ხილა, რიყა ერთმობიო შემბეს მნი უმუხუშენრბესა ფრესკებმა. — მე-მე-მეშმა და თოფირა ამგებლობებმა, წი-თუმისსახობიბისა ანამ და ლურბა-ბიბინა მარბიბმა. რიყა სამხებრის სამბრისა და საყურბივლისი შობის, პატარა საშლიყველით ვამავალი თობის ზემოთ კიფე ორბა მხედარბა ვამობათია, საოკარბა სიბობი დო-სადღერა ტაძარში.

სამბიოდებულ შემბართულ მუბი-ასანი მექმეულ მისასანი მუფის, მუორეს მოვარბიდრობი, მექმეულეს ხობრბი, ვანცელება ვარბისფე-რი, ვარბისფერის მუყაიფობა, ღვი-ნისფერი და მტრედისფერი ერთისი, ოღწესი სილორბე აქაც მუხლებ-ლა, რიგობარ ლუნებში ჩახატულ წილად ვიორბის ვარბებში.

— ის ლამბი, ლავარბოვანი სა-ღებავი, რომელიც ლურბი მინერალის ლობის-ლურბისაგან მხადდებობდა და საქმოდ იმითითი და მვირსკია იყო, ჩანს, ისე უხვად აღარ ჰქონიათ XV-XVI საუკუნეების ქართულ მხატ-ვრობას, რიგობარ აღრბ. თენდაც ყი-ფნისის მობმხატვრულ ჰქონდა. ამბი-ბაყ ლურბი ფარბის სულ ფენას, რი-მესელს სიციხველითისი ყვირდარბა და მესე უფენდნენ „სარბულეს“, დროც აფელილ მობივია, მუხუშე კი კობის უტეხი ფენებზე, ამის ვამო-ბის ნაყელად თობისში ვეფარბან მ-ვი „სარბულეს“ რომ შემობინა, — ამ-ბიბის მალე არამიშვილი — მოიხე-დავად მთელი, მხატვრობა მებრლ სა-ინებრესობა და, რაყ მოფარბია, მან შეესის სამუქმი ქართულ მონუმენ-ტურ ფერწერბაში და XV საუკუნეც ამბბრევალა.

საყურბივლისეც ეწობდა აღმდე-გენების საშუალო. ყველაზე მეტად იმ ეტელებობდა XI საუკუნის მხატვრო-ბის ნიმუშები, ტაძარი ხომ ამ დროს არის ვაგებულ.

მთელ საყურბივლისეც აღმებრ-და ძველი იყრი. მხატვრებს ვაგებარ.

თლა ალბომ — 27 მებრის სიბადე-ზე, სამ რიგად შესრულებულ მხატ-ვრობაში — წინდა მამათა და მოც-ქობია ფიფებრბი ვამრბან, რომ-ლებოც თაყის მონუმენტურობით XI საუკუნის მხატვრობის ვნათსავებო-დნენ.

მზე წინთ ვამობრბე მოვა, მუეი აღვარბეს ჩადებვა. ამეკობა ეს ხალხური ლემბი, მზითა და მხატვრობით მუქამდგარბი აღვარბი რომ ვიხილ.

მთელი ვატყვილი უვეარს შალვას ძველი ქართულ ძეგლები, დაბერე-ბული კემბის ვამბავდარბებავსზე ზრბუნება — ვგრბის მონასტრის მარ-ეფენისა და ვარბის სილდის სი-ბეღურბოდა ვერ უყურბეს, მათს ცხატყერბებასაც ფერბობს.

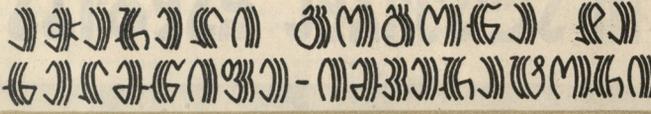
მებრ ისეც მხატვრობაზე ვავებ-რბობი, აღდგენილ საშუაობებზე. გული სურბა, რომ კარბისი ვარბა არა ჰყავს მტყვირობი, მან კარბ იწ-ნება, ჩამდნობრ ახალგაზრდა მხატ-ვარი რომ ამბღებულ მხარბი და ამ დღე ერთბულ საქმეს ხელი მოკ-რბის.

ოთხი ათეული წელი ხებობდა რი-ლი. ეს კაცი, ფრესკებოთი წყარბა და ეყობიობობით, ხასობებზე ვა-ტყვილია. სამუხუშუმისი კომმუნ-და ვეღუნებარ ვარბის ველი. წილან წილან, ხამთარ-ზავბულს ამ საქმეს ემუხებრა.

მისი ბინა და სახელისნი ხან ვარ-ბის ლერბიბი აღმობრბულ ალქნის-დრბე ბატონიშვილის კომმუნა, ხან ცხატყარბის ბაზილიკაში, ხან ისეც ყი-ფნისში და ალავრისში...

ნანა ბღვისნაძე

პროცესორ აღმასწავლებელ შატილოვის დაბადების 100 წლის ბავშვი

იმ წლებში, როცა მწერალი დავით კლავდიუსი ბაბუშში ცხოვრობდა, მისი შინა ის ადგილი იყო, სადაც მოწინავე ქართველი ინტელიგენტები მზარად იკრებოდნენ და ქართველი ხალხის საქობროგო საქონსებზე ერთმანეთს თავიანთ გულსწანდებ უზიარებდნენ. მათ შორის მზირად უწყებდობილი პროცესორი აღმასწავლებელი ნიკოლოზის ძე შატილოვი — თავლის სწეულბავთა გამორჩეული მწერალი.

ერთხელ თბილისში, პროსპექტზე უყვებდი აღმასწავლებელ შატილოვს. მისთვის ჩვეული ხალხით მომხალბა და მერე საუბარი, სხვათაშორის, ასეთი იქნა: ვაუარი ხუმრობით:

— არ გამაჯირკი, ხომ იცი, ჩემში ხეგსურის სხსლია და მფიროსილიდი ადბათი, ვაყვარებდი, ხად ჩვენი მიოღებუნი იქნებ მას ახსურდა ჩაიშე სავჯარეული ვადილევა, რომელიც შატილოვან და შატილოვიანთა იყო დაკავშირებული. იქნებ ვაგონილ მჭონდა ამაზე ჩაიშე თქმულბა თავის წინააღმობსებან. ამაზე ვერაფრის ვიტყვი, ის კი დანაშაფი-ლოვითი შეშობილა ვიტყა, რომ აღმასწავლებელ შატილოვის შამა მეცხრამეტე სა-უცუნის ორმოციან წლებში ჩამოვიდა საქართველოში. ის იყო დასიცი, უფ-ლბაყაყილი სამხედრო პირი ვამოჯვანილი «ჩა ნიგბსენი ქავიავა, როგორც ამბობდნენ მშინ ვარისკაცები, «სამხრეთი ციხეზირა». შამა მონში დიდბი იქნა, აქ კლდე შეიროო ღორიკაქვანისი ქალი, რომელიც ცნობილი სახალბი მჭურანელი ყოფილა. აქედან იწყება, აქც ვეგვი, ქართველი შატი-ლოვის ვინააფილე და ჩოგირე ჩანს, მისი კერა მჭევედ ქართველ იქამდე ქცეულა. დასალოებით ასეთვე მოიგარება აქც ცნობილ ქართველ სუბილი-ციან და სარკოვლი მღაფეს ვირაგე წადენისი (შამაშედი), გვირგვინ-ვოსლოს და აღმასწავლებელ კირიხისი, რომელბა დღებში და დღებშიც, ისე როგორც აღმასწავლებელ შატილოვის, ქართველი ქალბი იყვნენ.

გარ. ვოსლეს, კ. შხვიძის, ი. მესხის და აღმასწავლებელ შატილოვი იყვნენ ის ადამიანები, რომლებსაც ხელნაწერში უკითხავდა დავით კლავდიუსი თავის ნაწარმოებებში. უველას როლი წაყვითხებ უნს წაწერის ვადე იმისა, რომ ის უღლიათა მეტობათა უნდა იყოს, ლიტერატურაში კარგად უნდა ტრავილებს და ათასგვარი ნივანისი ვაგებაც შეეძლოს.

არა ერთხელ მინახავს ჩემს ბავშვობაში და მასხის: სადამი ხანია, დავით ხელნაწერში ათავაღირებებს და მგვარებებს სწავლობდა. აი, პირველი შეიწო-ბისი უველეს სურნეულბური იყნენ მეგნს. ის სავრინობდა ცოლბით და მამილდ მოიპყრებდა. კეთილი დღობი აქვს და ჩემი მზით ლამაზარბი. უცერად ირადვე აუთელვარკი სიხრეუ და ბნაში მზიური შეშობიან ვჩიროლ ვარდ-ელი და უველასწავლელ შატილოვი. ამ უკანასკნელს უმჯედე მიპედე უფრედუ-ბას: ლამაზი ქართველი სხე და ვადიკალი ვაგებნათა აქვს. შეშობა თუ არა, ხალხის თან შეშობილება. უველას შეშობიანება, ვეშობურება და იმ წუთიდან მზამალო: საუბარი ვაიშებმა. ისე, თითქმის ახლ: ვადილბას და ჩადვ საცოარი სუ-ლითი სიხრე, ტრინბ, რომ დიდი ბუნების ვანძიანია და ჩადვ საცოარი სუ-ლითი სიხრეებმა მასში. ზოგჯერ თითქმის მოტივბადე ვამოჯვებდაც, ამისი შეშობიერებმა, მაგას ამ დიდი ადრბის და გულის სიბიბ ვაგებნათა მისი მზილა არა ერთხელ მინახავს, ის თითქმის უწყურბოა სხე, უკანასკნელი კი სივჯარული შექცევისებთა თვალბობი და თითქმის ეტებნება: არა, ამბო ვერ შეშამბნენ, ვიცე, კეთილი ხარ და იმბოგმ მწყურებია, რომ ჩემთვის სიკეთე ვიგინა.

აღმასწავლებელ შატილოვი, როგორც მწერალი, დიდიდ მოსულარული იყო ბავშვში და სავრითი აჭარბათი. მისი სახელი იმდენად ცნობილი იყო, რომ ვაგებნათა და იმეორების შორეულ სოლობებშიც და ქალბქობანაც მოდიოდ-ნენ მისთან. ის თქვა უნდა, ის შეშამბნენ მწერალი იყო, მაგას იყო მეორე-ნი დას: ჩადვ მტედე ასე საოცრად იზიდავდა ხალხს; აღ: შატილოვი უწყურბოდა უწყურბოა. ბაბუშში და შერედე თბილისში მისი ბნა ყოფილ ხალხის საქობინებთი ათავსებდა ხოლმე. აღმასწავლებელ შატილოვის სრულიად ათავსებ-დად შეეძლო მდიდარი კაც ვამხარავო და უფუფუნობი ცდებოვარ, მაგას ვინ არ იყის, თუ არა უბრალო, არა ხელნაწერად ცდებოვარი და მოსულარ-ბური მგინსალი ამის მარტუბი ძეგლად ვამოსხალბათ არა: მრავალ მკაცრ-ბობას იმ ვამარტობლბო არ იღებდა. იღებდა კი არა, თუ რომელიცე დაბია ავადმყოფი. შორეულ ჩაიინდინ იყო მამაშელო, უკან ვამოსურნებდა ვნის ფულს აძლევდა. პროცესორი და მისი მზულელ შატილოვი, აბსოლუტურ ვნის ფულს ამარბი იღებდა და კანბინებუ შეშობას დროს ეტებრებდა. ისე ჩიროდ წარუვადნენ მათზე, ვინც ხელმეორედ ჩადვ, თითქმის იმინი უბლები მათი წარბსებები და მკეთილ ყოფილბურენ.

ერთი ასეთი სახასიათო დავით მინდა ვაგებნენ: ერთმა აჭარებმა ვღებმა აღ: შატილოვი თბილისში ჩამოვიდა თავისი ავადმყოფი ვიგინა, სახე-რად შექცია. ბავრია მჭურანელი, როგორც მას ახლავარბობდნენ ჩველად, მიხალბათა ბავეს და ისე მოიღებრბა, რომ უტყვევდ მონადირია მისი უღლი-შეკვას მანას არც უკითხავს აღმასწავლებელ შატილოვისთვის არც მისი მზულ-ლიხოვისი, ისე დასბოვა თავისი ვიგინა მათთან მანაში, ვიგინა თუ ვაღრა ეშ-ბი და აჭარბოდა ვარბი. შექცია მარტო დარბა თბილისში, მაგას, როგორც ჩანს, მას იზიდავდა არც უტრენია ობლობა და შარტობა. ისე ნებვირბობ-ებმის სახლიში, თითქმის აჭარბი ყოფილიყო თავის ქალბი და ცნობი. დაბ-კაპუნობდა ბნაში, ხალხიანად იყო და ცნობისმოყვარბობასაც იმდენ ხოლმე-ბევირ ჩამ იმ ნივინებდა, რაც თავის ქალბი არ ენბა და რასაც უნდა ენ-ბის ოთახებში პირველად ხედავდა. მისთვის, ცხდადი, ჩადვ სავჯარელებმას წარბაოდგენდა, ძალიან უცხოებოდა და ვიგინაც ვაყვებთი შეშობებმა: მათ, ატრიალებდა ხელში და ზოგჯერ სირბილედ იყენებდა. არავინ უწყურბო-და, უწყურბოდნენ კი არა, მხოლოდ აღბრბს ხედავდა სოფელში ვიგინა და ისიც ვაღაღებლბობდა ტრინობდა თავს. ვაგებდა, თავბიბი მოურბას და მზო-ლოდ ამის უმჯედე მიაკითხა მას მოსებლბა... თბილისში აღარავის უნახავს ამის უმჯედე შექცია. ახლა ის, ადბათი, საყურბო იჩაბის პატრონია, კარგე ხად ათავის შეშობილბა და, ვინ იყის, არა ერთხელ უმბნინი მათთვის იმ კეთილ-მჭურანელზე, რომელიც დიდ ქალბქი ციხეზირა და რომელსაც მრავალ სხვა მჭურანესებზე მარტოველი ხელი ვაუწყებდა.

ასეთი იყო პროცესორი აღმასწავლებელ შატილოვი. — ადამიანთა გულმ-მატყავირა მარტო შეშენებელი, ასეთი იყო მისი იჩახეს, საყვი, როგორც ვიცე, ტრინდებმა ტრინდებუდ ვამკაცრებლბო კეთილშობილბობი ტრინდია.

მაგამ ასეთი არ ყოფილა აღმასწავლებელ შატილოვი იმანი მინა, ვინაც ხალხის მტანჯვებუდ ივლიდა და ვინ წარბადგენა მუშად იმბროდა. აი პირი შეშობებია, თითქმის საოცარი, მაგას ვისთვისაც აღმასწავლებელ შატილოვის გა-ხედობლბა და იმბათი მინდვილბობა ცნობილბო, მას ვინ ასეთი სუბილე არ ცდებოვარ: 1914 წელს თბილისში ჩამოვიდა რუსების იმბერატორი ნიკოლოზ მეორე. მას დიდი ამაღა ახლდა, მათ შორის კირის ექიმბე, მაგას უნდაბის მჭურანელი სარკოვლიკო კი არა. შამას არა წარბიოდგენდა, რომ თბილისში ჩა-დვ სხელები ვაგებნებდა თავლის ვეგასს წარბიოდგენა ამაღა, არაბოდა მზა-პირბადე: — მჭერბასცავალი, ვაგებნავს კაცები ხანილდ სხელებობის მზ-სკანად. მჭერბასცავლისი კანცელარების ფურბის უტყურე მზიარობა, რომ სწორედ გუშინ მათთან იყო სამასხალის სავშეგებუ მათთვის მამოსებლბო იკ-ური სხამბდრო მოსპობილბო თვლის სწეულბავთა მზიარის ექიმბი, ცნობილბო სხელებობის შატილოვი. მამინედე ვაგებნენ მის მოსავანად ირს სახმბდრო პირი, ის უკანასკნელი, ის თქვა უნდა, დარწმუნებულბო იყვნენ, რომ ექიმბი ვაგებნებლბო იქნებოდა ხელნდირი შეშობებთა და უნავედ წამოხეცებლბო მათ.

მაგას ჩოგირი იყო ამ ოციეტების ვაგებნა, როცა მასხება ვაგებნენ:

— ვინ წამოხადვ სხვას მზიარბით უარი იყის და მერე დებოვარა: — მე შეშებებს არა მჭურანლობა ამბობ... დას... ჰოდა, მე ვერ ვამოხად-ებობ.

შექციალბო, ვაგებნებლბო ვაგებუნდენ ოციეტები. მიიდე და წუ ვაგე-კინდებმა: სხვა ვინმე ბერის წყალობა მზიარად მტვის მჭურანელი ყოფი-ლიყო, თვანბრბადმევე კარბის ვაგებნებდა ამბი, ის კაცე კი დებურბობდა ადვ ამბობს: — ვინ წამოხადვ სხვას მზიარბით არ იციდნენ მათ ისიც, რომ ამგვარ მზიარბი ჩამინებლბო ათელუ წილს წინათ უყვე ვაგებინბო მჭიინდა ნიკო-ლოზის მასხავი ერთი რუსი მამოხალბობი ქართველბობი.

ას ვიცე, ვინ მინიფეს ვამოხედვ მუქობნა, ვინ უტურანობდა ლობინობა და ადამინი სკლეროზის ვამოხედვმებუ მის თვლებში: ის კი ვიცე, რომ ამ ამხავებ დარბო ბევრს ლამაზარბობდნენ სარკოვლიბობი და ბევრის ფულს ითვებდა... ერთხელ ბათუმში, როცა ქალბქი ვაგებინბა წევრბებს რ-ჩევედნენ, ერთი მამასქობიტი მზინათა ვაფიფერბით შეშობილბო შატილოვის კანცელარბობის ექიმბს მას ბრადებლბო ის წამოხედა, რომ მას დიდი კერ-თხილბო მტვის მჭურანლობაზე ურბ ვანახებოდა. ადბათი, ციხისა, რომ აღ-წყურბობდა დასწერბი, მაგას არა იმეორებდა, რომ ამას ვაცხადვ მხოლოდ სიხლს დაყარებდნენ. შამას არა წარბიოდგენდა მისი ნახნებულბო ვიგინა, რომ, სმჭეფე-იმბერატორბას, როგორც მას უბრალო ხალბი ეტება ხოლმე, მამ-ტურანელად ხელს არ ვაგებნებდა შექცია და მრავალ სხვა ვაგებინებლბო ად-ამინის გულმმატყავირა, მათი თვალბობისა და ბუნებრიბობისთვის მებნ-ძილი მეცინებია!

მოსიქ ბოლო დღეები იწერებოდა. დროიტლან მოსიქონდენ მატარებლები. შინ სურდობიდან სთათარა და გამარჯვებულ ვეჯკაცები. ვაგონში, ფანჯარასთან მჯდარი ტანსაცმელი გამოჩეხებული შავთაფლურა ეშწინაი ქალშეული იდგა, ხარბად ათავალებდა თავალურტიკ გორაკებს და მიწორი-ველებს. მის წინ, პატარა მავან-ღანე ასულივით ოთხ-ნობა წლის გოგონა. ისიც ფანჯრადან იციტებოდა.

— დედოკ, ეს არის საქართველო?
ქალშეული, თითქმის ბურუსიდან გამოიჩეხავო, გვიფიქრა. ბავშვის სახე ათავსდენ შეშაბუნა, სიყვარული ჩააქვედა ცისფერი თვალებში, მერე ავიტოვა და ზურს:

— ხო, არის, გინაცვალ!
ივევ, უკუნში პირაღმა ახალგაზრდა ავიც იწვია. ეცინა. ქალშეულით ახლა მას ვადახელა, მერე ხელით ვეგო, ოდნავ მზარა წამოეწი და ვადაიძინა. — ეგნო, საცა ვუჩინას მეთავალოდები.
განმე სწრაფად წამოვიწია, მაგრამ უკუნე მტკიავოდა ფეხი გარდაიწდა და ფეხიბოლად წამოვიდა. უკვარჯესი დაეყრდინი და ისიც ფანჯარას მიუბ-ლოვდა.

ავგრ ვებოის ლაზარე მთებში, მწვენი სერები და მინორ-ღებები; ურთავივად ალვის ზღბე, ნანგრეები და ნაირგვარად აყვავებული ხეხილები; ავიჩინას ხელებზე შეშლივარი იდე-ხალხები და ბავებ-დის სხელებივით ვადავლილი ჩანს პუნდაცები. ვეფულავმა მოსიქობილად სდგგრეს მიაყოლა, სინჯანის უსული და შეწებულბოთ ვეგვინით მნი-ვე შეჭიკრა.

ანტიომ ბავშვი ხელში აიფანა და ბაქანზე ფეხიბოდა ჩავიდა. ვანოც ფეხიბოდა მაინებოდა. ქრალია ბავე ვერ კიდევ აფინობინებდა სიმწვევებს. ეს უსულია, ორბრე, ისე ფეხიბუნსმსგებოთ გნანბოდა თავის ენსწარაღებულ მისაფრებლის ნახვას, ეწინა-ფიდა სოფელს და მეზობლებს, რომლებიც დიდა ხანი არ ენახა. არანავლები სისაფრებლი მიწისწარ-ფიდა ანტიომ. მართალია, თეიონე ვეჭმობდადი და იგი ამრბოის სიგნაშია, რამე თავის ძვირფეხს და სავებარელ ამბინათან მიდიოდა, აღფრთო-ვანებდა მას.

ვანომ და ანტიომ ერთმანეთი ფეხიბოდა, ვერ კიდევ ვეკავის მისაფრებობთან ავიცინეს. ერთად იზიბოტებენ, ერთმანეთს არ დასცილებენ! მი ბოლო ერთი თვის ვარადა, როდესაც მძიმედ დაჭრილი ვანო მოსიქობაში იწვია. მაშინ ანტიომ უკუნე ბურუსი მფრინებდა იმეფებოდა. ივე როგორც ვეჭმობდა, თავის დასტერებლბა მშვევრავი ასეულის ვეჭმობდა.

ბავებზე ხალხი ირთოდა. გავინადა სასიხარულო შეეხატებოდა. ფეხიბოდადი დაზნებულბებს ვო-ვეყველ ვეჩივლებდი. დამწვევრებავი თვალბებს ავი-ცინებდი მორალს, მისა სულ მამის მიწოდებოდა. ვანოს შერბობდა მუსეს თვალი მოკრეს და სისაფრებლი გავეტენ მუსეს.

როცა მოუხეცმა ხევენასკინით გული მოიჭერს, მხოლოდ მაშინდა შეწინებს ვანოს ვეგვრით მღვინი ქალბოლი და ბავშვი.

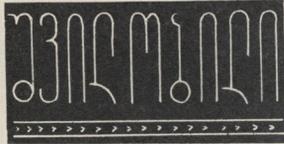
— ჩემი ბოლო წერილი რომ მიიტოვებ! მამის ყველაფერს ვერწიოთ, — მაშინა ვანომ შერბო-ლებს, — მართოც კი არ დაზნებულბევარი, მონა-განა ჩაიბეგვდი!

მოხეტელა ვანაციფრებულნი მალკერდნენ უც-ნობ მალკერდნენ, რომლებსაც ელობებდა პატარა გოგონა მოსიქობა. ის წერილი ვერ კიდევ არ მიუ-ღებოდა. ვანო ზურბობს, — ვაგიფრეხე შერბოლებ-და და უხეტებოდა მღვარე ქალშეულის მხიარულ-დაჭრებულს ხელი.

ათოფელ წუთში შეშენდი ისინი უკვე ილა სხარ-გო მგანებანი ვუჩინათსენი მოკრობილენ.

სოფელ ვუჩინათი დარბივების ოჯახში დიდადანევი საბოროლო მშენებელი იყო.
ვანო დიდად დაბრებდა კონადარტი მოფინელი გზოში. ცხოვრავარი თვალს მეფულბადა ხობუ

ს. ავესიანოვილი

თავის პატარა შეილიბობს, რომელიც ვანციფრებ-ბული ეტყვირდა ანობიქობულად ხალხს, ქალს და გვიცო. ვანისის თალები უბარწყინებდა. ბავშვები შესიტილდენ, ვალსტიბობდენ. თუცა ერთმა ბავშვის ენა არ იცოდნენ, მაგრამ მაშინ ესმობდა, სკამოდ ვეგვებდენ ერთიმეორეს. ვანის ვაგიორ-ჩევიდა სხვა ბავშვებსსავან. მევევრებინ, მეთვალ-წარბა ეტო-ბივბევი ცისფრებოდა. ნათელი სახის ვეჭმობინებდა ვანის ხელს სხვა ვეჯივას ჰგე-და, სხვა ქვეყნისს და სხვა ბურუსების. ასეც იყო...

ენის ფრთხილ ვადავულ მუჩარში ვადავულ-და ვეწივობდენ სტუმრები. ისინი ვეციფრებო-დნენ, მერე ანტიომ, ორავს ბუდინებრებს ულო-ვიცილენ. ევევრებობდენ პატარასაც, სარქივებსაც ა-სელებდენ.

— წელიწადი ვადა მას შეშენდა, რაც იმ დი-ბობს, რომელიც ვანო და ანტიომ იზიბოტებენ, ქალ-ბი პრისტიკალი ვადავულბოდა. რომდესაც ისინი ქალკის დასავალით ერთ-ერთა შეწინას მიუბ-ლოდენ, ბავშვის ტირილი შეშობსათ. მაშინვე უსული შევარდენ, ოთახის ღია კართან ხანში შე-სული ღვდავიცი დინახებს, მწერავი მემობივბე-და. დროადობო პატარა ბავშვის, რომელიც ივე-მოთახის ეტოხებო იდგა, ღვდავიცი ერთ და იბავე-სტიტებს ჩანსობოდა:

- არ ვანინებ... ავიც იდევი...
- ვანომ იმ ქალბან მიიჭრა და მუსესე შევითახ:
- არა მხოლოდ, რა დაფეხართათი!
- ვივეწველთ... ბავშვი ზონრით ნაღბევა მი-მეული! — შესსახა ქალმა და კვლავ ავიწიბოდა.
- არ თქვი, რახე მიიბვებს ბავშვიო!
- ნაღბე-მეთქი, ჩემი თვალი დაფანგა, მი-მე-ველთ, ცოცხვს უფეხსწერე!
- ვანო მამინვე ბავშვისებენ შემობრბოდა და უბრახ:
- არ შევეწინებ, პატარავ! ავიც იდევი აღ-ვიცილდადი არ დამარე!

ბავშვმა ვანეფრეხი მინათა ნაბრბრბოლავი თვა-ლები და ისეე ჩაივლო იქ, სადაც იდგა. ვანო ვანდებოდა სკამოდ დაღვლეულივით იყო. ვხალ რა არ შეფებოდა დანაღბული. სახლები, მი-ბიბნის, გზები, მიწბრებიც კი, მავარამ ასეთი უცნ-ელობით არ ვადაცავებოდა.

პიტრებულებს ბავშვი ნაღბე მიეზნა. გოგონა ოთხი წლისა იყო. ტრიობა პატარა.
ვანომ ფეხიბოდად მოსინგა ბავშვი, იბოვან კახის ქვეშ. წელზე შემოჭრილი ზონარი, რომლის ვაგ-რუბლებს აქ, სადაც ახლოს დაშულ ნაღბს უჭირებოდა. სავებრისი იყო ბავშვი ვინებს ხელ-ში ავიცინა და აქ ცოცხალი აღარავინ დაზრბობდა. ვანომ მამინვე მავარა ბავშვის ზონარი, შემუვე-ნავით ვანუხებდა და შევით ამობრუნებდა.

პატარამ ვეჭვიანდ ახედ ეტონს მგდარს, ვანო ღიახარა, პუწია ხელი ავიცინა, მიჭალურსას, ავი-ცო და ანტიომ ვადავლიდა.

— თას ვეწვივართო! — თქვა ვანომ და ოთახის დათავებრებს შეშენდა. მაფრებ მივდებული მის-სის საათი ეწინაშე ვაგებოდა. მიხედა, არა სინჯედა, ეს მერე მაგდარს ქვეშ შეიჭებოდა. მაგდარს ერთ მუცხებუ შიდა მზობინს ვეცობებულნი ზონარი შეშ-ხიდა. ისიც ივევ ვაგებოდა, კარადის უკან, მოვარე-ბული ნაღბი ადამიანის და ვანუხებოდა. ვინე-კიდევ ვინახე გულდასმით დათავებურა ბიბა და დარწყუნდა, რომ საფრთხე ეთვლებოდა მისი.

საქმე რომ მიითავა, ხანდაზბულ ქალს მჯდო-ბრუნდა. ვანისის და შეწინასბიბებსა სინჯებოდა გონდავარელი ქალი რადაცას ანტივენდა ვანოს, მიზარდაპარე სახლისებენ ავეებდა ხელს.

- იქ... იქ!... — ვადახებოდა ის.
- რა არის იქ? — ეჭვიწვი-ვანეწვი
- იქ შეშენდა, ვინ-წინასა ბავშვი!

ვანო უკუნე მიხედა, რამეც იყო, კვეცხი დასტის მიმალული მებერი ვინცეც დაღვლებული ქალბივით ბავშვი ვაგებდა. მაღლ შეწინას აღეა შეწინასბივბეს. რამინვედ ვანობობის შემუვე მიჭრებოდა იდევი-რამ, თავის დაღვლებთან ერთად, ხელნაწერილი ჩა-მევიდა აღბე.

მათი იყო. სწორედ მისი პრახინებით დაფან-გა მთა იხობო.

— ჩვენი ქალკის კომენდატი იყო ეს ვეწე-ლი! — ვანაცინებოდა ქალი. — ავიც ცხოვრობო. მაგინ იმსებრება ჩემი შვილი, ჩემი ნაბიშო...

ვანომ მიხედას დაამწვიფებდა სკამოდ, მერე ივევ ბავშვის მიბებუნდა:

- იქნებია ჩვენი შვილი?
- ხო... ვეღლებოდა იოლო მთავი ვანოინამ.
- პატარას არც დედა ასუსდა, არც ვანო. არც მო-ფრებდა და არც ალტიონი. ავიციფრებო მებოლბე-ობის ცარხე იზიბოტებო... არავის სკლერიდა მის-თვის, აღტრის თავიც არავის ქობდა.

— თქვენ რას იტყვი? — შევითხათ ვანო მო-ხეტ ქალს.

ქალი ჩაიფრებოდა. უკუნე ვერ დათვინებო. ბავშვის ბიბა ჰგებდა, ოლოდო ისიც ფეხიბოდა იყო. მიგინდ კარვა ხანია არავერი იმსობდა. მაგრამ რომ და-ბარუნებულეიყო, მიეკითხას თავისი და, მოეკითხა დისწული, რა პასუხი ვაგავა მისთვის! რო-გორღედა კომენბანობს. ვეწი ხოს ამბობდა, ვეწი ციხის უბრის თვის უფრო უკვირბო:

- ვანა ამას სადა ვაწვივართო! არა, იმის და-მათავრებოდა აქ დაღვლებო!
- მიხეტის სახე ვანოინამ. დათვინებმა... ოლოდ და-თავრებოდა, თუ ბიბისწინ ჩანოვო, ამა დაფრევეს ბავშვის ბევის, თუ არ ჩანოვო, წავიყვანნი! — ვაიფრებოდა და თანმამია მიხეტ.

მოსიქობილენ ვაგიჭვირა თუ არა, პანასმა თავის კოლეს მამათა. თანმამებობლებს სწორად პრისტიკალივით წამოვიწია. როგორც ფეხიბოდა ამ-ბობდენ ხობლებს, შინ დაზნებო... პანასმა ათხა-ნაგები ვადავლებს, ბრბობის ამბები მისა-ბა შეთავრის თბორინი მიზარათ:

- პრისტიკალი ჩემი და ცხოვრობს, ნება მო-შეითი ვინახებო!

ჯანისკაცმა ჩაბღვნიმე საათით თავისფლებმა მი-ლიო. ის მამინვე დის საცხოვრებელი სახლისკაცს ვაგებოდა, მაგრამ ყველაფერი ვაგებოდა-ვადავ-რუბლებსა. ვანაცინებულ ეტო-ბივბეს ამბობის ცარხე და ქალი არ იყო. სიმე რომ არ დაფრებო, ეს ერთ ვაგვიჭვივებდა პანასს, მაგრამ დიან ბავშვი სკლ-რათან პანასს ვადავლებსა შეშობინა. ვეწიან ნახა. უკუნე დაზნებრებისს, გზახე ვანისფლს, უცნობის მოწინ შეშენდა.

— ვერ მეტყვით რა დაფანბათო ამ სახლის ცხოვრებო!

მოხეტბა პანასი შეთავალოვარა.
— თქვენ იბთით ნათესავს ნათო? — ფეხიბოდა იკითხა მან.

- არა, მხოლოდ ნანებო... — რატომღაც იც-რეა პანასმა.
- ძალზე ტელად წყობდენი საქმე, — ამობო-ბრა და ისე წამოვიწია მიხეტხე, — მთელი ოჯახი დაღვლებ!

- როგორ! — საბრბო დარჩა პანასი.
- მოხეტბა ყველაფერი უნობში პიტრებულებმა ამოწვივებს ოჯახის უფრისის, მისი ცოლად.
- პატარა ბავშვი სადაღ?

ბავ. სსს კ. მარკოსის
სახ. საბ. რ. კ. სკობე,
მიწოდებოდა

ილი სოხაკის

სამოცი წელი

რა დამაყენებს გამოღებულ შრიას,
ხეობა,
ახლა როდესაც ფიქს ვაყვები,
ვიგონრ შევბოი:
ბავშვობის, ყრბობის, სიბავსის
ტბილო დღებო,
თქვენ მებს სსოვანო არასოდეს
არ წაიშლებოი.

გზის მინაობდა სიყვარული
ალუტებელი.

მუღამ ვეიავ უწყინარი,
როგორც წილია.

დღეს არაფერი გულს არა აქვს
სადარბელი

სამოცი წელი, რომ უმწინოდ
არ განხივლია.

შენთვის, სანშობლო, თვალდებნა
ლექსში ვაბოხლი.

ბედის წინაშე თავს არ ვბრადი,
ახე მკონია,

სიცილისაქენ გულანთებოი
მივისწრაფოდი

ცრუსა და ობირი კაცის საქმე
არა მქონია.

გადაიარა ქაჩაშობმა,
დღეა შონი,

წლები ვახუთა მეგობრობო,
რა არ მინახავს

სულს სიმაღლეს, რასაც კტრებს
ადამიანი,

ამ დღე საუნწეს არ დეკარგავ,
ქვეტრში ვინახავ

გახსენებვა

შენ ვამხლები სიბაწელობს
საოცნებ გულსანდებს,
მსობლიური კომკავშირი,
ცხოვრების გზა განიხიეთ.

წყაროსავთი სუფთა იყო
დღე შონი და ნათელი,
მისთვის ვამდგრ ვატაკებოი
ამისრულ სანატრელი.

ზღვა მშოფივარე, დამუტხარლი,
უზარმაზარ ზვრის ისროდა,
უკეთესი მოხაღისთვის
მას დღებო, — ვინც ობრძოდია

მე არახდროს დავიყენებ
ამიხილა ვინაც თვალი,
ო, არამდენი წლის მანძილზე
არ შემდრკალა მკერდი რჯალს.

ძლივის დროსა მის არ დხრის
საქარაველოს კომკავშირი,
მზია, სიცილებოი, ხეზე ვულოი,
წინ მიიწევს ფრიაგაშოლო.

სიხარტლის მშა

საით გაფრინდენ თეთრი ვედები,
არტომ არ შობივრს, — გული მტკიოდა,
შემორჩენლო წვიმის წვეთებო
ია-ვარდების ფოთლებს სცილიდა.

მარიადა გზის ვამვიღებს აწ რადა შეტყვლის,
შენ ვუდრედილო ამ სახუტუნეს,
და სიბავსის ელვარე ცეცხლი
მკერდში ძლივრად ისევ ვგუჯუნებს.

მთხარისა კარესალინა

დამის ნაწესი

მის გულსა, მკაია-კულე, უღის,
ხოლო მსხრებებს,
ხლებს დამის,
გული შევი ფიქრებს ვერ შევივსო,
არადან აფიქრებს შევლებს ხელი.

მას შეუძლია იმ საონი ველოი,
უფარდეს თვისი პატარა შეილი,
მას შეუძლია იმ საონი ველოი,
უფარდეს ქვეწარე უკველი ჩვილი, —
რომ დღედაღამე ფიქრის მათზე
და ოცნებებდა აქციოს ღამე,

და სიხარულის იდგენ წინ თახი,
რასაც უფერინ და არა სვამენ,
მას შეუძლია ეყაროს ფეტი,
შეცავს ღამის სიბნელე ვეება,
ვადაკეთის მინა სიძვრად,
ველა განსადღეს უნაშ შეგნას.

იგი შაშხანს დაიჭერს ხელში,
დღეს იმშია წითელ ვარდს რომ იყვებნს,
ქვეწარე ველა ჩვილს,
უფერის როგორც შეგლს,
ის, შემოქმედი დიდი სიცილის.

ვერენ შეგავალის ლეყარდს ზეციას,
სუფთა, როგორც გული დღისა.

პირველ სართულზე

მე ოთახი მაქვს პირველ სართულზე,
ჩემო ფანჯარა გახუტრებს ქჩახს,
და როცა ფირტი მე ვარ ვაროული,
როცა იცნებებს ხოლო არ უნახს...
მოაკეცუნებს ფანჯრას კაცი
და წუხება ფიქრი სულ სხვა ფიქრებდა,
არ ვიყო არტომ,
უფრად გამყრის,
ვიყო, შენს მეტად აზენ აქწენა.

— ის იქ არის, მგზობლობა. — მიუფო მობტება
და ნახვრად დანჯრულ სახლზე მუთითია.
პასასიყ იქითი გავშურა, შედგა თუ არა ტბოში
ფეხი, თავისი თანამებრძოლები დანახა.

— გამარჯვება, ვანო, აქ ჩას ავთივმ — შესსხა
პანასმა ფრინტელ მეგობრას და გაღაბვივა?

— ოიო, შენა ხარ, პანას! მოგირბინა ჭროლობა? —
სტრუკვასავთი მიაყავა კითხვებო ვანომ და თან დასბინა:
— შენ რა ვინდა აქ, ჩემო პანას, თორემ შე
ჩემს შეილობლიან ვარ!

ვანომ ანიკოლე მუთითა, რომელსაც პატარა გოგონა აყვანა.

— ვერაფერი გამივია, მითხარით რაშია საქმე?
ეს ხომ ჩემი დისწულია..

მოხუცმა დამწერლებით უამბო პანასს, რაც თავის
გადახლბო. ისიც უთხრა, რომ გადარჩენილი ბავშვი
ვანომ და ანიკომ იწვიღეს.

— დაბ, ასე ვადაწეწვობტო, ჩემო პანას! შენ
რას იტყვი? — შეგვიანა ვანო და სახეზე მოულო
მუნჯობა დაიტყო, თითქმის ეწინიდა უჯრი არ მი
თხარასო.

პანასი ოცბა ხანს მღუმუარე დაე. თვალწინ
წარბოულდა და, სიძე, მათი პატარა ოჯახი, რომელ
სე უშობობდა დაქაქია ომბა. ბოლის გადმტრით
წარბოივტა:

— კარგი და კეთილი გული გავქს, ძმარო! ევ ბავ
შვი თუ აქამდ ჩემი დისწული იყო, დღეიან ჩემ
ში მძისწული იქნება..

გავიდა წელიწადი. მიწადა მკვემებების გრუხენი.
პოსტტოს შეშდგე ვანომ ანიკოსთან ერთად
პროსტრუკოვოში გამთიარა. როგორც კი ნახსნობ
ეწოში ფეხი შედგეს, ბავშვმა დანჯრიდან თვალი
მოჰკრა მათ, მესიფე ოთახიდან გამოვარდა, სიხარ
ლული გაღაბრინა ეწო.

საოკარი ის იყო, რომ ბავშვმა, რომელსაც ვერ
ხუთი წელიც არ ჰქონდა შესრულბელი, მამიფე
ინელი ერთი წლის უნახავი ანიკო და ვანო. მათ
ხამ წასღობისას თავანთი სურათი დატრუტეს.

მერე გზა... მტარბრტლებო... მოუსწვარა დღეები
და მოუთმუნელო სწრაფეა სასწობლობაყვენ.

...ფიქრი ელუსავითი სწრაფია სწორედ ელუსავით
ვადაფრინია გონებაში ამ მოგონებამ ვანოს
და... მხოლოდ მამინ გამოტრეკა, როდესაც თამბამ
მოზრდილი ყანწი მიპიოდა, სამაღობელი ვითხარა.

ვანომ სავსე ყანწი ხელში აიღო და დინჯარ წა
მოიწყო:

— დღეგტრბობისთვის დიდ მადლობას მოგახ-

სენებო. ახლა ერთი რამ მინდა ვავიხაროი. რო
გორ მობარა, ჩემო მეტრავებო, რომ ამ პატარა
იბოლს, ჩემს შეილობლიან თქვენ ასე გულით მოე
ფერტი ეს პატარა გოგონა მე უმკველ სიცილს
გამოტრეკა, დღედაღამე, როცა კი სიცილი იბავებს
ქვეწარეა, სიცილი იბავებს. მეც მინდა ამ დღეი
სიცილის, დიდი გახალხვების საღმურტრბო და
ლოლო.

დარჩას ოჯახში მუელი ღამე ვაისობდა ხან ჩონ
ვურის ტბილი ხმები, ხან ვაკეცური დამახილობო,
ხან იყვე უსურბავივითი ჩაბეული არამიწეულობო.

ქარიზის იღუმელი ღამეები

ამს წინათ საფრანგეთში გამოქვეყნდა შერარლ ვე ბრეტონის წიგნი „პარიზის დღისღამე ღამეები“. იგი ძველად პარიზში, რომელიც დასავლეთის სოციალიზმის აბრია, ფრანგ სერიალური და აქტიულისტი, ეს გახლავთ თანამედროვე კაპიტალისტურ საზოგადოებაში გავრცელებული ცრუმორალური გვიგინები, რამაც კერძობრივად შემაჩვენებელი ფრანგი და მასწავლებელი მიიღო.

ფრანგი მწიგნობრის ლუი პრევილის სიტყვით, ყოველი ღამეა ფრანგი ცხოვრების მიღწევა ან წინაღობის ბელმდენელოს ცრურწმენით, მაგიური წარმოდგენებით, უნდა იქნას, ბოლოში ფრანგული შეთხზული „თეორიებით“.

რა არის ამის მიზეზი ადამიანთა შორის, ერთმანეთისადმი უნდობლობა, ერთმანეთისაგან გათიშულობა, რაც ესოდენ დამახასიათებელია ბურჟუაზიული საზოგადოების, სადაც გამეფებულია მატერი კანონები.

ესისხარული არსებობა ადამიანებს აძლევს ცეხბინ რაღაც არააშენებლურ სიბრტყეში; ამაზე მოვიყვებით რაც ბრეტონის წიგნი, რომლის ერთ ფრაგმენტს აქ გვებუღავთ.

შემოდგომის ერთ კვირა დღეს სტუმარს ვიყავ ჩემს მეგობრებთან, რომლებსაც შვედეთში ვიყავი აქვე ხანგრძლივად. მათგან დღისღამეებზე წამოვიყვანე ჩემი რამდენიმე მსახიობი. დიასახლისა მანჩენი გამოვიყვანე თავისი სიზარატით, ანაც საკმარისი მყარ ფორმით; სიტყვა არც დაგვიბრუნებია, არც ერთი სტუმარი ქალ საჩივრად წამოვიდა და აქედან მის ფეხებშიც არც შევადგინე მთავარი პეტარა ძალი დაღვივება. ცოტა ხნის შემდეგ უკან დაბრუნდა და საუფლებრიო უფრო დაიასახლა:

— თქვენ ხომ იცით, რომ ჩემი ცოლი ვერ იტყვას დიაგნოზის ახუნად ავადმყოფი.

მე ვიპოვე, რომ ჩემს სიცოცხლეში პირველად შეხვედი ცხოველ მგრძობიარე ცოლს. მანაც ის ქალი ჩემსევე გაიხიზარა და მურხული გახლდა:

— იცი, ჩემი ძალი რკია უღელა, მხოლოდ ახალი სხე აქვს მიიღებელი.

ახი შეხვედრებში ყველაზე ხალხი საქმე შეტარებულა გაიქვითი თავის ზეც ახე მოვიქციე.

მახი ვინაგან...
ცოტა ხნის შემდეგ ჩემს მეგობრად ქალს ვიპოვე:

— კარგი, მაგრამ, საიდან ვიცი, რომ თქვენა ცოლის სიხელში სწორად იქნას მღერის სული ჩახალდა და არა სხვა ვინმეს?

ახლაგარდა ქალს ოდნე შეეფიქრა სხე. იგი ვამოკტა, რომ არის საიდუმლო სიბრტყის „ბრადი მერტის ქვეთის“ წყარო. სწორად იქ ვანდეს მას ის საიდუმლოები.

— თქვენ, რა თქმა უნდა, გვიყოფინებთ, ვინ არის ბრადი მერტი? თავის დროზე, რე, როგორც ყველა სხვამ, ვაგრძელები წყვილები ამათაი XIX საუკუნის იმუნადილი ქალიშვილისა, რომელიც ვაგასახიბრდა დღევანდელ ახალგაზრდა ამერიკელ ქალად და კვლავ გაიქვითა ჩემს სასურველში, მაგრამ ყოველდღიურ ქალიერ ზღერისაგან მასიხლდა.

ახლაგარდა მეგობრულა ქალმა სიამოვნებით ვამახსენა ის ისტორია.

— 1895 წლის 29 ნოემბერს, კალიფორნიის შტატის ქალაქ პუბლიკოში ვანსიცოცხლებდი ამათაი მოხდა. საირიტილი სიანის დროს ვინმე ბერტბტონი შეიკითხეს ამდენად ქალბატონ რუთ სიმონს, ოცდაცხუთი წლის ახალგაზრდა ქალს, წარჩინებული მოქალაქის მეუღლის, სამი შვილის მამა. ბერტბტონმა მას მიანიშნა ვაგეთა და უბრალოდ, წახლელი სასურვეთა სიბრტყეში, რუთმა სრულად თავისუფლად შედგა იმის თხრობას, თუ როგორ იყო ირლანდიური ქალაქი კორკი 1806 წელს.

— ამ ხანად მე სხვა სხელი მერტი, — ვანახლდა მან, — ბრადი მერტის მესახენი.

— ამ ქალის ნადასაყვეთა იმდენად ააღვლე ბერტბტონი, რომ მან მანქანა ტოვინი ჩამოიქცა ამ ქალის მიიღი მონახინის მას მანდ გამოიქვეყნა ცაქვე ვანდა რომელიც რაღაც რიოდენ კვირის განმავლობაში ამერიკის შეერთებულ შტატებში ყველაზე უბარველეს ბესტსელერად იქცა.

გარდასახვის და ხელთა ვანახლდების პარობლემამ ააფორიავა ამერიკელ-

ბი. ვიციად ირახი ათახი ცალი ვანახლდობა რუთ სიმონსა და ბერტბტონის სუბრის ჩანაწერი.

სამწუხაროდ, ამ ვანახლდებ ტრაგიკული შემთხვევების გამოყოფილი იქნა. ნიშე კაცმა თავი მოკლა, რათა რაც შეიძლება მალე შეეცნოთ ვანახლდების გამოწვეული სისარული.

„რკია უღელის“ პატარა ქალი ვანახლდობდა:

— ამათად მხოლოდის თითქმის ყველა ქვეყანაში არსებობს ვანახლდების რომლებიც ხელს კიდებენ იმის გამოკლევას, რე რეკლამის სტენდის სარსულში. ყველაზე სახელგანთქმული კატორა რეკლამის კალენდრია, რენე მისტიკ მოქმედებს. 25 ოლდარად იგი აწვდის ყველა კლენდის უნდა ცოცხლად მისი წარსული ცხოვრების შესახებ.

ახი, მაგალითად, ბარბონში ერთი დღის მხოლოდ იმდენად ვანახლდა მას შეეძენა, რაც მას შეეძენებოდა, რომ წარსულში იგი იყო აღმასწავლებელი მათემატიკის, ხოლო საქმეს პატარა ქალმა წარსულის გამოკლევად კამოვიდა დახარბების შედეგად თავის ვიტიანში უხარბზარა ლუკაძე ვანახლდობდა.

— ამ მართლის პატარა ბედნიერია ავინობის თავის ძვირფას კლიენტებს, რომ იგი წარმოადგენს მუდგ მერტის ახლდის — ნაღობების ახალ ვანახლდობებს.

მათაილა, ყველა კლიენტი როდი იყო კმაყოფილი მიღებული ცნობებით ჩემს მუხომალა ქალმა მამობი, რომ ამერიკის სახმდრო-სახმდრო ძალიან რომელიც კატორა სახმდროლო საქმე აღმარა მოქმედის წინააღმდეგ ვინაღიდან კანკარის მას ვანახლდების, თითქმის სხმდრო და ჩრდილოეთ შტატებს შორის მისი პერიოდის კატორა იყო ადამიანი კი არა, სრულიად ჩვეულებრივი კარგოვანი.

— რა თქმა უნდა, ის ადამიანები სულაც არ ვანახლდებოდნენ, — სხვი ვანახლდა ჩემს თავიანთა თანამოახლებებ, — უკეთესად რომ იცნობდნენ ვანახლდების თეორიას. საქმე ისაა, რომ ყოველი სული ვანახლდის ზოგჯერ არჩობის სხვადასხვა სტადიებს, — მენარკოვლის, მენკაროვლის, ცხოვრების, აღმართის, შესხვალა, რომ თქვენი სულაც დახმდრებელი იყო რომელიც ვანახლდობა ადამიანის სხეულში. თუ როდესაც ჩემს მეგობრებს დახმდრებია, ჩემი მანქანალები უსაოუოდ რეაგირებდნენ თქვენს წარსულში.

შეგისმეტად დაინტერესებულა მანჩენი დახმდრო უსადალდ ვანახლდობებში.

ჩემს თანამოახლებებში კარი ვაგალი და ცუკის დაქვდა.

ცოცხლად შეეცნოვლიდა და კვლავ მის ფეხებთან მოვიკლდობა.

— შეუძლია ერთი, რა კვიციანი თავიანთი აქვს, — მოიხარა ჩემს თანამოახლებს, — საჩუქარად მას უკვე აღარ შეუძლია წყარა, მაგრამ ყველაფერი ისევე და კვლავინდებურად დაინტერესებულა ლიტერატურით.

მიიღვენი პარასტეხს, სადაც სხვა საათზე ჩემს ახალ ნაცნოს ქალთან ერთად. შარდ-ლაგის ზეგნის, იმ ხალხის შესახებელი შეფიქრ, ხალხი ბრადი მერტის ქვეთი თავის სპირიტუალ ხუნების ატარებს. მე მანჩენი მანქანალებლად მიიხეივანს.

— მიიღე ახლდის, ჩემი მეგობარი, — მოიხარა მან, — მე ვეძებ, რომ თქვენ შეიძლება მოხუცი სული ვანახლდობა? — თუ ვანახლდობი ამ დროს, როცა თქვენ ვანახლდობი იყავით? — ვანახლდობი მან.

— არა, — იმდენად დაინტერესებულა.

— არც ის ვანახლდობ, როცა მენარკო იყავით?

— მე იგივე პასუხი ვაუფერივარ, მანქანალებლად ვანახლდობები შემოხმდობა. შენდღე იგი დღესაც ვანახლდობდა, თუ რატიონის თვითონდა ჩემი ვანახლდობის სპირიტუალ თვითონდა ყოველი პარასტეხის ცოდნა.

ლაპარაკი რომ დაამთავრა მოიხმდრო თუ შეეცნო ქალმა, უხარბა მას, ჩემი ხელი ხელში დღებია. შემდეგ მანქანალებლად მიანიშნა ვაგეთა იმ ქალს.

— ჩაიხდელი, ქალბატონო, ამ კაცის მენარკოვნილ წარსულში, რას ხედავი იქ?

— ეს ბატონი იყო რაღაც ტკიბილი ფეხის მანჩენი — ვანახლდა მენდუმმა. მე არ შეეცნოვლივარ.

— შენდღე? — გულდინჯად ვანახლდობა მანქანალებლად.

— შენდღე იგი იყო დრბებელი, მერტი-ქალაქი, მერტი-ციციანოლო (ი, რა კარგი იყავით მანჩენი), შენდღე — ვანახლდობდი ომების ეპოქაში იგი ვანახლდობი იგი ვანახლდობი, XVI საუკუნეში — პეტრელი მოციცივე ქალმა, XVII საუკუნეში — ნანკა მუდგ, პოტიე დე ზოლდო, მიყვან ქალად მანსურობად ნაპოლიონის არმიის ერთხელ ამერიკატორა მას უფრო...

მაგრამ აქ აღმონდა, რომ მედუმმა ძალიან დაიღვლა და მანქანალებლად ვანახლდა, რომ ცნობები ჩემი წარსულის შესახებ შეიძლება დახმდრებელი შეიქნის შენდღე ხუნსზე.

ახი წყობის სანდებში მე უკვე მუხომალ ვიღებ რკია უღელის მამობილ ქალთან ერთად.

— თქვენ ვანახლდობები ადამიანის ყოფილობით, — მოიხარა მან, — რა თქმა უნდა, დე ზუდელ ვიღებრტი არ არის, მაგრამ დასაქმნი მანჩენი არაფერი აქვს. უსადალდოდ ვანახლდობი თქვენს შესახებ ჩემს ცუკვოს.

ფრანგულად ითარგმნა ლ. შიომშილიძე.

ვანუსთაძე ა?

მ. ხურცილავა და პეღუ.

ურნაღის წინა წინაგზიდან, ალბათ, ვახოვი, რომ ამ წრიულს ერქვა ასეთი სათაური — ფეხბურთელი № 7. აი, ახლა, ამ წინაგზი უკვე ვთავაზობთ ამ წრიულს. სათაური ეს ისევ ისე დარჩა — ფეხბურთელი № 7. ოციკალურად საბჭოთა სპორტული ფერწარების და ფეხბურთის სპეციალისტები სახელწოდება ატარებენ ხოლმე ფარულ ენებზე, სადაც ელოდება მშობლიურ ჩემპიონს № 1 ფეხბურთელი. ვინ იქნება ის, ვინც შიშობებს ჩემპიონატის უღრესი ფეხბურთელის სახელს არის რამე სურათითი ნოსალოდონე? თუ ამ ტიტულს პრეტენდენტად ისევ მუთაზ ხურცილავასა და იესუარდ სერაფიმოვს დასაბუთებენ?

ამ წრილის ავტორს მამანია, რომ დავა ამ გზით წარინართება. ასეა თუ ისე, მე ვადაწვევთ წინასწარ ჩამოვრძობა ინტერესულ პირველ ფეხბურთელის პრეტენდენტისათვის, თანაც ვთხოვ, ყველა კითხვებზე გულწრფელად პასუხე.

- ეს კითხვებიც და პასუხებიც:
- როგორ ფეხობ, ვინ იქნება წლიდან წლიმანდის № 1 ფეხბურთელი?
- სხვათა შორის, ვის მცხადიან მანდერტებს.
- მანინ?
- ჩემს არის ამ შემთხვევაში ფასი არა აქვს, მას ხომ არავე გაითვალისწინებს სახალხო აქციების შეხების დროს.
- თქვენ არ მიაღებინონ მონაწილეობა ამ კენსიუსს, ვის მისცემით მას?
- იდუარდ სტრელიცოვს.
- როგორ ფეხობ, სტრელიცოვი ასევე მოიქცეოდა?
- სჯობს, ევ თვითონ მას ჰსობოთ.
- რა მიგანიათ თქვენი თამაშის წაღება და ღირსება?
- ჩემი თამაშის წაღება ის, რომ მარცხდა ფეხს ვერ ვხმარებ მარცხენასათი. ღირსება მამანია გოლებს გატანა.
- შერანოვმა ბოხი ჩარღტონს შეეფარა, რას ტყვიით ამაზე?
- ეს ჩემთვის დიდი პატივი, თუმცა მე ვფიქრობ, რომ ჩვენი თამაშის მერნა ძალზე განსხვავდება ერთმანეთისაგან.
- ვინ მიგანიათ თქვენს უშუალო ღირსებულ მოწინააღმდეგე?
- სტრელიცოვი და ლუბანსკი.
- ვირჩინებთ თავდაპირველი იყო თუ შეველი?
- გუნდის ინტერესებისთვის მზად ვარ ყველგან ვითამაშო. ისე კი მირჩევნია შეველი ვყო.
- როგორ მოეწონიათ მწვინილის გაღწევატობა, ვეთამაშო მარცხენა დროზე?
- მწვინილის ამ გაღწევატობებამ გაუმართლა, თუმცა მე მაინც მცვალის ფუნქციები უფრო მომწონს.
- ვინ არაინ თქვენი სავარელი ფეხბურთელი?
- პეღუ, ზოხი ჩარღტონი, ვივი ჩოხელი (თუ ამას პირმარნოვსაში არ ჩამოვარამოვებ) და, განსაკუთრებით, ვარინა.
- რა მიგანიათ ფეხბურთელის მოავარ ღირსება?

- ბევრი რამ, მაგრამ მათ შორის უშთაერესია პასუხისმგებლობის გრძობა
- რა დღელი უქირავს ფეხბურთის თქვენს ცხოვრებაში?
- უპირველესი.
- ვფიქრობთ თუ არა იმ დღეზე, როცა მოვიწყვეთ ფეხბურთის თავი და ანებოთ?
- ეს რაიით, მგონი, შეცდამედ კითხვაა, ვინაჲც კითხვებზე შეველი და პასუხის ვაძენ?
- რატომ იღოთ თბილისის სტადიონზე მყოფებივლია რიგებში, უწინ ჩვენი დინამო უფრო არასახარბილო ადვალტე ვარსულუ, მაგრამ მანინ წელი იყო ბილიების შოგან?
- ეს გამოწვეულია ბევრი რაიით. უშთაერესი კი რამდენიმე მიზეზია. დავითმა ფეხბურთმა, ყოველ კულაზე წუნუნა ცოტა დაკავითა ფეხბურთის სანახაობის მხარე, ახლა, რატომღაც ძალზე ვაკრძელდა ბრძოლის ასეთ ტაქტიკა — მოწინააღმდეგე მოედანზე მხოლოდ ერთი ქულისათვის ბრძოლა. საშუალოდ, ამას უშთაერესი ვუწოდებთ არ თათლოვან, რაც, თავის მხრივ უარყოფილად მოქმედებს თამაშის სანახაობის მხარეზე. მეორე უშთაერესი მიზეზი ის არის, რომ ბილიცვრამ თავის „ბრბილუნებ“ ძალზე ვაფართოვდა, ჩვენმა მათურებელმა წახა უმაღლესი კლასის ვუნდები, მსოფლიო ფეხბურთის სუბეჩარისკვლები, მსოფლიო და ევროპის ჩემპიონატები. აქედან ვამომდინებ, საფეხბურთო ვემოვნება ძალზე ვარაღად, ეს მამინ, როცა თბილისის დინამო უღლი თამაშს. უწინ ქართველ მათურებელთა უშთაერესი მასა მხოლოდ თბილისის სტადიონზე ნახულობდა თამაშებს. ვინაიდან თბილისის დინამო შინ ვაცილებით უკეთ თამაშობს, ქართველი ვულშემატიკარებიც ვაცილებით მაღალი არჩის იყვენს საყურად ვუნდზე.
- რა მიგანიათ თბილისის დინამოს წარმატების შემადგენელი მიზეზად?
- ბევრი რამ, წრილმანაც და მსხვლმანაც. ვუნდსათვის ძალზე სახიფათოა სპორტოდა თბილითა ცვლა, მაგრამ არა ნაღებს სახიფათოა მწვინილების მწირი ცვლა.
- როგორ ვესხებთ ფეხბურთის მომავალი?
- საშუალოდ, ვამარცხებს დავითი ფეხბურთი.
- რომელი ქვეყნის ფეხბურთი მოეწონი ყველაზე უფრო?
- მე ევროპული ფეხბურთის მომჩრ ვარ. ევროპიდან კი გამოვყოფ ინგლისის და უსტადანის ვუნდებს.
- ვინ ვამარცხებს მსოფლიო?
- სამტრეიდიკალის მექსიკაში შინაურულად იგრძობენ თავს, ამიტომ დიდი წახსენა აქვს ბრაზილიელებს, არგენტინელებს და ურუგვაელებს. თუმცა, როგორც უკვე ვთქვა, მე ევროპული ფეხბურთის ტრადიცი გასლავარ. ფინლენდი უკლებლად შეხვდებინას სამტრეიდიკალისა და ევროპის წარმომადგენლები.
- რას ტყვიით ვსაქმობზე სსრ კავშირის პირველობის დროს?
- კარგს ბევრს ვერაფერს. ვერ კიდევ აქვს ადგილი არავალიციფორ და, საშუალოდ, არაბიტიტურ მსაქობასაც. წელს ოდნეობს შაქის წულობით რიბი ბურთი არ მივთვალვებს, ლეგანსში კი მსაქან არ მოგვცა მოწინააღმდეგე საქაიბო მოედანზე შეხვდებინას საშუალება.
- რამდენად საშართლიანი რეცეპები იხმედება მატჩებზე? თუ ეწიხვება მათი შეფასებანი თქვენსა?
- ზოგჯერ კი, ზოგჯერ არა. ძირითადად, ეურნალისტებმა ძალზე „აიბადლეს კლასი“.
- კიდევ რომელი კითხვებზე ისურვებთ პასუხის ვაძენას, რომელიც ჩვენ არ მოგვციათ?
- ქართველ ვულშემატიკარს თბილისის დინამოს ყოველი მატჩის წინ აქვს ერთი თავსტები კითხვა — ვამარცხებთ თუ არა? მე იუსურებდებ ამ კითხვებზე დამატების ვაძენვებს დადებითი პასუხი.

ამიღ ვულშემატიკარ ინტერვიუც და წრილთი, სულ მალე ვარჩევია ჩვენი წრილის სათაურში რა ცფირი დაწვებია კითხვის ნიშნის წაცვლად. სულ მალე ვარჩევია ვინ იქნება წლიდან წლიმანდის ჩემპიონის ვინაი.

შუპან მანუკიანი

მ. ხურცილავა და მისი ოჯახი.

ქრეა- ქრეა ვახაე

კომსომონის მრავალი

ვინ მოსთვლის რამდენი საყვედური შეხვდა ალბერ მარბურტის, რომელსაც თავისი სასტუმრო აქვს სახეც საფრანგეთის ერთ პატარა ქალაქში სკაპე არის, რომ მარბურტს ძალიან ჰყავს ამერიკის შეერთებული შტატების ყოფილ პრეზიდენტს ჩომსონს; ეს ამბავი შემოსვებით შეიკრიბა იტალიელმა რეჟისორმა კასტელანომ და მარბურტის ქომონის პატარა როლის შესრულება შესავაზრა თავის ფილმში „სასტუმროს პატრონი“ ამ წინადადებაზე საპირობებით დათანხმდა, რააც მისი თანამრეკლეების კულსურება გამოიწვია. ისინი მარბურტის მოთხოვნა გამოცხადებით დაუმტყნდნენ, თუ იგი ნამდვილად შეიძლება ეტანაზე მათთვის არასიმპათიური აღმანიან განსახიერებებს. საყმათის იყო მარბურტს უკმაშო გამოხილული, რომ მას სიყველი მზრადან ავირდნენ შეითხებებს: „გვითხაბოთ, რა მდგომარეობა ვიქცანაში“ სასტუმროს პატრონი იძულებული გახდა უარი ეთქვა სამსახიობო კარიერაზე.

თავკახანაქოკუნი კომსონისვახაე

ფერმერმა მწარედ ამოიზარა კვიოლო სადგამით სავსე ვეღროში ჩაწერი უფრო და თავისი ძროხის ფერლზე მსახირო ასოებით გამოიყენა წარწერა — „ძროხა“. რას იზამ, ნადროხის სწორნი კარგეა მომდგარი, ჩრდილოეთ შევიდით კი ისეთი თავდაჯილდო მონადირეები არიან, რომ ამოკიდებენ უნდა იზარუნო მათგან თავის დასაცავად; იშვიათი რაოდენ ისეთი შემოსევება, როცა ეჭური მონადირეები ჩვეულებრივ ძროხის ცხენობაში მიიწვევენ და გამეტებით ახლანთ თოფს.

ვინ იცის, იქნებ ამ წარწერამ მანც დაიარსებინა პარტეზი შესულ მონადირეებს, რომ მათ წინ ძროხაა და არა ცხენ-იარეტი.

თავკახანაქოკუნი კომსონისვახაე

არიან ცალკეული შოტრები, რომლებიც როგორც არ უნდა დასაყო, მინც არავლენენ უკანაში მოძრაობის შესესხ, ამას კი ხშირად ტრავიკული შედეგი მოსდევს.

საბჭოთა გამომგინებელმა ნ. დუჩენკომ ამის წინა შექმნა სპეციალური ხელსაწყო, რომელიც სპილომეტრის ჩამოკავს. ამ ხელსაწყის საშუალებით წინაღონებ შეიძლება განისაზღვროს მანქანის დასაწყებით სიჩქარე. მას შემდეგ, როცა მოწყობილობის ისრები წინასწარ განსაზღვრული სიჩქარის ზღვარს მიაღწევენ, ავტომატურად წყდება ძრავის ერთ-ერთი ცილინდრის საფარსა დასაწყისის მიწოდება. მოცირი მეშობის იწყებს არა არა, არამედ სამი ცილინდრით, სიმძლავრე თანდათან კლებოდა და შოფერი საშინო სიჩქარის ვანეითარებს ევლარ ატრებებს.

უკინეპაიონი

ინგლისის პოლიცია უკვე კარგახანია ამოღო ქუქის ვილკ ამოუცნის პიროვნების, რომელიც, რაღაც ექსპერიმენტებისთვის, მოულოდნელად ჩაერთვება ხოლმე ავირდრომის რადიოუსულში და თავისი უცნაური „ინფორმაციებით“ თავზარს სცემს ვასაფრენად გამაზფებულ მგზავრებს.

ამ საიდუმლოებით მოცული „დეტორისაგან“ ერთხელ მგზავრებმა მოიტყვეს, რომ ნიუ-იორკშიან მონავალი თვითმფრინავებით დაშვებთან აღიღონის ხილვე და წაღღონის შერტის სადგურებზე. არა საილდე გამოვლენებელი იყო მეორე ცნობა: მგზავრებმა შეიტყვეს, რომ მონრავალში თვითმფრინავის გაფრენა სამი საათით გაიდგდება, თუ ერთ მგზავრს (დასაქმლებული იყო ვაგარი) მგარად არ მიმეტრეტყვენ.

სა იუჰუნიკა

კასპის ზღვა — მსოფლიოში უკუდაზე დიდი და — თანდათან შერბო.

საბჭოთა სწავლულების მიხედვებით — 1930 წლიდან 1945 წლამდე კასპის წყლის ზედაპირის სავარაუდართობი 405 ათასი კვირატული კილომეტრიდან 373 ათას კვირატული კილომეტრამდე შემცირდა. კასპის ზღვის წყლის რაოდენობის შემცირება იმით ახსნება, რომ წყლის აორთქლება სუპრამოს იმ მდინარეების წყლების რაოდენობას, რომლებიც ზღვას ერთვის.

კასპის ზღვის გადასარჩენად მრავალი პროექტი შეიქმნა. ზოგი მათგანი პირდაპირ ფანტასტიკური, ზოგიც ძნელად განსაზოცილებელი იყო. ზღვის გადასარჩენის ერთ-ერთი ასეთი პროექტი წართენებელი იქნა 1936 წელს სტოკჰოლმში იყანიოგრაფების შეერთებზე. ამ პროექტის ავტორი წინადადებას იძლეოდა, კასპის ზღვა ეკლავ შეგვეერთებინა შავი ზღვისათვის.

საბჭოთა მეცნიერებს ავთ რეალური გეგმა კასპის ზღვის გადასარჩენად, ეს გეგმა ითვალისწინებს, რომ სღვა უნდა შეივსოს მასში ჩამავალი წყლების მთავარი გაზრდის გზით.

კასპის ზღვის დიდი ეკონომიური მნიშვნელობა ავთ როგორც რიანის, ისე საბჭოთა კავშირისათვის; საბჭოთა მეცნიერები სასავეს ქვედოს ღონისძიებებს, რომელთა მიზანია კასპის ზღვა გააქაზონონ არა მარტო ამ იური კვეენისათვის, არამედ, ბუნებრივია, მთელი მსოფლიოსათვისაც.

ანტონიკაქანი

შეიკეთებენ ქვიშისუბნებს რეზინა ტყავის ახალ სწავლურში შექმნილი. მას ქვიშისუბნები უწოდებს, რომ სახეწოდებათ იხსნება იმით, რომ იგი სრულიად საწინააღმდეგოა იმ ტყავის, რომელიც აღწერილია ბალაისის რომანში „შავრების ტყავი“. როგორც ცნობილია, ეს ტყავი ღრის მანძილზე ზომიან იყლებდა. ანტი-შავრები კი, პირით, შეუჩერებელი იხრდებდა. მისი ზრდის ტემპი ფერალება ნორმალური აღმანიის ზრდის ტემპს. ამგვარად სიყვითლე ვადეწყვიტათ მუდმივად ფეხსაცმელისა და ტრანსაცმლის პრობლემა. თანხი მათე-შეისათვის ნაილი ფეხსაცმელში მასთან ერთად თანდათან გაიზრდებოდა და შეუცვლელი მიემსახურებოდა მთელ სიცოცხლებში.

მართალია, ანტი-შავრების ნაწარმს ავთ ერთი არსებითი ნაკლოვანება — მის არ შეუძლია ფასონის შეცვლა კაპიზული და ცვალებადი მოდის ინიის მიხედვით, მაგრამ რას იზამთ, ღარიბ კაცს მოიღის აყოლა არ არებებს.

ქარვანი სახეწოდება

ბისკაის უტრეში არის პატარა ქუჩელი. იგი ოფსელც ეს ქუჩელი სავსე იყო კოლოებით, რომლებიც საშველს არ ამოვლენენ არც აღმანიან და არც პირუტყვი. აღმანიანი თანს-გვარი საშუალებით იცავდნენ თავს, პირუტყვი კი, ცხადია, უფრო უწყური იყო. ამიტომ გულშემატკივარი მტხოვრებლები კოლოებისაგან დასაცავად სახატებს მარტულებს ეტყარდნენ. წლები გადიოდა, ქიმაბ მის-მო კოლოები, ხოლო შარელები მინც შემორჩაინ სახატებებს. ახლა ქენდულზე უტრეშიც სახატებები შევიდნენ, ღლი სირცხვილად ითვლება.

ქრეა- ქრეა ვახაე

მხიარული ფოტოვაზი

ქეჩქეჩი

თან უაღრესი ზეგონები აქამ. ვინ წავს
 ვერაღს კარგადეს ვაჩვენო, ახლი, უხე
 იფროს ხან. ზეგონი მხედავს სურათი ხანა
 ზე-მეგობარზე არ ვაჩვენო სულს ან ვაჩვენო, რომ
 მხედავს ზეგონებს (ვინა) ვაჩვენო სურათი
 დასაჯდები (მეჩვენო) თუ სულ და ჩა სხედა
 ნი. ზეგონი — თანა ზეგონებს აქამ მხედა
 ნი. მხედავს კარგადეს. დრო დროს უხე
 ზეგონებს ზეგონი, თან სურათს ვაჩვენო.

— მუ ვინ უხე ვაჩვენო მოგს ვაჩვენო ზეგონებს
 აჩვენო!
 — ახლათქვე დრო ზეგონებს-ზეგონი ვაჩვენო
 ზეგონებს-ზეგონი ვაჩვენო ზეგონებს ვაჩვენო ან ვა
 ზეგონებს-ზეგონი!

ფოტოვანი: მანა თამარის და მარია ზეგონის

ქეჩქეჩი

ქეჩქეჩი

ზეგონი ახლი ჩინა ზეგონი, ახლი
 ვაჩვენო ზეგონებს ვაჩვენო სურათს
 სურათს ვაჩვენო თუ თან მხედა
 სურათს ზეგონებს ვაჩვენო სურათს
 მხედავს ზეგონებს ვაჩვენო სურათს
 ვაჩვენო სურათს ვაჩვენო სურათს

თს სურათს ახლი სურათს ზეგონებს
 აჩვენო.
 — თან, რომ ახლი ვაჩვენო სურათს
 ახლი ვაჩვენო სურათს ვაჩვენო სურათს
 აჩვენო სურათს ვაჩვენო სურათს
 აჩვენო სურათს ვაჩვენო სურათს

ზეგონი ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს
 ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს

ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს
 ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს

ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს
 ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს ზეგონებს

რბს გადაგვრჩი

—სხე ჩემო, ასე ფარულად უნდა ჩავგლო, არა? — ამრეთით მიხარა ვი-
დაც უნებნა და ჩემთვის გადარწმუნო ნიღოლის სამი პერანგი დასხე და-
მარწმუნა.

— წუ დაბლა? — შეთბევე და იყე, დაბლა, მის წინ ჩაიჭყენო ვა-
დაც.

უცნობა წინაშე გააკეთა, რომ წამოვეყენებინე, საეულოში ხელა
ჩამტყავ და დირექტორთან შევაგლო. ეს უცნობი ჩემს ბილვ დირექტორის
ახლოდ აღმოჩნდა. დირექტორის დანახვისთანავე უხლო გაესხნა, გაიღია
და მოკლედ წარმოთქვა:

— აღარ ვიცი, რა წყაღს მივეც თავი რედაქციის დამაჯავლეს ფულტორნი
დავწერო ავტორის თემაზე. სამი დღეა თანქმლოდელი დავაზივარ. დარ-
ღვევები, იცოცხებ, თუკი აღმოვიჩინე, შიგამა სილაც კი შევიდე, ყველაწ
ნაცნობ-შეგობარს წააწედე. გაბეჭვ, დღესაც ხელტარეილ უნდა წავიდე შენ.
რამდენი სიფრთხილდ გმართებს კაცს.

— ამა, კაცო, ამა! — ხელები გარლა დირექტორმა.

— მას წინაი არს გააფურჩი, რომ იცოდე, არ დაიჭრები! — დაწყო ისევ
უცნობმა.

— მანქანა ხომ არ გქაბებოდა? — ივირა შეშინებულმა დირექტორმა.

— მანქანა არ არის, შე კაცო ბორბლები გადაგვების, ჩავიდეწავს ლავი-

შინაგვარი იხუმარი

მ ი ე რ ი — ტოლო, საით გავიწევა?
ტოლო — სანადიროდ მივდივარ.
მ ი ე რ ი — შერე, ვაწეხე არ დაგვირდება?
ტოლო — არ თავში ვიხლო? ვაწეხეხე წახვალ თუ უწეწეხოდ, შედგე
შინდ ერთი იწეხე, ასე კი უფრო ათვი დაიქმდება!

ტოლო — რა დავეშართა, შარლ, თითი რატომ შეგახვევია?
შარლო — დედამ შემიბვია, რომ არ დამეწეხებოდა წერილის ჩადებმა
სადსოტო უფრო.
ტოლო — შერე ჩააგედ წერილი?
შარლო — არა, დედას დაიწეხე იმ წერილის მოცემა.

ახალგაზრდა ქალა ზოგობარში შევიდა მძეცების დასათავაღიერებლად, რკი-
ნის გაღისთან შეჩერდა და ფიქრში წახსულმა წარმოთქვა: — ნეტავ რა შე-
ცნო ჩვენითვის მოთხრო ამ ვეცხებს, ლაპარაკი რომ შედლოს?
— იგი მძეცოვლი, ქალბატონო, რომ, მე ვეცხედი კი არა, ლიმი გახლა-
ვართო! — უბახუხა იქვე მდგომმა მამაკაცმა.

ლუი XIV დროდადრო მეტად უხერო ლეკვებს წერდა. ერთხელ მან ცნო-
ბილ ფრანგ პოეტს ბულოს წაუკითხა მს ლეკვები და ჰკითხა:
— ამა, რას იტყვი, ჰვირფხას თანაწეხლად?
ბულომ მოწეწებოთ უბახუხა:
— თქვენი უდიდებულესობაზე, თქვენითვის შეუქმნილად არაფერია ჰვე-
ყანაზე, თქვენ არად მოვიცივადი შეგებისთანა ცუდი ლეკვები, და თქვენ ეს
შეუღარებელი ისტატობით გააკეთეთ.

გარკვეანის პირველ გვერდზე: ნანა აღეკვნადრია — საბუთა კავშირის ჩემბინა ჰადრეტი ქალთა შორის. ფოტო
ო. თუ რკვეანისი. მეოთხე გვერდზე: მიკვირებო. ფოტო თ. არკვეანისა.

წომერი გააფერმა თენგიზ გოგოლაძემ.

მთავარი რედაქტორი — გ. ნატროშვილი.

სარედაქციო კოლეგია: გ. ბახტაძე, თ. გოგოლაძე (პ/მე. მდივანი), ს. დურმი-
შიძე, ლ. კალანდაძე, ვ. კიკნაძე, ა. კუტარაშვილი, დ. ნოდია (მხატვა-
რი-რედაქტორი), მ. სააკაშვილი, ი. ტაბაღუა, უ. ჯავახიძე.

სამ. კვ ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა | ტექნიკური და ხელოვნების. კორექტორი თ. თაბორაძე.
რედაქციის მისამართი: თბილისი, რუსთაველის პარ. № 42, III სართ. ტელ. — რედაქტორის — 99-54-66, პ/მე. მდივანს — 99-82-89, გაზეთოვლებს — 93-28-42, 99-01-39

რედაქციის შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ. ფასი 30 კპპ.

ხელმოწერილია დასახელებად 18/III-68 წ. გამოშვ. № 108. ჯალ. ზომა 70x108/16, 1/8 ჯალ. ფურც. ნაბეჭდი ფურც. 4,11. საავტორო ფორმითა რიოდ. 4,78.
პირბითი ფორმითა რიოდენობა 4,8. ფრაგმენტ ფორმითა რიოდენობა 4,8. ტრანსკ. 43,700. შეყ. № 4396. უა 02600

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Друши» (на грузинском языке) Издательство ЦН РГ Грузии.

წის ძალს, ან ფებს მოატებს, წავიღებო იროპიდეულში და გატარსავთ
აგაწეხებმა.

— ამავე ბარეში რაღ უნდა უფლოდო? — გაიფიქრე ჩემთვის და სწე-
ნად გადავიტო. დირექტორსაც მომიხიხინე, ვიღე აქვს კარს სულსკურ
და დაჯი, თუ რას გადარწმუნა მისი ახლოდ.

— გასულ კვირას ერთ კაცზე ვწერდი დღეღამეში, თუკი უცნობმა
კიდევ კარგი, რომ ბილვ ცოლი ავად მტყუპ. ვეროვანაქტი ქმნებულა
მოკვებისა. თურმე, იგი, ვის ვამაგედ საფინგე? ვახუშტი მაღალღისის ცო-
ლიმქნას.

— ხო, ხო, რა ბევრეც გადარწმუნობარს — შეიცხადე დირექტორმა.
ამ ამხვს რომ ვისმენდი, შიამქნის კირილუ გამახსენდა. ახლა ცოცხალი
რომ უფილოდო, ჩემს ბილვ ძალდა არ დაგუგედა. თავლურებოაწა წარმო-
ადიგნე ჩემი ახლობა და თავლედამ კურტლები გადმეფარე.

— ამ თქვან არაფერს მოელოდა არ შეიძლება, ყველაფერი გულთან მი-
აქვს — თავა დირექტორმა.

უცნობი მომიხილვდა, მამაშვილდურად თავზე ხელა გადახიხე, გულვი-
ლი უმწეხილდ ყოფილბარო — დამაწუნარა. მეც მას ხელი გავუწოდე, ცოლის
ავადყოფობა მიუღლოდე და დახისიყენე გავეშურე.
გამოვდეგებმა უსიტყვოდ გადმოწეხიდა ნიღოლის პერანგები.

თენგიზ ი

ინგლისური იხუმარი

— როგორ არის საქმე, კიმიმ კარგად ჩაახარა გამოცდა ისტორიაში?
— ჩაიჭრა. მიუცეხი არიან ეს გამოცდადელი. საწეულ ბიუენას იხეი რა-
მეგბს ცეიხებოღენდ, მანშის მქრ დახიდეგულავ არ იყო, რა უნდა ებახუხა?

— ალლო, ჩანს ეს შე ვარ სწიტი. წაიციხებ დღეღამეში გაზეთი? ამ ილი-
ოტებს წეკროლოდ გამოქვეყნებოთი ლეკვები?
— მს... ერთი მოხარო, სადღა მამარგობს?

თარგმნა ბ. პანაშვილი.

მინიატურები

არსებითი განსხვავება

— რა განსხვავება იღვასა და ელექტრომუხს შორის?
— ელექტრომუხი ფსიხია, იღვა კი უფრო.

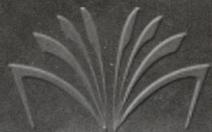
საშუი პარაფერი

— მიშედე, ბავუვი გაეჩისა კამსი — შეშინებულად გასახის იღლა თა-
ვის ქმარს.
— არაფერია. არაფერი, გაზეთი უწინდელი!

მართალია თუ არა?

პატარა ბიუენას სახეში კუ მოყოვანს.
— არა გინდა? — ჰკითხა დედამ.
— ამბობდ, ირას წელოწეხი ცეცხლობსო, მინდა გავიგო, მართალია, თუ
არა!

ხელმოწერილან თარგმნა
ლილი პანიკაძე.

ეროვნული
ბიზლიროთეკა

გზა ბაკურიანისაკენ.

ფოტო ო. თურქიასი და ზ. ლადეძისა.

ИНДЕКС 76056

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

